

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ

Харківський національний медичний університет

СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН У МЕДИЧНИХ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ

Матеріали
XVI Міжнародної науково-методичної
інтернет-конференції

Харків, 26–27 грудня 2024 року

Харків – 2025

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН У МЕДИЧНИХ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ

***Матеріали
XVI Міжнародної науково-методичної
інтернет-конференції***

м. Харків, 26-27 грудня 2024 року

**Харків
ХНМУ
2025**

Затверджено Вченою радою ХНМУ.
Протокол № 3 від 30.01.2025 року

Редакційна колегія:

- М'ясоєдов В. В.** – ректор Харківського національного медичного університету, доктор мед. наук, професор
- В'юн В. В.** – директор Навчально науково-дослідного інституту післядипломної освіти ХНМУ, д. мед. наук, професор
- Фоміна Л. В.** – зав. кафедри української мови, психології та педагогіки, канд. філол. наук, професор
- Мешерякова І. П.** – в. о. зав. кафедри медичної біології, канд. мед. наук, доцент
- Сирова Г. О.** – зав. кафедри медичної та біоорганічної хімії, доктор фарм. наук, професор, академік міжнародної екологічної академії, академік ГО «НАН ВО України»
- Зайцева О. В.** – в. о. зав. кафедри медичної та біологічної хімії і медичної інформатики, доктор біол. наук, професор
- Скорбач Т. В.** – викладач кафедри української мови, психології та педагогіки, канд. філол. наук
- Фідяєва Т. С.** – викладач кафедри української мови, психології та педагогіки

С91 Сучасні концепції викладання природничих дисциплін у медичних освітніх закладах: матеріали XVI Міжнар. наук.-метод. інтернет-конф., (Харків, 26–27 груд. 2024 р.) Харків : ХНМУ, 2025. 140 с.

У збірнику представлено матеріали біля 130 фахівців та молодих науковців закладів вищої освіти. Доповіді присвячено проблематиці викладання педагогічних, психологічних, медико-біологічних та природничих дисциплін у сучасних освітніх закладах. Наукове видання рекомендовано науково-педагогічним працівникам, які працюють у закладах вищої освіти, докторантам, аспірантам, магістрантам, здобувачам вищої освіти, а також широкому колу читачів, які цікавляться міжнародним досвідом реалізації інноваційних освітніх процесів.

Конференцію внесено до переліку проведення наукових конференцій з проблем вищої освіти і науки на 2024 рік під номером № 1261(с. 460).

Автори публікації несуть відповідальність за дотримання авторського права, точність цитування, достовірність наведених фактологічних даних, граматичні та стилістичні помилки.

УДК 378.016:5:378.6:61(082)

© Харківський національний
медичний університет, 2025
© М'ясоєдов В.В., В'юн В. В.,
Фоміна Л. В. та ін., 2025.

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ № 1. ПЕДАГОГІКА ТА ПСИХОЛОГІЯ

Абашнік В. О.

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ В НІМЕЦЬКИХ УНІВЕРСИТЕТАХ СЬОГОДНІ.....	12
--	----

Абу Мехада Л., Скорбач Т. В.

РОЛЬ ОСВІТИ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ	13
----------------------------------	----

Арутюнова С. К., Фоміна Л. В.

ЗАЦІКАВЛЕНІСТЬ СТУДЕНТІВ НАВЧАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ	14
--	----

Бакаленко І. М., Кравченко Ю. В.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ОНЛАЙН-ЗАНЯТЬ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ.....	15
--	----

Белаш М. С., Павловська А. І., Скорбач Т. В.

ЗМІНИ ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ.....	17
--	----

Бондарєва І. Є., Калініченко О. В.

АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНИЙ МЕТОД ЛІКУВАННЯ	18
--	----

Буякова А. Ю., Максимова К. Д., Скорбач Т. В.

ПСИХОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ТА ПЕДАГОГІЧНІ НАВЧАННЯ	20
---	----

Ван Сінь

ПРОЄКТНА ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ	21
--	----

Ван Чжо

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ В ПЕДАГОГІЧНИХ ВИМІРАХ.....	22
---	----

Васецька Л. І.

ІНТЕГРОВАНА МОДЕЛЬ КОМПЕТЕНЦІЙ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ	23
---	----

Гейченко К. І.

РОЛЬ ВИКЛАДАЧА-МОВНИКА ПІД ЧАС ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ	24
---	----

Гонтар М. Н., Скорбач Т. В. ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІУМУ ПІД ЧАС ВІЙНИ	25
Горulyко Я. О., Самолисова О. В. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ОФЛАЙН-НАВЧАННЯ	27
Гринченко К. Е., Абасалієва О. М. ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ОСНОВА УСПІШНОГО НАВЧАННЯ ТА МІЖСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ	28
Грицасенко К. М., Скорбач Т. В. ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРИ ТА ТРАДИЦІЙ У СКЛАДНІ ВОЄННІ ЧАСИ.....	29
Дума А. Б., Фоміна Л. В. ДЕПРЕСІЯ Й ТРИВОГА ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	31
Жара А. С., Скорбач Т. В. МЕДИЧНІ ТА ПСИХОСОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ПАЛІАТИВНОЇ ДОПОМОГИ	32
Жукович І. І. ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....	34
Заболотна І. І. ЗАГРОЗИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (ШІ) В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ	35
Заболотна М. Ю., Скорбач Т. В. ЗАЦІКАВЛЕНІСТЬ ДО НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ	36
Ісмаїлова А., Скорбач Т. В. ПСИХОСОМАТИЧНІ ХВОРОБИ.....	38
Камінський Р. Ф., Дзевульська І. В., Гайдай О. С., Подзігун Л. В. АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ» В УМОВАХ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ	39
Коваленко Н. І. ФОРМУВАННЯ М'ЯКИХ НАВИЧОК У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ	40

Коваль М. О., Абасалієва О. М. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ЗІ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ РІЗНИХ ПОКОЛІНЬ (X, Y, Z)	42
Колісник М. І. РИЗИКИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ОНЛАЙН-ПЕРЕКЛАДАЧІВ ТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ТА МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ.....	43
Котелюх М. Ю., Пилипенко К. А. МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ ТЕРАПЕВТИЧНОГО ТУРИЗМУ	45
Кравець Д. О., Абасалієва О. М. ВИКОРИСТАННЯ ГЕЙМІФІКАЦІЇ ЯК МЕТОДУ СТИМУЛЮВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО НАВЧАННЯ.....	46
Кравченко Ю. В., Гнатенко С. А. ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ЩОДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ.....	47
Краснікова Л. В., Лішук С. А. ТРУДНОЩІ ІНТЕГРАЦІЇ SOFT SKILLS В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ МЕДИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ.....	48
Крупей К. С., Количева Н. Л., Деген А. С., Гуліна О. С. ІНТЕРВ'Ю ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ НАУКИ В МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ.....	50
Кузнєцова М. О., Кузнєцова І. К. ВПЛИВ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЯКОСТЕЙ ЗДОБУВАЧА 3-ГО КУРСУ НА ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ ОЧИМА ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ.....	51
Литвиненко Н. Г., Фідяєва Т. С. ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗАЛЕЖНОСТІ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ: ПРОФІЛАКТИКА І КОРЕКЦІЯ.....	53
Литовська О. В. ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ SLA У ВИВЧЕННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ: АВТЕНТИЧНІ ДЖЕРЕЛА	55

Лінь Ваньі ЕСТЕТИЧНИЙ СМАК ОСОБИСТОСТІ В ПЕДАГОГІЦІ ВИЩОЇ ШКОЛИ	56
Макарова К. О., Калініченко О. В. ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА МОЛОДІ ПІД ЧАС ВІЙНИ.....	57
Мельник Д. П., Фідяєва Т. С. СКЛАДНОЩІ ЩОДО НАВЧАННЯ ОНЛАЙН	59
Міршук Р. О., Абасалієва О. М. ТИПОВІ ПРИЧИНИ КОНФЛІКТІВ МІЖ ВИКЛАДАЧАМИ ТА ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ	60
Панченко М. В., Старкова І. В., Тіщенко О. М., Троценко О. В. ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ У СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ЗВО.....	61
Полевська В. О., Фоміна Л. В. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ОФЛАЙН-НАВЧАННЯ	62
Разумна А. Г. КОПІНГ-СТРАТЕГІЇ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ У ВАЖЛИВИХ СФЕРАХ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ	63
Разумна А. Г., Кудрявцева Т. О., Гиря М. П. ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ГІБРИДНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ.....	65
Рзасва Н. А., Калініченко О. В. ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ У ДИТЯЧИХ ЗАКЛАДАХ ЛІКУВАННЯ.....	66
Рибалко Л. С., Хоу Цзіньсун 2Д-АНІМАЦІЙНІ ФІЛЬМИ ЯК ЗАСІБ РЕАЛІЗАЦІЇ НАОЧНОСТІ НАВЧАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ШКОЛИ	67
Роман Т. О., Скорбач Т. В ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ЗА КОРДОНОМ	68
Савіна В. В. АНАЛІЗ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ.....	69

Сирова Г. О., Лапшин В. В., Чаленко Н. М. ТВОРЧЕ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЧЕРЕЗ ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД	71
Сирова Г. О., Савельєва О. В., Козуб С. М., Чаленко Н. М. ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ	72
Скорбач О. І., Скорбач Т. В. МОВЛЕННЄВА ПОВЕДІНКА КОРИСТУВАЧІВ ІНТЕРНЕТУ	73
Соломончук А., Фідяєва Т. С. ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ОНЛАЙН НАВЧАННЯ	75
Толмачова І. С., Скорбач Т. В. ПТСР В УМОВАХ ВІЙНИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИКЛИК ДЛЯ УКРАЇНИ	76
Тянь Фейфань ВИХОВНИЙ ВПЛИВ СУЧАСНОГО ТАНЦЮ НА ТВОРЧЕ САМОВИРАЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ	77
Фідяєва Т. С. ПРОФЕСІЙНЕ ІНШОМОВНЕ СПІЛКУВАННЯ ВИКЛАДАЧА	78
Фоміна Л. В., Скорбач Т. В. РОЛЬ ПЕДАГОГА-СЛОВЕСНИКА У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЄВОЇ КУЛЬТУРИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ	79
Ху Цзяньдань ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ УЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА	81
Цуй Кеке АНІМАЦІЙНА ОСВІТА В КИТАЇ	81
Чайка О. В. МЕДІА-ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ	82
Шевченко В. О., Калініченко О. В. ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА ЛІКУВАННЯ ПАЦІЄНТІВ	84
Штих М. В., Калініченко О. В. ПСИХОЛОГІЧНА ПОВЕДІНКА СПОРТСМЕНІВ – ФАКТОР УСПІХУ	86

Щербакова С. О., Скорбач Т. В. СУТЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В НАВЧАННІ СТУДЕНТА	87
Щокін К. Ю., Фоміна Л. В. НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	88
Ярцева С. В., Фоміна Л. В. ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ.....	89
Hordiienko O. S. THE USE OF AUTHENTIC VIDEO MATERIALS IN TEACHING CADETS THE ENGLISH LANGUAGE	90
Iukhno N. V. FORMATION OF A PERSONAL PHILOSOPHY OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING FOR MEDICAL STUDENTS	92
Krainenko O. V. DEVELOPMENT OF MEDICAL STUDENTS' TRANSITION SKILLS BASED ON THE ACQUIRED HARD SKILLS AND WELL-FORMED EMOTIONAL INTELLIGENCE	93
Leliuk O. O. FROM THE EXPERIENCE OF TEACHING LATIN IN ENGLISH TO UKRAINIAN MEDICAL STUDENTS AT KHARKIV NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY.....	94
Marakushyn D. I., Morozov O. V., Bondareva A. V., Stetsenko S. O. PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF LECTURER'S WORK AT A MODERN MEDICAL UNIVERSITY	95
Onishchenko T. E., Kornienko O. O., Ryabokon O. V. PROSPECTS FOR THE IMPLEMENTATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN MODERN MEDICINE	96
Petrova O. B., Krainenko O. V. THE IMPACT OF THE CASE STUDY METHOD ON THE ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES COMPETENCE OF MEDICAL UNIVERSITY STUDENTS	97
Samolysova O. V., Skorbach T. V. DEVELOPING CRITICAL THINKING SKILLS IN MEDICAL STUDENTS.....	99

СЕКЦІЯ № 2. МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

Бережна А. В., Чумаченко Т. О. ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я»: ОПАНУВАННЯ ПРАКТИЧНИМИ НАВИЧКАМИ ПРИ ДИСТАНЦІЙНІЙ ФОРМІ НАВЧАННЯ	101
Ганчева О. В., Грекова Т. А., Мельнікова О. В., Каджарян Є. В., Ісаченко М. І. ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ МЕТАВСЕСВІТУ В МЕДИЧНІЙ ТА БІОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ	102
Джамсєв В. Ю., Мешерякова І. П., Кузнецов К. А. ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ З МЕДИЧНОЇ БІОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ MOODLE	104
Железнякова Н. М., Александрова Т. М. ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ	106
Кузнецов К. А. Джамсєв В. Ю. ВИКОРИСТАННЯ ПРИНЦИПУ ДВОМОВНОСТІ В НАВЧАЛЬНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЯХ ПРИ ДИСТАНЦІЙНІЙ ФОРМІ НАВЧАННЯ	107
Мешерякова І. П. ІІІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЗАЛУЧЕНОСТІ СТУДЕНТІВ У МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ	108
Наконечна О. А., Денисенко С. А., Стеценко С. О., Васильєва І. М. ЕФЕКТИВНІСТЬ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ ПРИ ВИВЧЕННІ БІОЛОГІЧНОЇ ХІМІЇ	110
Степаненко О. Ю., Мар'єнко Н. І. ГІСТОФІЗІОЛОГІЧНІ АНІМАЦІЇ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД ВИКЛАДАННЯ ГІСТОЛОГІЇ	112
Уманська Т. Ю., Чиранова Д. І. МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ІНТЕГРАЦІЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ХАРКІВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ	113

СЕКЦІЯ № 3. ХІМІКО-ФАРМАЦЕВТИЧНІ НАУКИ

Білай І. М., Білай А. І. ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ФАРМАЦЕВТІВ-ІНТЕРНІВ	115
Сирова Г. О., Козуб С. М., Чаленко Н. М. ВПЛИВ ДИСБАЛАНСУ ЕЛЕМЕНТІВ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ: ХІМІЧНИЙ АСПЕКТ	116
Сирова Г. О., Козуб С. М., Чаленко Н. М., Савельєва О. В. ДЕФІЦИТ ЙОДУ – АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ.....	117
Сирова Г. О., Лапшин В. В., Чаленко Н. М. ФУЛЕРЕНИ – ДОСЛІДЖЕННЯ ТРИВАЮТЬ.....	118
Сирова Г. О., Лапшин В. В., Чаленко Н. М. ХЛОРОФІЛИ І КАРОТИНОЇДИ	119
Сирова Г. О., Чаленко Н. М., Козуб С. М., Савельєва О. В. ХІМІЧНА ТЕРМОДИНАМІКА І БІОЕНЕРГЕТИКА.....	120

СЕКЦІЯ №4. ФІЗИКА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

Бондаренко М. А., Зайцева О. В., Пономаренко Н. С., Солодовніков А. С. ВАЖЛИВІСТЬ РОЗУМІННЯ ОСНОВ БІОМЕХАНІКИ СПЕЦІАЛІСТАМИ З ПРОТЕЗУВАННЯ ТА ОРТЕЗУВАННЯ.....	122
Бондаренко М. А., Зайцева О. В., Солодовніков А. С., Пономаренко Н. С. АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ РОБОТИ ВИКЛАДАЧІВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ.....	123
Зайцева О. В., Бондаренко М. А., Солодовніков А. С., Пономаренко Н. С., Литвиненко М. І., Рисована Л. М., Радзішевська Є. Б. НОРМАТИВНИЙ І ВАРІАТИВНИЙ ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ "ПРОТЕЗУВАННЯ-ОРТЕЗУВАННЯ" НА КАФЕДРІ МЕДИЧНОЇ ТА БІОЛОГІЧНОЇ ФІЗИКИ І МЕДИЧНОЇ ІНФОРМАТИКИ	125

Лішук С. А., Краснікова Л. В. ВИКОРИСТАННЯ ІІІ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ	127
Мельниченко О. А., Рисована Л. М., Радзішевська Є. Б. ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ «ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я» ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ D4 «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»	128
Радзішевська Є. Б., Зайцева О. В., Мацько А. М., Рисована Л. М., Солодовніков А. С., Гранкіна С. С. НАПРЯМКИ РОБОТИ КАФЕДРИ МЕДИЧНОЇ ТА БІОЛОГІЧНОЇ ФІЗИКИ І МЕДИЧНОЇ ІНФОРМАТИКИ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ ОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	129
Рижов О. А., Іванькова Н. А. КОГНІТИВНЕ МАПУВАННЯ ЗАСОБАМИ CANVAS У СЕРЕДОВИЩІ РКМ OBSIDIAN У СИСТЕМІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ	131
Рисована Л. М., Гранкіна С. С., Радзішевська Є. Б. РЕКЛАМНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МЕДИЦИНІ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОБОТИ З ІНФОРМАЦІЄЮ	132
Рисована Л. М., Литвиненко М. І., Гранкіна С. С., Григорук В. В., Алексєєнко Р. В. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ БІОМЕХАНІКИ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦЯ З ПРОТЕЗУВАННЯ ТА ОРТЕЗУВАННЯ	134
Рисована Л. М., Литвиненко М. І., Гранкіна С. С., Попенко О. О. МАТЕРІАЛОЗНАВСТВО, ЯК БАЗОВА СКЛАДОВА В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПРОТЕЗИСТІВ ТА ОРТЕЗИСТІВ	135
Рисована Л. М., Радзішевська Є. Б., Гранкіна С. С., Мацько А. М. МЕДИЧНА ІНФОРМАТИКА, ЯК СКЛАДОВА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ	137
Строїгелєва Н. І., Рижов О. А. ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМИ OBSIDIAN ДЛЯ СТВОРЕННЯ ПЕРСОНАЛЬНОЇ БАЗИ ЗНАНЬ СТУДЕНТА МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ	138

СЕКЦІЯ № 1. ПЕДАГОГІКА ТА ПСИХОЛОГІЯ

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ПСИХОЛОГІЇ В НІМЕЦЬКИХ УНІВЕРСИТЕТАХ СЬОГОДНІ

Абашинік В. О.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Викладання психології в німецьких університетах має давню традицію, починаючи від фрайбурзького професора Йоганна Томаса Фрайгіуса (1543–1583), якому приписують авторство терміну «психологія» (нім. die Psychologie), котрий він використав у одній із своїх праць 1574 р. На початку 18-го ст. справжнім проривом у викладанні психології стали діяльність та праці іншого німецького професора, Християна Вольфа (1679–1754), особливо після публікацій його фундаментальних латинських робіт «Psychologia empirica» (1732) та «Psychologia rationalis» (1734), які пізніше були перекладені різними мовами та використовувались у викладанні психології в інших країнах Європи. Новаторський розвиток у викладанні психології в німецьких університетах у 19-му ст. був пов'язаний з творами та діяльністю таких професорів, як Вільгельм Вундт, Карл Штумпф, Теодор Ліппс, Освальд Кюльпе та ін.

Спираючись на згадані та інші німецькі традиції, психологія посідає важливе місце в університетській освіті в Німеччині на початку 21-го ст. Зараз у кожному університеті є свої особливості у викладанні та вивченні психології, однак в цілому навчальний процес регулюється відповідними приписами та рекомендаціями «Німецького товариства психології» (<https://www.dgps.de/>). Причому психологія в німецьких університетах викладається, по-перше, як «основний фах» (нім. das Hauptfach), тобто для майбутніх фахівців з психології, а також, по-друге, як «побічний фах» (нім. das Nebenfach), тобто для майбутніх фахівців з медицини, філософії, соціології, економіки, правознавства тощо.

Психологія як основний фах передбачає викладання для майбутніх «бакалаврів науки у психології» (Bachelor of Science in Psychologie) та «мастерів науки у психології» (Master of Science in Psychologie). Наприклад, в Єнському університеті імені Фрідріха Шіллера навчання в бакалавраті охоплює 6 семестрів та передбачає отримання за цей період 180 кредитів за Європейською системою трансферу та накопичення кредитів (ECTS), причому один кредит передбачає 30 годин (<https://www.fsv.uni-jena.de/22696/b-sc-psychologie-polyvalent>). Названі 180 кредитів розподіляються на викладання всього комплексу предметів (дисциплін), котрий у свою чергу охоплює три складові частини: 1) основоположні, або фундаментальні предмети (загальна психологія, соціальна психологія, психологія особистості, нейропсихологія,

біопсихологія, історія психології), 2) предмети з методики (методи, статистика, психологічна діагностика), 3) прикладні предмети (клінічна психологія і психотерапія, педагогічна психологія, психологія здоров'я, правова психологія, психологія довкілля, психологія медіа, спортивна психологія тощо).

Наступний етап, тобто після завершення навчання в бакалавраті, – викладання психології як основного фаху для майбутніх «мастерів психології». Для них узгаданому Єнському університеті імені Фрідріха Шіллера пропонується три можливості, або три спеціалізації подальшого навчання: 1) когнітивна психологія та когнітивні нейронауки, 2) психологія: робота, освіта, право, здоров'я, 3) клінічна психологія та психотерапія. Весь термін викладання дисциплін та навчання охоплює чотири семестри та передбачає отримання 120 кредитів (<https://www.fsv.uni-jena.de/40249/m-sc-psychologie>).

Любекський університет, який до 2002 р. був медичним університетом, пропонує майбутнім «мастерам психології» спеціалізацію за такими двома напрямками: 1) клінічна психологія і психотерапія, 2) когнітивні системи. Причому кількість місць на перший напрямок обмежена 40, а на другий – 20 студентами. Як зазначається на вебсторінці університету: «Любекська модель вивчення психології має своїм керівним принципом поєднання вивчення природознавчих наук з клінічним застосуванням. При цьому важливою характеристикою є міждисциплінарні дослідження на межі психології та медицини разом з Центром мозку, поведінки та метаболізму» (<https://www.uni-luebeck.de/studium/studiengaenge/psychologie/master/profil.html>). Звичайно, психологія в німецьких університетах викладається і як побічний фах.

РОЛЬ ОСВІТИ В ЖИТТІ ЛЮДИНИ

Абу Мехада Л., Скорбач Т. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Освіта є одним з найважливіших аспектів життя кожної людини. Вона не лише надає знання та навички, але й формує світогляд, цінності та ставлення до світу. У сучасному суспільстві освіта стала ключем до успіху, можливостей і розвитку особистості.

По-перше, освіта відкриває двері до професійного зростання. У наш час більшість професій вимагають певного рівня освіти, що підтверджує кваліфікацію працівника. Висока освіта часто асоціюється з вищими доходами та кращими умовами праці. Люди з вищою освітою мають більше можливостей для кар'єрного росту, можуть обіймати керівні посади та отримувати доступ до ексклюзивних професійних сфер. Таким чином, освіта стає важливим фактором соціальної мобільності, дозволяючи людям змінювати своє соціальне становище.

По-друге, освіта сприяє розвитку критичного мислення та аналітичних здібностей. У процесі навчання людина навчається аналізувати інформацію, ставити питання та шукати відповіді. Це важливо не лише в професійній діяльності, але й у повсякденному житті. Освіта допомагає формувати свідомого громадянина, здатного приймати обґрунтовані рішення, розуміти соціальні процеси та брати участь у житті суспільства.

Крім того, освіта має величезне значення для особистісного розвитку. Вона допомагає людям розвивати свої таланти, інтереси та захоплення. Завдяки освіті люди можуть знайти своє покликання, реалізувати творчий потенціал і досягти внутрішнього задоволення. Освіта також сприяє формуванню соціальних зв'язків, оскільки під час навчання люди зустрічають однодумців, з якими можуть обмінюватися ідеями та досвідом.

Не менш важливою є роль освіти у формуванні цінностей і моральних орієнтирів. Школа та університети не лише навчають предметів, але й виховують особистість. Вони прищеплюють поняття про справедливість, толерантність, повагу до інших людей та їхніх культур. Освіта допомагає формувати свідомість громадян, які здатні до співпраці та взаєморозуміння, що є особливо важливим у багатокультурному світі.

На завершення, можна стверджувати, що роль освіти в житті людини є беззаперечною. Вона впливає на всі аспекти існування: від професійної діяльності до особистісного розвитку та соціальної відповідальності. Інвестуючи в освіту, ми інвестуємо в майбутнє як своє власне, так і суспільства в цілому. Освіта є основою для створення більш справедливого, усвідомленого та прогресивного світу, де кожен може реалізувати свій потенціал і внести вагомий внесок у розвиток людства.

ЗАЦІКАВЛЕНІСТЬ СТУДЕНТІВ НАВЧАЛЬНИМ ПРОЦЕСОМ

Арутюнова С. К., Фоміна Л. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Зацікавленість у навчанні є ключовим чинником успішного засвоєння знань, розвитку компетенцій та формування особистості. Дуже важливо обирати спеціальність, яка дійсно подобається і якою готові займатися все життя. Правильний вибір спеціальності визначає значну частину зацікавленості в навчанні. Не менш важливою є мотивація, яка стимулює активну участь студентів в освітньому процесі та підвищує якість здобутих знань.

На зацікавленість студентів у навчанні впливає низка чинників. Насамперед, зміст навчального матеріалу має бути зрозумілим, цікавим і практично орієнтованим, особливо для студентів перших курсів, які нещодавно закінчили школу. Це допомагає уникнути стресу та страху через велику кількість незрозумілої інформації. Методи навчання також відіграють важливу роль: інтерактивні заняття, рольові ігри та практичні завдання

зацікавлюють студентів значно більше, ніж пасивні лекції. Важливу роль у формуванні інтересу відіграє викладач – його харизма, доброзичливість і компетентність здатні надихнути здобувачів освіти. Крім того, використання сучасних технологій, мультимедійних матеріалів та цифрових платформ сприяє підтримці уваги та залученості. Особистісна мотивація студентів, зокрема їхній інтерес до предмета та розуміння його важливості для професійного чи особистісного розвитку, є ще одним важливим чинником.

Для підвищення зацікавленості в навчальному процесі можна застосовувати кілька ефективних підходів. Перш за все, це індивідуалізація навчання, яка передбачає врахування інтересів, рівня підготовки та стилів навчання кожного студента. Інтеграція навчального процесу з реальним життям – демонстрація практичного застосування знань у професійній сфері – також сприяє підвищенню мотивації. Не менш важливим є створення комфортної атмосфери, адже позитивний психологічний клімат сприяє активному залученню студентів до процесу навчання. Регулярний зворотний зв'язок між викладачем і студентами допомагає обговорювати прогрес, виявляти проблеми та знаходити способи їх розв'язання.

Однак у формуванні зацікавленості до навчання існують певні проблеми. Серед них – одноманітність навчальних методів, яка часто залежить від рівня інтересу викладача до своєї діяльності. Низький рівень мотивації студентів може бути спричинений перевантаженістю або нерозумінням важливості навчання.

Таким чином, зацікавленість у навчальному процесі є важливим показником якісної взаємодії між викладачем і здобувачем. Вона визначає глибину засвоєння знань, стимулює академічні досягнення, розвиток творчого мислення та готовність до самовдосконалення. Створення освітнього середовища, яке враховує інтереси й потреби студентів, використання інноваційних методів навчання та стимулювання внутрішньої мотивації – усе це сприяє перетворенню навчання на джерело натхнення, а знань – на важіль особистісного та професійного зростання.

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ ОНЛАЙН-ЗАНЯТЬ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Бакаленко І. М., Кравченко Ю. В.

*Запорізький національний університет, м. Запоріжжя
Запорізький державний медико-фармацевтичний університет,
м. Запоріжжя*

Медичні університети активно залучають на навчання іноземних студентів, які опановують українську мову для академічної діяльності, професійної підготовки та ефективної комунікації з пацієнтами, колегами та викладачами. Підготовка та проведення якісних онлайн-занять, орієнтованих

на освітні та професійні потреби майбутніх спеціалістів у галузі медицини, є важливими чинниками підвищення конкурентоспроможності української медичної освіти на міжнародному рівні.

Система освіти останнім часом зазнала серйозних трансформацій: змінилася форма надання освітніх послуг: з офлайн- на онлайн-формат, що вимагає від освітян загалом, й від українців зокрема, постійного пошуку нових методів і засобів навчання.

Методична література широко представлена роботами, пов'язаними із різними аспектами онлайн-навчання, серед яких особливої уваги заслуговують розвідки О. Андрєєва, І. Зозулі, І. Козубовської, В. Олійника, І. Перцової, О. Тростинської, А. Чистякової та ін. Питання методики викладання української мови як іноземної в закладах вищої освіти України є наразі дуже актуальним, адже існує значна кількість невирішених проблем щодо організації та проведення дистанційних занять з вивчення фонетики, лексики, граматики, а також формування та удосконалення мовленнєвих навичок іноземних студентів.

Метою наукової розвідки є аналіз та виокремлення ключових структурних елементів онлайн-занять з урахуванням викликів, що виникають під час їх організації та проведення.

Виклики сьогодення вимагають від мовників пошуку та застосування нових педагогічних ресурсів, що сприятимуть покращенню рівня знань та підвищенню мотивації здобувачів вищої освіти до навчання тощо.

Сучасне заняття з української мови як іноземної – це заняття тісної співпраці викладача зі студентами, спрямоване на розкриття потенціалу студента з метою формування його як мовної особистості, яка здатна до мовленнєвої діяльності в усіх її видах (Перцова, 2022). Заняття з української мови як іноземної має особливу специфіку, орієнтовану на розвиток комунікативних навичок, що базуються на багатьох складових, таких як грамика, фонетика, словотворення та інших аспектах мови.

Зауважимо, що онлайн-заняття з української мови як іноземної містять такі ключові структурні елементи: вступну частину; подання нового матеріалу; практичну частину; закріплення матеріалу; зворотний зв'язок та підсумки.

Під час планування дистанційного заняття треба звернути увагу на:

- 1) наявність стабільного підключення та доступу до необхідних онлайн-платформ й онлайн-інструментів та чіткі інструкції щодо їх використання;
- 2) технічне забезпечення студентів сучасними гаджетами;
- 3) різницю в часі, що є однією з основних проблем своєчасного підключення до занять.

Окрім цього, викладач, готуючись до занять з української мови як іноземної, повинен врахувати наступне:

- 1) підготовку лексичного, граматичного та комунікативного матеріалів;
- 2) рівень володіння мовою здобувачів вищої освіти;
- 3) використання усіх видів роботи (читання, говоріння, письмо й аудіювання) залежно від теми, мети, задач та комунікативних потреб студентів;
- 4) забезпечення необхідною навчально-методичною літературою;
- 5) наявність матеріалів для перевірки знань студентів;
- 6) розподіл часу на виконання завдань до теми.

Отже, дистанційне заняття з вивчення української мови як іноземної, основними завданнями якого є формування навичок та вмінь навчально-професійного та власне професійного спілкування, необхідного на заняттях профільних кафедр ЗДМФУ, розвиток умінь соціально-культурного спілкування, потрібного для адаптації в національному українському середовищі, вимагає від викладача серйозної фахової підготовки. Усе це стане досяжним і реальним за умови правильно структурованого дистанційного заняття, врахування усіх можливих нюансів онлайн-викладання та взаємодії викладача та студентів.

ЗМІНИ ПСИХОЛОГІЧНОГО СТАНУ ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Белаш М. С., Павловська А. І., Скорбач Т. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Вступ. Стрес є невід'ємною частиною людського життя. Кожен день люди стикаються з різноманітними труднощами, що викликають почуття розгубленості та тривоги. У короткочасній перспективі стрес може допомагати людині долати труднощі, бо стрес викликає зниження активності в роботі деяких систем організму, що допомагає спрямувати всі ресурси на вирішення проблеми. Хронічний стрес заважає виконувати звичайні справи й може призводити до фізіологічних та психологічних порушень.

Актуальність теми. Психологічні проблеми, викликані хронічним стресом, були завжди поширені в суспільстві. Раніше їх майже не діагностували, бо не вважали це за хворобу. Великий відсоток людей стикався за своє життя з депресією та панічними атаками, але не розуміли їх причин та не зверталися за допомогою лікарів. У період війни ситуація з ментальним здоров'ям значно погіршилась. Більшість населення України зараз знаходиться в стані хронічного стресу, що в подальшому призводить до розвитку депресій та тривожних розладів. Через війну ця проблема охопила майже все населення України, що стало справжньою проблемою для подальшого життя й розвитку в країні. Важливість та актуальність теми полягає саме у висвітленні цієї проблеми з метою допомогти людям пережити важкі етапи та кризи.

Методи дослідження. Опитування за методикою DASS-21, що визначає рівень депресії, тривожності та стресу. Складається з 21 питання, у якому опитування містить по 7 питань на кожну із цих категорій. За допомогою цієї методики оцінюються симптоми, що пов'язані з емоційним станом. За шкалою депресії визначається рівень безнадії, знецінення життя, самоприниження, відсутності інтересу. За шкалою стресу оцінюється рівень розслаблення, нервового збудження, рівень дратливості та реактивності. Шкала тривоги оцінює вегетативне збудження, напругу м'язів та ситуаційну тривогу.

Гіпотеза. Погіршення ментального здоров'я під час війни спричинено відсутністю почуття безпеки. Через постійні обстріли з'являється тривога, що не зменшується протягом тривалого часу. Це призводить до тривожних розладів, нав'язливих думок, безсоння та хронічного стресу, що тільки погіршує ситуацію.

Результати дослідження. За результатами дослідження всі досліджувані мають підвищений рівень депресії, тривоги та стресу. 75 % опитуваних мають високий або найвищий рівень депресії. В усіх досліджуваних високий або найвищий рівень тривоги та стрес перебуває в межах норми або підвищений.

Висновок. Аналіз дослідження підтвердив гіпотезу про значне погіршення ментального здоров'я під час війни. Це зумовлено відсутністю безпеки, постійними стресовими факторами, які призводять до розвитку депресивних станів та хронічного стресу. Отримані результати свідчать про негайну необхідність надання масштабної психологічної допомоги населенню.

АРТ-ТЕРАПІЯ ЯК ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНИЙ МЕТОД ЛІКУВАННЯ

Бондарєва І. Є., Калініченко О. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Сьогодні питання надання ефективної психологічної допомоги в Україні особливо актуальне через кількість військових та громадян, що постраждали від військової агресії. Тому дуже важливо знайти доступний терапевтичний метод, щоб допомогти якомога більшій кількості людей.

Арт-терапія – «лікування мистецтвом», один з методів психотерапевтичної допомоги, що коригує емоційний стан пацієнта без оцінки наявних творчих здібностей. Такий терапевтичний метод має багато різновидів, кожен з яких заснований на окремому напрямку в мистецтві: малювання, танці, музика, писання, ліпка тощо.

Терапія малюванням (ізотерапія). За допомогою малюнків спеціалісти можуть визначити емоційний та психологічний стан свого пацієнта. Сам процес малювання сприяє відволіканню від нав'язливих думок різного характеру. Цей метод чудово підходить для роботи з дітьми та дорослими. Ізотерапія може бути груповою та індивідуальною.

Під час проведення ізотерапії також важливо звернути увагу на кольори, що використовує пацієнт у своїх малюнках, адже кожний колір викликає в людини окрему асоціацію.

До підвиду ізотерапії також можна віднести *пісочну терапію*. Вона унікальна тим, що пісок, який використовують для таких цілей, досить приємний на дотик. Це допомагає більше розслабитися та отримувати задоволення від процесу малювання.

Танцювально-рухова терапія. Напрям, що сприяє покращенню не лише емоційного стану, а й фізичного. Така терапія розвиває пізнання власного тіла та створює позитивний образ, допомагає навчитися виражати свої думки та емоції за допомогою невербальних засобів спілкування.

На відміну від професійних занять танцями, танцювально-рухова терапія не передбачає вивчення окремих рухів. Натомість людина рухається більш імпровізовано. Кожен рух має свої характерні риси (швидкість, напрямок, чіткість), зумовлені почуттями та станом пацієнта. На це фахівці також звертають увагу.

Музикотерапія. Загалом така форма терапії передбачає прослуховування або створення музики. У деяких випадках це допомагає полегшити фізичний біль і навіть прискорити процес лікування та реабілітації. Проводити сеанси з музикотерапії можна у групі й індивідуально.

Як зазначають вчені, кожен орган функціонує у своєму ритмі, який може збігатися з ритмом деяких музичних творів. Також має значення тембр музичного інструмента. Наприклад, гра на барабані та арфі мають позитивний вплив на ритм серцебиття. Щодо психологічного впливу, скрипка допомагає гравцю чи слухачу краще пізнати себе та розвинути емпатію.

Багато людей сьогодні слухають музику різних жанрів, безпосередньо, для того, щоб відволіктися від неприємних думок. Потрібний жанр для таких цілей визначається індивідуально, проте у лікувальних цілях краще прослуховувати класичну музику (наприклад, твори Шопена, Лисенка, Скорика).

Бібліотерапія. Цей метод передбачає як читання й аналіз уже написаних творів, так і створення власних. Але, на жаль, теоретична база з цієї теми сьогодні не дуже велика.

Аналіз твору допомагає розвинути навички творчого мислення, адже зміст одного тексту можна трактувати по-різному. Саме ж читання викликає в читача емоції та переживання, допомагає позбутися негативних думок. Матеріал для професійної роботи за цією методикою мають добирати фахівці.

Власноручно написаний текст дає можливість виплеснути накопичені почуття та подолати певні переживання, образи та гнів.

Драматерапія. Даний напрям розвиває комунікативні навички людини. Це стосується не лише вміння правильної постановки мовлення, але й невербальної комунікації (жести, міміка, постава). Такий підвид арт-терапії допомагає пацієнтам краще зрозуміти своє «Я» та впоратись із внутрішніми конфліктами. Інсценувати різні ситуації та ролі відповідно до рекомендацій та під наглядом спеціалістів можна як у групі, так й індивідуально.

Терапія пластиліном. У першу чергу процес ліплення сприяє розвитку дрібної моторики. Такий підхід також допомагає зняти стрес, покращити концентрацію та увагу. За допомогою глини чи пластиліну можна створювати різноманітні об'ємні вироби та картини. Такий терапевтичний метод можна використовувати для розвитку асоціативного мислення. Тоді вироби мають більш символічний і глибокий сенс, який надалі можна проаналізувати.

На сьогодні арт-терапія є досить популярним, а головне дієвим та доступним методом коригування психоемоційного стану пацієнтів. Проводити сеанси арт-терапії мають право лише кваліфіковані спеціалісти, які розуміються на аспектах обраного напрямку. Терапія творчістю підходить людям будь-якого віку незалежно від наявності творчих здібностей і може бути адаптована до індивідуальних потреб кожного. Наявність багатьох видів арт-терапії надає можливість обрати найбільш цікавий для пацієнта та водночас ефективний психотерапевтичний метод лікування.

ПСИХОЛОГІЯ НАВЧАННЯ ТА ПЕДАГОГІЧНІ НАВЧАННЯ

Буякова А. Ю., Максимова К. Д., Скорбач Т. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Вступ. Психологія навчання є однією з провідних галузей психології, яка вивчає процеси засвоєння знань та формування вмінь у студентів. Це вивчення взаємодії між здобувачами освіти, викладачами та навчальними матеріалами, а також психологічними аспектами, що впливають на ефективність освітнього процесу. Педагогічні методи, у свою чергу, використовуються для забезпечення оптимальних умов для цього процесу. Психологічна основа виховної методики визначає ефективність педагогічного впливу та сприяє розвитку когнітивних та емоційних аспектів особистості здобувачів вищої освіти.

Мета дослідження: дослідити психологічні особливості навчального процесу здобувачів освіти та визначити ефективні педагогічні методи, що сприяють підвищенню мотивації, покращенню пізнавальних здібностей та розвитку критичного мислення.

Матеріали та методи: у ході дослідження був проведений аналіз наукових статей, монографій з педагогічної психології, а також емпіричних даних, отриманих шляхом спостережень та анкетування здобувачів вищої освіти та викладачів.

Виклад основного матеріалу. Психологія навчання зосереджена на вивченні того, як студенти здобувають знання, як відбуваються процеси запам'ятовування, розуміння та застосування отриманої інформації. Психологи стверджують, що успішність навчання безпосередньо залежить від індивідуальних особливостей студентів, їхнього емоційного стану, мотивації та рівня стресу. Важливим аспектом психології навчання є роль когнітивних процесів, таких як увага, пам'ять і мислення. Зокрема, активна увага допомагає зосередитися на основних моментах навчання, а використання ефективних стратегій запам'ятовування полегшують засвоєння інформації.

У сучасному освітньому процесі взаємодія між викладачем і здобувачем вищої освіти набуває важливого значення. Ефективність

навчання не тільки обмежується присутністю цих суб'єктів, а й залежить від якості комунікації між ними. Психологічний аспект цієї взаємодії має велике значення, оскільки комунікація становить основу педагогічного процесу. Діалогічний підхід у педагогічній комунікації забезпечує взаємозбагачення знань, поглядів та досвіду і є підґрунтям для розвитку критичного мислення та самостійності здобувачів. Такий підхід відкидає монологічний стиль взаємодії, при якому викладач виступає лише як інформаційний посередник, а натомість створює умови для спільного пошуку істини, що є важливою складовою сучасного навчання.

Висновок. Психологічні аспекти комунікації мають вагоме значення для формування ефективного навчання. Методи викладання психології спрямовані не лише на передачу знань, а й на розвиток когнітивних здібностей і навичок. Ефективність педагогічних методів полягає в їх здатності створювати оптимальні умови для навчання з урахуванням психологічних особливостей та емоційного стану здобувачів освіти.

ПРОЄКТНА ТЕХНОЛОГІЯ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ТВОРЧОЇ САМОРЕАЛІЗАЦІЇ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ

Ван Сінь

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди, м. Харків*

Проектна технологія у вищій освіті є затребуваною, оскільки орієнтується на формування професійних компетентностей майбутніх фахівців шляхом розкриття їхнього творчого потенціалу. Це, по суті, організація освітнього процесу через дослідницьку, творчу або практичну діяльність, спрямовану на досягнення конкретних результатів. Проектна технологія дозволяє майбутнім фахівцям не лише отримувати знання з фахових дисциплін, але й розвивати критичне мислення, комунікативні навички, вміння працювати в команді, а також здатність самостійно приймати рішення.

Вимоги до такої технології: практична орієнтація на потреби здобувачів вищої освіти; інтерактивність під час взаємодії та спілкування з професійних питань; самостійність і самоорганізація як планування, організація і вибір стратегії навчання; міжпредметність – розв'язання міжпредметних завдань; колегіальна оцінка результатів виконаної роботи.

До етапів реалізації проектної технології віднесемо: визначення теми та її актуальності, мети і завдань проєкту; планування; збирання інформації, аналіз та виявлення причинно-наслідкових зв'язків; робота над створенням продукту; презентація результатів та оцінка на основі рефлексії.

До сильних сторін проектної технології віднесемо: позитивну мотивацію до навчання та учіння; розвиток критичного мислення

та самокритики; набуття досвіду командної роботи, завдяки якій розкриваються особистісні якості, як-от: винахідливість, ініціативність, креативність. Проектна технологія посилює практико орієнтовані практики у вищій школі, що є позитивним у процесі акредитації освітніх програм різних рівнів вищої освіти.

СОЦІАЛЬНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ В ПЕДАГОГІЧНИХ ВИМІРАХ

Ван Чжо

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди, м. Харків*

Соціальна відповідальність – це здатність людини усвідомлювати і визнавати соціальні норми відносин, прийняті в суспільстві, оцінювати реальні потенційні можливості та здійснювати правильний вибір поведінки. Соціальна компетентність особистості є більш ширшим поняттям ніж відповідальність, бо включає здатність до взаємодії із соціальним оточенням, знання й уміння досягати компромісів та упереджувати конфліктні ситуації.

Як свідчать результати порівняння принципів виховання, що є провідною категорією в педагогіці, і принципів соціальної відповідальності, соціальна компетентність особистості та її складові мають педагогічні виміри за сутністю і вимогами з боку суспільства і процесів соціалізації людини в ньому. Об'єднує ці принципи гуманне ставлення людини до себе, до іншої людини, визнання її цінностей та уподобань. Соціальну відповідальність характеризують довіра, доброта, увага, співчуття, що, по суті, є ознаками гуманізму й поваги до особистості. Цінним є діалог спілкування на основі рівноправних стосунків і взаємоповаги.

Війна посилила ступінь сформованості та виявлення майбутніми лікарями соціальної відповідальності. Самозбереження та збереження життя іншої людини є сталими цінностями сьогодення, за які потрібно відповідати і боротися кожному. Знання й уміння соціальної відповідальності забезпечують командну роботу медичних працівників, бо не можна в екстрених ситуаціях думати лише про себе. Командна робота очолюється лідером, який згуртовує навколо себе колег і пояснює, що потрібно діяти злагоджено, допомагати й підтримувати колегіальне прийняття робочих питань і способів їх розв'язання.

ІНТЕГРОВАНА МОДЕЛЬ КОМПЕТЕНЦІЙ ВИКЛАДАЧА ВИЩОЇ ШКОЛИ

Васецька Л. І.

*Запорізький державний медико-фармацевтичний університет,
м. Запоріжжя*

Новітні національні концепції розвитку вищої освіти актуалізують використання штучного інтелекту, створення освітніх віртуальних середовищ, трансформації традиційних форм навчання у формати змішаного або онлайн навчання за необхідністю в умовах воєнного часу, навчання на відстані, гейміфікації навчального процесу на певних його етапах, створення інноваційних методик, презентації нової парадигми компетентностей викладачів закладу вищої освіти (далі: ЗВО) та здобувачів вищої освіти. Ключовим терміном стає діджиталізація, яка охоплює всі сфери соціуму, змінює традиційні парадигми освіти, економіки, культури. Нові освітні реалії визначають ключові компоненти інтегрованої моделі компетенцій викладача вищої школи, яка включає в себе фундаментальні професійні, предметні знання, уміння та навички, ментальні здібності та інноваційність мислення, а також нову педагогічну компетенцію – компетенцію оновлення.

Базовим документами для формування списку компетенцій викладача ЗВО є основні професійні кваліфікаційні характеристик викладача вищої школи, загальноєвропейські компетенції володіння іноземною мовою (Common European Framework of Reference: Learning, Teaching, Assessment, 2001, 2018), структура ІКТ-компетентності викладачів (ICT Competency Framework of Teachers, UNESCO). Нові документи ЮНЕСКО, Ради Європи презентують концепцію навчання протягом всього життя (lifelong learning). Ця концепція корелює зі законами України «Про вищу освіту» (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text>), де актуалізується спрямованість на саморозвиток і самовдосконалення викладача як обов'язковий компонент загальної професійної компетенції педагога.

Умовою ефективного впровадження інноваційних технологій у навчальний процес вищої школи є достатньо високий рівень сформованості у викладача інформаційно-комунікативних компетенцій. На сьогодні викладачу не достатньо мати компетенцію загального користувача ІТ, необхідно формувати, розвивати та удосконалювати професійний рівень володіння ІТ. Професійний рівень володіння ІТ набувається без відриву від участі в навчально-виховному процесі закладу вищої освіти: в системі професійної або додаткової професійної освіти в межах тематичного удосконалення або спеціалізації. Практична спрямованість цих курсів дозволяє педагогу оволодіти професійними знаннями та вміннями в галузі ІТ в межах інформаційно-освітнього середовища свого вишу та реалізувати набуту компетентність для проектування віртуального освітнього простору на відповідній навчальній платформі.

Професійно-комунікативна компетентність викладача передбачає високий рівень володіння навичками необхідними для наукової діяльності, аналізу ІТ ресурсів як українською мовою, так й іноземною для включення в загальноосвітній та науковий простір з метою активної участі у всеукраїнських та європейських освітніх проєктах.

Окрім інтегрованої системи комунікативних компетентностей, до яких належать загальна, міжкультурна та професійно-комунікативні компетенції, викладачі ЗВО мають володіти ще й такими специфічними та унікальними навичками, як навички медіативних стратегій комунікації. Це розкривається в реалізації функцій педагога: ментора, модератора, тьютора, коуча, фасилітатора, щоб змоделювати свою педагогічну діяльність та навчальну діяльність студентів в інформаційно-комунікативному просторі без міжкультурних, діалогічних, методичних та інших проблем.

Сучасний викладач розвиває та удосконалює загальну професійну, інформаційно-комунікативну, інформаційно-технологічну (ІТ), когнітивно-комунікативну, методико-теоретичну та універсальні компетенції, які разом утворюють динамічну та постійно трансформуючу інтегровану модель компетенцій. Ця модель не може бути і не є сталою, оскільки викладач вишу не зупиняється у своєму професійному розвитку, вибудовує власні індивідуальні траєкторії професійного розвитку, які базуються на світових освітніх тенденціях.

РОЛЬ ВИКЛАДАЧА-МОВНИКА ПІД ЧАС ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ

Гейченко К. І.

*Запорізький державний медико-фармацевтичний університет,
м. Запоріжжя*

Умови, в яких сьогодні опинилися освітяни багатьох вишів України, працюючи зі студентами в режимі онлайн, є для них новими, незвичайними, але важливими і багатограними. Вони виконують не тільки традиційні функції педагога, а й адаптують свої підходи, прийоми, засоби роботи до нових умов. Викладачі кафедри мовної та загальнотеоретичної підготовки Запорізького державного медико-фармацевтичного університету звертають особливу увагу на такі аспекти власної ролі, як мотивація та підтримка здобувачів вищої освіти. Викладачі-мовники знаходять способи підтримувати активність і зацікавленість інофонів, що є складним в онлайн-форматі, де відсутні безпосередня взаємодія та мовне середовище. Вони створюють на заняттях таку атмосферу, яка сприяє розвитку довіри та впевненості у студентів, зважаючи на те, що іноземні студенти, які беруть участь у навчальному процесі, на цей момент перебувають в іншому мовно-культурному оточенні.

Враховуючи різний рівень володіння іноземцями мовою, україністи застосовують персоналізовані методи, щоб кожен студент міг досягти максимального успіху. Для ефективної комунікації мовники ретельно обирають спосіб подачі матеріалу, щоб інокомуніканти мали змогу легко засвоїти нову для них інформацію. І це включає в себе не лише мову, а й використання відеопрезентацій та інших візуальних і мультимедійних ресурсів. Викладачі залучають студентів до активної участі через чати, відеоконференції, опитування, що допомагає підтримувати увагу та сприяє кращому засвоєнню матеріалу.

Зараз викладачі намагаються бути більш обізнаними з культурними відмінностями країн студентів та врахувати їх у комунікації, щоб створити комфортне середовище для їхнього навчання та спілкування.

Використовуючи онлайн-платформи для забезпечення доступу студентам до матеріалів, оцінок та зворотного зв'язку, викладачі мають чітко планувати навчальний процес. Кожне заняття має бути структурованим і зрозумілим для студентів. Викладач також повинен бути готовий допомогти студентам у разі технічних проблем з онлайн-платформами або обладнанням. А для цього сам педагог має бути навчений у плані технічної грамотності. У нашому університеті кожен рік проводяться постійнодіючі семінари-тренінги з пошуку методичних, навчальних або інноваційних рішень, курси щодо стандартів комп'ютерної грамотності для викладачів.

Оскільки онлайн-навчання постійно розвивається, викладачі мають бути готові до освоєння нових інструментів та методик, які можуть підвищити ефективність навчального процесу.

Загалом, роль викладача-мовника в онлайн-навчанні іноземних студентів полягає в тому, щоб не лише передавати знання, але й сприяти розвитку мовних і культурних компетенцій студентів, забезпечуючи комфортне і продуктивне навчальне середовище.

ПСИХОЛОГІЧНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІУМУ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Гонтар М. Н., Скорбач Т. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Війна є не лише фізичним, але й психологічним випробуванням для всіх учасників, оскільки завдає значних фізичних руйнувань, але не менш руйнівний її вплив на психіку людей. Багато військових і цивільних осіб піддаються тривалим психологічним стресам. Для солдатів це може проявлятися у вигляді дисоціацій, коли людина втрачає зв'язок з реальністю, або ж у формі посттравматичного стресового розладу (ПТСР). Цивільні особи, що живуть в зоні конфлікту, часто відчувають постійний страх, тривогу та гіркоту, що може тривати навіть після закінчення бойових дій.

Стресові події, такі як бомбардування, бойові дії та насильство, призводять до постійного стану тривоги. Люди можуть бути в стані підвищеної готовності до небезпеки, що виснажує їхню психіку. Систематичний страх за своє життя та життя близьких, а також постійне психологічне навантаження можуть викликати серйозні емоційні розлади, такі як тривога, депресія і навіть суїцидальні думки. Цей стан особливо загострюється, якщо відсутній чіткий план дій або підтримка з боку держави та соціуму.

Психологічний стан цивільного населення під час війни часто залишається поза увагою.

Під час війни акцент часто ставиться на військових і на фронті, тоді як психологічні проблеми цивільних осіб ігноруються. Це може призвести до серйозних наслідків, таких як збільшення випадків депресії, алкогольної або наркотичної залежності. Багато людей намагаються впоратися самотійно, що лише погіршує їхнє самопочуття. Як результат, можуть виникнути проблеми з роботою, соціальними зв'язками та фізичним здоров'ям.

Емоційна підтримка також можлива через групову терапію для солдатів.

Групові терапії є ефективним методом для солдатів, які переживають травми після бойових дій. Учасники групи можуть відкрито обговорювати свої переживання, слухати один одного та підбадьорювати. Це не лише зменшує відчуття самотності, але й відкриває можливості для навчання нових стратегій подолання стресу. Групові заняття допомагають також у відновленні командного духу та співпраці між солдатами.

Діти, які переживають військові конфлікти, потребують особливої уваги, оскільки вони стають свідками воєнних дій, тому й схильні до отримання серйозних психологічних травм. Вони можуть страждати від нічних жахів, тривожності та депресії, а також мати труднощі в навчанні. З їхнім емоційним благополуччям слід працювати через спеціально розроблені програми психотерапії, які враховують їхні потреби. Важливо, щоб дитячі переживання могли знайти вихід у безпечному й підтримуючому середовищі.

Відчуженість та ізоляція також є частими супутниками війни, адже війна викликає в людей відчуття відчуженості та соціальної ізоляції через стрес й емоційний тягар. Багато людей можуть почуватися відірваними від друзів, громади чи навіть своєї культури. Цей стан може призвести до серйозних психічних проблем, таких як депресія, і навіть суїцидальні думки, особливо якщо людина вважає себе незрозумілою або безцінною для оточуючих. Створення підтримуючих мереж і програм соціальної інтеграції може допомогти подолати ці відчуття.

Усі вище зазначені чинники вказують на те, що війна охоплює набагато ширше коло людських переживань, ніж лише фізичні бойові дії. Необхідно звертати особливу увагу на психологічний стан людей, підтримувати їх і забезпечувати психічну допомогу, аби полегшити наслідки військових конфліктів.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ОФЛАЙН-НАВЧАННЯ

Горулько Я. О., Самолисова О. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Актуальність та стан дослідженості проблеми

Офлайн-навчання традиційно вважається основною формою освіти, яка забезпечує високий рівень підготовки фахівців. Однак у сучасному світі, що швидко змінюється, це питання викликає дискусії серед педагогів, студентів та роботодавців. Дослідження доводять, що ефективність офлайн-навчання залежить від багатьох чинників: методики викладання, доступу до ресурсів та індивідуальних особливостей учасників процесу.

У контексті пандемії COVID-19 та війни в Україні ця тема стала ще більш актуальною, оскільки порівняння офлайн- та онлайн-освіти набуло нового значення. Незважаючи на активні дослідження, питання адаптації традиційної системи навчання до сучасних реалій залишається відкритим

Перевагами офлайн-навчання є:

- Безпосередня взаємодія викладача та студента сприяє глибшому розумінню матеріалу та розвитку критичного мислення.
- Навчання в аудиторії забезпечує миттєвий зворотний зв'язок, що дозволяє оперативно коригувати помилки та уточнювати незрозумілі аспекти.
- Створення соціального середовища, яке сприяє розвитку комунікативних навичок, командної роботи та лідерських якостей.
- Регулярний графік та дисципліна в офлайн-навчанні сприяють розвитку відповідальності та організованості.
- Доступ до спеціалізованих ресурсів університету (лабораторії, бібліотеки) сприяє практичному застосуванню знань.

Недоліки офлайн-навчання:

- Залежність від фізичного місця проведення занять обмежує гнучкість графіку студентів.
- Тривалість доріг до місця навчання може призводити до втрати часу та фізичної втоми.
- Високі витрати на навчальні матеріали, проїзд та проживання, особливо для студентів із віддалених регіонів.
- Нездатність адаптуватися до індивідуальних темпів навчання, оскільки процес підлаштовується під середній рівень групи.
- У випадку форс-мажорних обставин (епідемії, стихійні лиха) офлайн-навчання стає часто неможливим.

Отже, офлайн-навчання має незаперечні переваги, такі як якісна соціалізація, доступ до ресурсів і дисциплінованість. Водночас є і недоліки, зокрема обмежена гнучкість та високі витрати, потребують вирішення для адаптації до сучасних умов. Перспективи подальших досліджень полягають у розробці гібридних моделей навчання, що поєднують сильні сторони офлайн- та онлайн-освіти, для створення максимально ефективного освітнього процесу.

ЕМОЦІЙНИЙ ІНТЕЛЕКТ ЯК ОСНОВА УСПІШНОГО НАВЧАННЯ ТА МІЖОСОБИСТІСНОЇ ВЗАЄМОДІЇ

Гринченко К. Е., Абасалієва О. М.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

У світі швидких технологічних змін та інтенсифікації інформаційного потоку зростає потреба в розвинених навичках емоційної регуляції та комунікації. Емоційний інтелект як здатність розпізнавати, розуміти та управляти власними емоціями та емоціями інших людей, є ключовим елементом ефективного навчання та соціального успіху. Недостатній розвиток емоційної компетентності може стати перешкодою для досягнення академічних результатів, а також ускладнити міжособистісні стосунки. Таким чином, дослідження особливостей розвитку емоційного інтелекту є важливим завданням для сучасної педагогіки та психології.

Емоційний інтелект є складною інтегральною системою навичок, яка дозволяє людині усвідомлювати, аналізувати, регулювати й ефективно використовувати як власні емоції, так й емоційні стани оточуючих. Відповідно до концепції Д. Гулмана, емоційний інтелект складається з п'яти ключових компонентів: самоусвідомлення, саморегуляції, мотивації, емпатії та соціальних навичок. Кожен із цих компонентів відіграє важливу роль у формуванні здатності до ефективної міжособистісної взаємодії, адаптації до стресових умов та побудови гармонійних стосунків, зокрема в освітньому середовищі.

Самоусвідомлення сприяє розумінню власних емоцій та їх впливу на поведінку, тоді як саморегуляція дозволяє контролювати емоційні реакції, що є критично важливим у стресових чи конфліктних ситуаціях. Мотивація формує внутрішній поштовх до досягнення цілей, незважаючи на труднощі. Емпатія допомагає краще розуміти емоції інших людей, а розвинені соціальні навички забезпечують здатність до ефективної комунікації та побудови довірливих стосунків.

Розвиток емоційного інтелекту значно підвищує академічну успішність, оскільки здобувачі освіти з високим рівнем цих навичок демонструють кращі здібності до управління стресом, підтримки внутрішньої мотивації та концентрації уваги. Вони швидше адаптуються до змін у навчальному процесі, успішніше виконують завдання, краще сприймають конструктивну критику та виявляють ініціативність у командній роботі. Емоційно компетентні учасники освітнього процесу здатні ефективно вирішувати конфлікти, що сприяє формуванню позитивного мікроклімату в колективі, збереженню здорових взаємин з однолітками та педагогами.

На розвиток емоційного інтелекту впливають як зовнішні, так і внутрішні чинники. До зовнішніх факторів належить підтримка з боку батьків, педагогів і соціального оточення. Формування безпечної та сприятливої атмосфери в закладах освіти сприяє позитивному емоційному

клімату, що допомагає здобувачам освіти почуватися впевнено й комфортно. Важливу роль відіграє приклад дорослих, які демонструють уміння ефективно висловлювати та регулювати власні емоції. Внутрішні фактори, такі як висока самооцінка, внутрішня мотивація, здатність до рефлексії та автономності, забезпечують формування сталих навичок саморегуляції й успішної міжособистісної взаємодії.

Розвиток емоційного інтелекту є важливим елементом освітнього процесу, оскільки він сприяє академічній успішності, емоційній стійкості, адаптації та формуванню соціальних зв'язків. Комплексний підхід включає соціально-емоційне навчання, підтримку педагогів і батьків, умови для самореалізації та врахування індивідуальних особливостей здобувачів освіти. Це забезпечує навички емоційної регуляції, гармонійний розвиток особистості та комфортне соціальне середовище.

ЗБЕРЕЖЕННЯ КУЛЬТУРИ ТА ТРАДИЦІЙ У СКЛАДНІ ВОЄННІ ЧАСИ

Грицаєнко К. М., Скорбач Т. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Україна, з її багатою історією та культурною спадщиною, стоїть перед важким випробуванням. В умовах війни, економічної нестабільності та соціальних труднощів збереження національної культури й традицій стає не тільки питанням ідентичності, а й важливою складовою стійкості та виживання країни. Збереження культурної спадщини є важливим фактором у побудові єдиного національного духу, що допомагає нації долати труднощі та відновлювати країну після руйнувань.

1. Збереження культурних цінностей як основа національної ідентичності

Культура та традиції – це серце кожної нації. Для України це не просто питання історії, а й важливий елемент, що формує національну свідомість і гордість. Мова, народні пісні, звичаї, обряди – все це є символами, які допомагають людям відчувати свою приналежність до певної спільноти. У часи кризи, особливо під час війни, національна культура здатна стати потужним засобом підтримки, що об'єднує людей у боротьбі за свободу та гідність. Втрата культури може призвести до забуття національної ідентичності, а це, в свою чергу, ускладнить будь-яку спробу відновити країну. Тому важливо зберігати культурні надбання, які були передані попередніми поколіннями. Вони не лише відображають історію, а й дають нам можливість зрозуміти, хто ми є, і які цінності нас об'єднують.

2. Збереження народних традицій у повсякденному житті

Попри труднощі, які приносить війна, важливо не забувати про повсякденне життя, що включає в себе звичаї, традиційні свята, ремесла

та обряди. У часи війни, коли багато чого здається втрачено, ці традиції допомагають людям зберігати душевну рівновагу та психологічну стійкість. Наприклад, святкування народних свят, проведення обрядів, приготування традиційних страв – все це формує зв'язок між поколіннями та дає змогу відчувати стабільність у турбулентні часи. Народні майстри, які зберігають традиційні ремесла, є невід'ємною частиною цієї культури. Підтримка таких ремесел і сприяння їх розвитку допомагають зберігати українську спадщину та дарують нові можливості для економічного розвитку, навіть у складні періоди.

3. Культура як засіб єдності та моральної підтримки

Культура може виконувати важливу роль у психологічному відновленні нації. У важкі часи люди шукають підтримку та надію в мистецтві, літературі та музиці. Українська література, пісні, образотворче мистецтво, театр – це ті інструменти, через які можна висловити національні почуття та переживання, а також створити платформи для моральної підтримки та згуртування. Такі культурні заходи, як концерти, вистави, літературні вечори чи фестивалі, навіть у онлайн-форматі, можуть стати важливими елементами підтримки національного духу. Українці можуть об'єднуватися навколо спільної мети, зберігаючи при цьому свою культурну самобутність.

4. Інтеграція традицій у сучасний контекст

Збереження традицій не означає заикнення на минулому. Важливо інтегрувати культурні надбання в сучасний контекст, адаптуючи їх до нових реалій. Технології, соціальні мережі, нові форми комунікації можуть стати важливими інструментами для популяризації української культури в світі. Молодь, яка активно користується сучасними платформами, може допомогти зберегти і донести до ширшої аудиторії українські традиції, музику, мову, та обряди через нові медіа-формати. Крім того, розвиток культури має відбуватися через підтримку національних художніх проєктів та виробництва українського контенту, чи то у музиці, кінематографії, чи в галузі дизайну та моди.

5. Роль держави та громадських організацій у збереженні культурної спадщини

Держава повинна активно сприяти збереженню культурної спадщини через фінансування проєктів, підтримку культурних установ та реставраційні роботи. Також важливими є міжнародні ініціативи, коли Україна залучає світову спільноту до підтримки своєї культури. На державному рівні також має бути розроблена програма для збереження культурних пам'яток, які можуть бути зруйновані в умовах війни. Громадські організації та культурні активісти відіграють не меншу роль у популяризації традицій і культурних цінностей. Через фестивалі, майстер-класи, виставки та освітні ініціативи вони сприяють збереженню спадщини та привертають увагу до важливості її охорони.

6. Збереження національної мови

Мова – це не лише засіб комунікації, а й важливий елемент культури. В умовах сучасних загроз збереження української мови є не менш важливим, ніж збереження фізичних культурних пам'яток. Підтримка української мови

в освіті, на роботі, в медіа та інших сферах життя є важливим етапом на шляху збереження національної культури.

Висновок

Збереження української культури та традицій в умовах труднощів і війни – це не лише моральний обов'язок, а й стратегічна потреба для подальшого розвитку нації. Культура є тією основою, на якій будується ідентичність, єдність і сила народу. У цей складний час Україна повинна зробити все, щоб її культура не тільки вижила, а й процвітала, ставши могутнім важелем у боротьбі за свободу та незалежність.

Література

1. Міністерство культури України (<https://mkip.gov.ua/>)
2. Український інститут книги (<https://ukrknyga.org/>)
3. Український культурний фонд (<https://ucf.in.ua/>)
4. ЮНЕСКО (<https://www.unesco.org/>)
5. Статті в наукових журналах або ресурсах, таких як Google Scholar або JSTOR.

ДЕПРЕСІЯ Й ТРИВОГА ПІД ЧАС ВІЙНИ

Дума А. Б., Фоміна Л. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Війна в країні особливо вплинула на психічне здоров'я населення України. Безперечно, руйнування соціальних структур і загибель великої кількості людей підвищують ризик депресії та тривожних розладів. Військові дії призводять до посилення стресу й психічних травм у людей.

Симптоми та ознаки

Депресія – це постійне відчуття смутку, втрата інтересу до звичних речей, порушення апетиту та сну, сильна стомлюваність, почуття безнадії.

Тривожність. Занепокоєння, панічні атаки, підвищена пильність, проблеми зі сном, постійне відчуття м'язової напруги.

Вразливі групи населення

Військовослужбовці та ветерани. Біженці та внутрішньо переміщені особи. Діти та підлітки. Люди з наявними психічними захворюваннями.

Методи діагностики та лікування

Консультації психолога та лікувальна тактика. Лікарські препарати (антидепресанти, засоби, що знімають тривогу). Групова терапія та підтримка спільноти.

Профілактичні засоби

Підтримка з боку близьких та сім'ї. Створення безпечної та стабільної обстановки. Підвищення обізнаності про психічне здоров'я. Залучення людей до громадської діяльності.

Роль урядів та неурядових організацій

Забезпечення доступу до психотерапевтичної допомоги. Організація навчання спеціалістів. Підтримка програм реабілітації та соціальної адаптації.

Дослідження показують, що значна кількість людей відчують симптоми депресії та тривоги під час війни. Основні симптоми включають постійний смуток, втрата інтересу до звичайної діяльності, проблеми з апетитом і сном, панічні атаки та підвищена тривожність.

Отже, необхідний комплексний підхід до вирішення проблем психічного здоров'я в умовах війни. Збільшення доступу до психологічної допомоги та підвищення обізнаності можуть значно знизити рівень депресії та тривожності в людей.

МЕДИЧНІ ТА ПСИХОСОЦІАЛЬНІ АСПЕКТИ ПАЛІАТИВНОЇ ДОПОМОГИ

Жара А. С., Скорбач Т. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Термінальна допомога – це термін, що використовувався раніше для позначення всебічної допомоги пацієнтам з онкологіями та обмеженим терміном життя. У більш пізніх визначеннях «паліативна допомога» не обмежується допомогою пацієнтам з коротким терміном життя.

Фінальна стадія захворювання. Термін «термінальна допомога», тим самим, є також недоречним, і його не слід використовувати (хіба що тільки для опису допомоги в останній період життя (останні декілька днів).

Медичні труднощі. У пацієнтів з невиліковними захворюваннями часто спостерігається цілий спектр симптомів, таких як: біль, нудота, блювання, задишка, кахексія (виснаження від онкології), порушення сну, депресія, тривога. Контроль цих симптомів може бути складним завданням, який потребує індивідуального підходу та використання різних методів лікування, включаючи фармакологічні та нефармакологічні.

Невиліковні захворювання характеризуються прогресуючим перебігом, що означає постійне погіршення стану пацієнта. Це вимагає невідкладного перегляду плану лікування та адаптації до змін у стані пацієнта.

Багато пацієнтів з невиліковними захворюваннями мають супутні захворювання, які можуть ускладнювати діагностику та подальше лікування.

На термінальних стадіях захворювання можливості радикального лікування часто вичерпані, що може викликати в медичного персоналу відчуття безпорадності.

Психологічні труднощі в допомозі можуть виникати як у пацієнтів, так і у їхніх близьких. Для пацієнтів це можуть бути: страх перед смертю, депресія, втрата незалежності, почуття безнадії. Для близьких – це великий стрес відчуття вини та втрата надії.

Існує кілька способів, які можуть допомогти в подоланні труднощів.

1. Психологічна підтримка. Професійні психологи можуть надавати емоційну підтримку та полегшити емоційні переживання

2. Спільнота та підтримка. Участь у групах підтримки може допомогти в подоланні почуттів ізоляції та відчуття провини, оскільки пацієнт розуміє, що він знаходиться не один.

3. Самопідтримка. Вправи з медитації, йоги, дихальні практики та інші техніки самодопомоги можуть допомогти зменшити стрес і тривогу.

Емоційний стан пацієнта. Пацієнти з невиліковними захворюваннями переживають широкий спектр емоцій, таких як: страх, тривога, депресія, гнів, заперечення. Надання психологічної підтримки потребує від медичного персоналу емпатії, терпіння та професійних навичок.

Члени родини пацієнта також переживають сильний стрес, пов'язаний з хворобою близької людини. Вони потребують психологічної підтримки та інформації про те, як доглядати за хворим.

Для медичного персоналу робота з пацієнтами на термінальних стадіях захворювань є надзвичайно важкою та може призвести до емоційного вигорання медичного персоналу.

Не менш важливою проблемою є фінансовий аспект. Лікування та догляд за пацієнтами з невиліковними захворюваннями можуть бути дорогими, що створює додатковий тягар для родини. Оплачується не тільки проживання, але й ліки. Не всі родини мають можливість забезпечити належний догляд за хворим вдома.

Отже, медичний персонал, родичі пацієнтів повинні прикладати всіх зусиль, щоб полегшити їх стан, пригнічений хворобою, та надавати кваліфіковану медичну, соціальну та духовну допомогу.

Література

1. Агамов А. Г. Работа центра дневного пребывания в структуре Хосписа / А. Г. Агамов // Паллиативная медицина и реабилитация. 2001. № 3/4. С. 83–86.

2. Актуальні питання надання паліативної та хоспісної допомоги в Україні матеріали Першої науково-практичної конференції / ред. Ю. В. Вороненко, Ю. І. Губський: Наукове видання. Київ, 2012. – 280 с.

3. Актуальність післядипломної підготовки фахівців сімейної допомоги з питань паліативної допомоги / А. В. Царенко, О. І. Висоцька, О. Г. Шекера [та ін.] // Сімейна медицина. 2011. №3. С. 15–18.

4. <https://onko.zt.lic.org.ua>

5. <https://life.pravda.com.ua/health/615eef8772b20/>

6. Паліативна допомога – WikiLegalAid

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИКЛАДАННІ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Жукович І. І.

Військовий інститут телекомунікацій та інформатизації, м. Київ

Розвиток сучасного суспільства вимагає глибоких знань інформаційного простору, де кожен учасник освітнього процесу, незважаючи на те, хто це: викладач, вчитель, тьютор чи коуч може самостійно обирати ті види інноваційної діяльності, які, на його думку, якнайкраще підійдуть для виконання поставлених задач. Для студента це можливість бути незалежним, умотивованим та отримати бажані результати.

Зважаючи на великий спектр освітніх платформ будь-який педагог має змогу вільно обрати відповідні методи, технології, форми навчання, які визначаються адаптованістю, максимальною орієнтацією на особистісні досягнення слухача.

До інноваційних технологій викладання англійської мови належать, перш за все, віртуальне навчання, які здійснюються за допомогою цифрових платформ Moodle, Edmodo, Google Classroom та інші. Завдяки їм викладачі мають змогу провести ефективно практичне заняття чи лекцію, активно залучаючи слухачів до обговорення поставлених проблем.

Модель перевернутого навчання (blended learning), де традиційно поєднується онлайн навчання із сучасними інтерактивними технологіями.

Проектне навчання. Метод проектів посідає особливе місце в ієрархії інноваційних інформаційних технологій, оскільки він передбачає практико-орієнтовне навчання, даючи максимально точні алгоритми виконання завдань майбутньої професійної діяльності. Використання проектного навчання також передбачає залучення вже здобутих навичок та вмінь (належний лексичний та граматичний запас) тощо.

Кейс-технології. Головний акцент зазначеного методу полягає в тому, щоб максимально залучити студентів та учнів до комунікативних методик, створюючи комунікативні ситуації, які мають чітко виражений характер і мету. У більшості випадків вони пов'язані з проблемою або ситуацією, яка мала місце в минулому чи може виникнути в майбутньому. Це завжди моделювання життєвої ситуації, і те рішення, що знайде учасник кейса, може слугувати як відбиттям рівня компетентності й професіоналізму учасника, так і реальним рішенням проблеми.

У кейс-технології не передбачають однозначних відповідей, їх необхідно знаходити самостійно. Це дозволяє студентів, спираючись на власний досвід, зробити висновки, застосовувати на практиці одержані знання, висувати власний (або груповий) погляд на проблему. У кейсі проблема представлена в неявному, схованому вигляді, як правило, вона не має однозначного вирішення.

Отже, методика викладання іноземних мов має належний спектр концепцій навчання, методів та технологій – як традиційних так і новаторських. Викладачі англійської мови мають бути зацікавлені саме в тих методах, які успішно протестовані та мають конкретний результат, що чітко прослідковується від написання вступного тесту до модульної контрольної роботи, ураховуючи цілі та мету навчання, кількісний та якісний склад групи, час навчання тощо.

ЗАГРОЗИ ВИКОРИСТАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ (ШІ) В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ

Заболотна І. І.

Донецький національний медичний університет, м. Лиман

Останнім часом бачимо трансформацію процесу викладання на більш інноваційний, що відбувається, насамперед, завдяки ШІ, який має великий і зростаючий потенціал (Панухник, 2023; Коломієць та ін., 2023). Його можливості можуть бути корисними для всіх учасників освітнього простору, тому інтерес до сучасної технології постійно зростає (Розлуцька та ін., 2023). Складність самої інновації, легкість її застосування, а головне якість генерації текстів, спричинили активну дискусію у світі. ШІ – це інструмент для дезінформації, наповнення недостовірними текстами, фото, відео (Драч та ін., 2023). Крім того, широке його використання може призвести до втрати людського контакту в освітньому процесі (Коломієць та ін., 2023). Тому зосередимося на основних потенційних викликах із ризиками, що складають лише частину загального комплексу проблем, пов'язаних із технологією.

Насамперед, варто обговорити етичний аспект приватності інформації, який є реалією цифрової епохи та професійної реалізації (Розлуцька та ін., 2023). Все частіше трапляються випадки недотримання принципів академічної доброчесності з огляду на доступ до значної кількості джерел інформації та можливість заподіяння шкоди у разі відсутності офіційних етичних рамок для впровадження (Драч та ін., 2023). Саме принципи етичності та прозорості повинні стати основоположними для використання ШІ в освіті (Драч та ін., 2023). Це зумовлює необхідність розробки й дотримання стандартів для забезпечення етичного використання технологій (Коломієць та ін., 2023; Розлуцька та ін., 2023). Якщо робота згенерована повністю чи частково, це вважається академічним плагіатом, зазіханням на інтелектуальну власність та авторське право (Панухник, 2023; Драч та ін., 2023). Саме таким чином здобувачі освіти все частіше використовують мовні моделі для імітації навчання, що є неприпустимим, тому викладач має визначати межі застосування ШІ, що вимагає спеціалізованих знань і навичок, які не завжди доступні всім учасникам освітнього процесу. Це великий виклик для багатьох. Крім того, недостатній рівень підготовки може спричинити неефективне

використання ШІ та недоліки в його використанні. Для вирішення цього питання викладач повинен сам опанувати сучасну технологію, тому актуальною є обізнаність академічного персоналу з останніми розробками щодо використання ШІ (Драч та ін., 2023). Можливо деяким викладачам знадобиться пройти навчання, щоб ефективно запроваджувати цю технологію під час освітньої діяльності (Коломієць та ін., 2023). Також ризиками використання ШІ є своєрідний страх розчинення людей як соціальних істот, відсутність можливості для країн із менш цифровізованою економікою його запровадження в освітній процес, невирішеність питань щодо екологічних витрат на обробку великих обсягів даних і передачу людських завдань машинам, зокрема написання текстів, заміна повноважень викладацького персоналу та адміністраторів, врахування обмежень рішень ШІ (Драч та ін., 2023). Також повністю не виключені збої в роботі в системах ШІ, які можуть спричинити неправильні результати (Коломієць та ін., 2023). Тому важливо враховувати потенційні недоліки використання технології такі, як вартість, залежність від інформації та необхідність кваліфікації (Коломієць та ін., 2023). Фінансові витрати та заходи безпеки також потребують уваги та розробки відповідних стратегій (Коломієць та ін., 2023). Подальше впровадження сучасної технології може спричинити автоматизацію ряду педагогічних завдань, що вплине на кількість робочих місць в освітньому середовищі, тому актуальним є розгляд аспектів соціального впливу використання ШІ на персонал (Коломієць та ін., 2023).

Таким чином, при інтеграції інноваційної технології в освітню діяльність необхідно поєднувати її переваги із захистом від потенційних загроз, що вимагає розробки стратегій на законодавчому рівні.

ЗАЦІКАВЛЕНІСТЬ ДО НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Заболотна М. Ю., Скорбач Т. В

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Під навчанням я розумію ненаситну допитливість, що рухає розумом людини, яка прагне опанувати все, що може почути, побачити або прочитати з теми, яка має для неї особистий смисл (К. Роджерс, американський психолог).

Молода, сучасна людина, закінчивши середню школу та поступивши у ЗВО, починає новий етап свого вже дорослого життя. Життя, яке постійно змінюється, вносить корективи в навчання, осмислення світу, подій. Усе це вже не схоже на навчання в школі, де були отримані загальні знання з різних предметів.

Студентство – це не тільки час навчання в університеті, а й підготовка до майбутнього життя, реалізація в професії, наукові дослідження, які зможуть

змінити світ. Здобуття освіти є випробуванням великою завантаженістю, обсягом матеріалу, утомленістю, які можуть зменшити бажання навчатися.

Позитивною мотивацією отримання студентом знань та бажання навчатися можуть бути:

- інтерес до професії;
- бажання в майбутньому займатися саме цією професійною діяльністю;
- прагнення бути корисним людям, відкритим до удосконалення, слугувати Україні та зміцнювати її.

Зацікавленість студента, формування професійних знань, умінь і навичок є завданням вищої школи, яка мотивує пізнавальну діяльність студента. Досягнення успіху в навчанні збільшує любов та захоплення своєю роботою, дослідженнями, що і є мотивацією реалізації людини як особистості. Тому викладач має здійснювати різні прийоми та методи у викладанні свого предмета:

- комунікаційна атака;
- доведення та переконання;
- сугестія(навіювання);
- подолання перешкод;
- делегування;
- закріплення позитивного враження.

Сучасний темп розвитку вимагає передивитися застарілу школу викладання та розвиток нових комунікативних методик, які можна використовувати в навчальному процесі. Основними з яких можуть бути:

- вирішення проблемних завдань, використання рольових та ділових ігор;
- уживання інтерактивних форм та прийомів навчання, які викликають інтерес та мотивують студента до навчальної діяльності;
- моделювання та імітація реальних чи віртуальних ситуацій;
- взаємодія викладача зі студентами.

Безперечно, невід'ємною частиною навчання є самостійна робота студента, робота, яка планується та виконується під методичним керівництвом викладача, але без його прямої участі. Знання, здобуті власною працею, формують навички самостійності, що є конче необхідним у будь – якій професійній діяльності. Виявляється здатність сприймати відповідні рішення, знаходити оптимальний вихід зі складної ситуації.

Викладачі удосконалено володіють такими методами навчання, як розповідь, бесіда, лекція, показ ілюстрацій, виконання вправ тощо. Але все це не дає повної картини, яку потребують сучасні здобувачі освіти. Допомогою на підвищення навчального процесу є інноваційні технології, зокрема технології інтерактивного навчання, які перетворюють традиційне практичне заняття в інтерактивне.

Особливістю інтерактивного навчання є підготовка молодшої людини до життя та громадянської активності в суспільстві демократичної правової держави.

Інтерактивне навчання вимагає від здобувача активізації навчальних можливостей, участь у колективному взаємодоповнюючому процесі. Кожен студент має конкретне завдання, за яке йому необхідно публічно прозвітуватись. Тобто інтерактивні технології навчання включають у себе чітко спланований очікуваний результат навчання.

Важливим напрямом підвищення ефективності навчання є використання технічних засобів, комп'ютерної техніки. Застосування технічних засобів надає навчально-методичній роботі зі здобувачем більш насичений, динамічний, творчий та інтенсивний характер. Великою кількістю інформації, що засвоюється здобувачами, є наочність, яку можна побачити на слайдах, схемах, графіках тощо.

Ефективні освітні технології, співпраця викладача та здобувача вищої освіти, переведення студента на рівень активного суб'єкта навчального процесу і є основними принципами мотивації до навчання.

Таким чином, можливість покращення освоєння опанованого матеріалу реалізується гуманістичною спрямованістю, науковістю, доступністю, оптимізацією знань.

ПСИХОСОМАТИЧНІ ХВОРОБИ

Ісмаїлова А., Скорбач Т. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

У медичній психології є напрямок – психосоматична медицина, що вивчає взаємодію тіла та психіки людини. За статистикою, у наш час близько 50 % захворювань мають саме психогенний характер. Нерідко можна почути таку думку, що «всі хвороби від нервів».

У медицині вплив соматичних хвороб на психіку активно став досліджуватися. Але, на нашу думку, питання вивчено недостатньо та мало доказової бази зв'язку і взаємодії психіки і тіла.

На фізичне здоров'я людини дуже впливає, а можливо і є головною причиною виникнення різного типу хвороб, її психологічний стан.

Такі стани як: тривога, страх, образа, гнів, брак позитивних емоцій, депресія, неодмінно призводять до хвороб, збоїв роботи внутрішніх органів. До того ж, чим триваліше людина відчуває такі почуття й емоції, тим більше прогресує хвороба.

Луїза Хей, американська письменниця-психологиня, у книзі «Зціли своє життя», яку видали в 33 країнах та переклали 32 мовами світу, уже перевищила п'ятдесят мільйонів примірників. Ідея цієї книги полягає в тому, що переконання людей, їх погляди на життя, вчинки безпосередньо пов'язані

з лише їх фізичним станом. Змінивши своє мислення, людина може вилікувати себе, зцілитися, позбутися навіть хронічних захворювань. У книжці наводиться таблиця-зв'язки визначення емоцій, почуттів і різного типу хвороб. Негативний досвід, який людина отримує, безпосередньо формує стереотипне мислення, а саме: образа – рак; стримування емоцій – цистит; незадоволення життям – проблеми зі щитовидною залозою; небажання приймати в житті щось і когось, себе самого – алергія.

І таких прикладів можна наводити безліч. Отже, лише встановлення душевної рівноваги, нереагування на негатив може призвести до щонайменше поліпшення стану, а то й до повного вилікування від хвороби.

Прогрес і покращення життя залежить лише від нас самих. Потрібно працювати з внутрішнім світом, використовувати афектацію (позитивні переконання). Вони здатні змінити свідомість людини та позбавити її фізичних страждань.

На наш погляд, ця тема ще недостатньо вивчена. У медицині під час постановки діагнозів потрібно шукати первинні причини в психосоматичному стані людини та одночасно з лікуванням пацієнт має проходити курси лікування з психологом. Вище зазначену проблему потрібно глибше вивчати в ЗВО, встановлювати зв'язок, навчати здобувачів-медиків з 1-курсу.

АСПЕКТИ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «АНАТОМІЯ ЛЮДИНИ» В УМОВАХ ВІЙСЬКОВИХ ДІЙ

***Камінський Р. Ф., Дзевульська І. В., Гайдай О. С., Подзігун Л. В.**
Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, м. Київ
Кафедра описової та клінічної анатомії*

Починаючи з лютого 2022 року, після початку військових дій на території України, медичні університети нашої держави були вимушені змінити формат та методику викладання всіх дисциплін, зокрема й анатомії людини. У цьому випадку в нагоді став перехід до використання інтерактивних матеріалів та методик, який був запроваджений на зміну використання трупного матеріалу для вивчення анатомії людини та підготовки студентів до практичних занять. Цей перехід був запроваджений ще у 2018 році, коли в НМУ ім. О. О. Богомольця почала активно використовуватися платформа anatom.ua, де в зручній формі висвітлена вся інформація для студентів для їх успішної підготовки до занять, зокрема студенти можуть переглянути та перечитати матеріали всіх лекцій. Також на платформі містяться спеціально розроблені та адаптовані під кожну окрему тему тестові завдання, за допомогою яких студент має змогу перевірити якість і рівень своєї підготовки до навчального процесу та одразу побачити помилки, які він допускає й, проаналізувавши свої результати, пропрацювати прогалини у своїх знаннях. Ця платформа дає можливість якісно отримувати медичну

освіту не тільки студентам, що вимушені навчатися в поточних реаліях, а й студентам, які знаходяться за кордоном і навчаються дистанційно. Ця інтерактивна програма розроблена як рідною мовою, так і англійською мовою, що робить її доступною й для студентів-іноземців, які навіть у такі важкі для нашої країни часи все одно отримують освіту в медичному університеті.

На прикладі використання цієї платформи протягом останніх років і аналізуючи успіхи студентів, можна зробити висновок, що використання інтерактивних методик можливе у вивченні будь-якої дисципліни та відкриває шляхи студентам до успішного вивчення й набуття необхідних навичок споріднених дисциплін також.

ФОРМУВАННЯ М'ЯКИХ НАВИЧОК У ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Коваленко Н. І.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

У системі вищої освіти велика увага приділяється розвитку м'яких або гнучких навичок у здобувачів, що пов'язано з формуванням не тільки професійних, а й особистісних якостей майбутніх спеціалістів (Чаусов І., 2024). Поняття «м'які навички» розглядається як комплекс неспецифічних знань, умінь і навичок, які допомагають адаптуватися до соціального життя, досягти успіхів у професійній діяльності (Діденко Ж., 2021). Вони належать до соціально-психологічних навичок і пов'язані з особистісними рисами, здібностями та установками. Виділять три типи м'яких навичок: індивідуальні (характеризують особистість, здатність справлятися з проблемами, вміння ставити цілі і виконувати їх), комунікативні (характеризують відносини з іншими людьми), професійні (спрямовані на вирішення завдань у професійній діяльності, а саме під час спілкування з пацієнтами) (Діденко Ж., 2021).

Оволодіння м'якими навичками та їх вдосконалення є не менш важливим, ніж оволодіння професійними компетенціями. Особливе значення вони мають для підготовки майбутніх працівників закладів охорони здоров'я. Формування м'яких навичок можливе у рамках усіх освітньо-професійних програм. Вивчення різних освітніх компонентів передбачає використання різноманітних форм і методів організації освітнього процесу, які дають змогу майбутнім фахівцям оволодіти як професійними, так і універсальними компетенціями.

Індивідуальні (особистісні) навички передбачають вміння розпізнавати й управляти власними емоціями, планувати, управляти власним розвитком і часом (Смагіна Т., Шуневич О., 2019). Виконання домашніх завдань для підготовки до практичних занять спонукає студентів ефективно

планувати свою роботу, управляти часом або тайм-менеджмент, розвиває самоконтроль і самодисципліну, вміння концентруватися, знаходити й опрацьовувати інформацію. Можна рекомендувати студентам деякі прийоми для самоорганізації, а саме знайти поглиначів часу, які відволікають від зосередження на завданні (наприклад, соцмережі); використати метод маленьких кроків або «Швейцарського сиру» (виконувати велике завдання поступово); «з'їдати» хоча б одну «жабу» щодня («жаба» – це не дуже приємна робота, яку хотілося б відкласти), а також планувати відпочинок.

Участь студентів у наукових конференціях сприяє розвитку вміння пошуку наукових джерел та аналізу інформації; креативного, логічного мислення; публічного виступу; а також вчить проводити презентації, доносити свою думку іншим, слухати і чути співбесідника, спілкуватися.

Комунікативні навички можна ефективно розвивати на практичних заняттях з використанням сучасних технологій навчання, а саме особистісно-орієнтованих, інформаційно-комунікаційних, симуляційних, практико-орієнтованих, ігрових. Застосування методів проєктів, кейсів, «мозкового штурму», виконання групових ситуаційних завдань сприяє формуванню і розвитку комунікативних навичок: умінь працювати в команді, відстоювати свої погляди та знаходити спільне рішення, уникати та вирішувати конфлікти. Студенти мають змогу формувати і вдосконалювати особистісні навички, а саме комунікабельність, лідерство, креативність, позитивне мислення, емоційний інтелект, гнучкість, управління емоціями, відповідальність та дисциплінованість (Коляда Н., Кравченко О., 2020). В сучасних умовах з розвитком інформаційних технологій студенти з цікавістю ставляться до використання цифрових платформ, віртуальної реальності та віртуальних дошок у освітньому процесі. Проте для майбутніх лікарів особливе значення має емоційний інтелект – здатність розпізнавати свої і чужі емоції, визначати причини їх появи та спрямовувати їх на досягнення цілей.

Для майбутньої фахової діяльності лікарям потрібні не тільки професійні знання, але й вміння навчатися і вдосконалюватися, працювати в команді, брати на себе відповідальність, знаходити потрібний підхід до людей тощо. Оволодіння м'якими навичками дає можливість професійного та особистісного вдосконалення в умовах швидкого розвитку технологій.

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ЗІ ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ РІЗНИХ ПОКОЛІНЬ (X, Y, Z)

Коваль М. О., Абасалієва О. М.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Сучасний освітній процес має враховувати потреби здобувачів освіти різних поколінь, сформованих соціальними, економічними та технологічними змінами.

Теорія поколінь була розроблена американськими вченими В. Штраусом і Н. Хоуом у 1991 році. Відповідно до теорії, кожному поколінню притаманна своя психологічна специфіка, яка залежить від подій, що відбуваються у світі.

Покоління X (1965–1980) зростало в умовах соціальної та економічної нестабільності, що сформувало їхню самостійність і прагматичність. Вони цінують стабільність, традиційні цінності й готові до змін, коли це необхідно. Менш залежні від технологій, вони надають перевагу роботі, що забезпечує стабільний дохід, прагнучи балансу між професійним і особистим життям.

Покоління Y, або міленіали (1981–1996), виросло в епоху глобалізації та цифрових технологій. Вони прагнуть самореалізації, цінують гнучкість і моральне задоволення від роботи. Соціально активні й відкриті до командної роботи, міленіали легко адаптуються до нових викликів, але через високі очікування часто стикаються зі стресом і невпевненістю.

Покоління Z (1997–2012) – перше покоління цифрової епохи, яке не уявляє життя без інтернету й смартфонів. Вони швидко адаптуються до технологій, креативні й прагнуть індивідуальності. Однак надлишок інформації може викликати тривожність і знижувати увагу. Для них важливі свобода самовираження, вибору та визнання їхньої унікальності.

Педагогічні технології для різних поколінь в освітньому процесі мають враховувати їхні психологічні особливості, життєвий досвід і підходи до навчання, які відповідають специфіці епохи, в якій вони зростали.

Покоління X звикло до традиційних методів навчання, які передбачають чітку структуру, дисципліну та конкретний результат, сприймають навчання як практичну необхідність, а тому надають перевагу методам, які допомагають отримати прикладні знання. Лекції, семінари та індивідуальні завдання є для них зрозумілими й ефективними. Важливою складовою освітнього процесу для них є ситуаційний аналіз, практичні кейси й структурована подача матеріалу. Найкраще вони працюють із друкованими підручниками, роблять конспекти, аналізують ситуації, і для них особливо важливим є поступовий і логічний виклад знань.

Покоління Y прагне, щоб навчання було не лише корисним, але й цікавим, з можливістю практичного застосування. Їм підходять методи проєктного навчання, командна робота, вебінари та інтерактивні завдання. Важливим аспектом є розвиток м'яких навичок – критичного мислення,

комунікації та вміння працювати в команді. У навчальному процесі вони охоче використовують цифрові інструменти, мультимедійні матеріали, онлайн-курси та платформи, які надають можливість гнучкого навчання в будь-який час і в будь-якому місці.

Покоління Z краще сприймають динамічні, інтерактивні та практичні підходи. Для них важливо використовувати цифрові інструменти, онлайн-платформи, гейміфікацію та елементи віртуальної реальності. Візуальні матеріали, такі як відео, інфографіки та інтерактивні симуляції, допомагають їм краще засвоювати інформацію. Їм потрібні короткі, структуровані завдання, що дозволяють швидко досягати результату. Крім того, вони віддають перевагу індивідуалізованому підходу до навчання, де можна обирати темп і спосіб засвоєння знань за допомогою мобільних додатків, інтерактивних платформ і мультимедійного контенту.

Таким чином, кожне покоління потребує особливого підходу до організації освітнього процесу. Розуміння цих особливостей дозволяє зробити освітній процес максимально ефективним та результативним для всіх вікових груп.

РИЗИКИ ЗАСТОСУВАННЯ ЗДОБУВАЧАМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ ОНЛАЙН-ПЕРЕКЛАДАЧІВ ТА ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ДЛЯ ПЕРЕКЛАДУ ТЕРМІНІВ НА ЗАНЯТТЯХ З ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ ТА МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Колісник М. І.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

У дослідженні розглядаються проблеми, пов'язані із використанням здобувачами вищої освіти онлайн-перекладачів та штучного інтелекту для перекладу анатомо-гістологічних, клінічних та фармацевтичних термінів. Наведено результати аналізу точності перекладу, здійсненого за допомогою Google-перекладача, ChatGPT та **ШІ Gemini**, які демонструють значні ризики некоректного перекладу спеціалізованої термінології. Сучасні здобувачі вищої освіти активно інтегрують сучасні технології в освітній процес. Однак, попри зручність сучасних технологій, точність перекладу спеціалізованих термінів залишається недостатньою, що створює труднощі у навчанні та засвоєнні греко-латинської медичної термінології.

У межах дослідження було проаналізовано точність перекладу близько 100 анатомо-гістологічних клінічних і фармацевтичних термінів (назви органів, тканин, патологічних станів та процесів) за допомогою трьох інструментів: Google-перекладач, ChatGPT та **ШІ Gemini**.

Точність перекладу **Google Перекладач** склала 65 %; найбільше помилок спостерігалось у складних анатомо-гістологічних термінах; було помічено, що студенти з низьким рівнем володіння лексичного матеріалу частіше використовували цей інструмент і допускали більше помилок. **ChatGPT**. Точність перекладу становила 78 %; незважаючи на вищу точність, інколи зустрічалися помилки в інтерпретації контексту. Точність перекладу **ШІ Gemini** досягла 85 %, однак помилки все одно виникали при перекладі термінів із подвійним значенням.

Результати дослідження демонструють, що сучасні онлайн-інструменти перекладу можуть бути корисними для початкового ознайомлення з термінологією, однак їхня ефективність є обмеженою, особливо у випадку складних і специфічних термінів. Надмірна залежність від таких інструментів знижує мотивацію до вивчення термінології, що може призводити до збільшення помилок.

Рекомендується використовувати онлайн-перекладачі виключно як допоміжний інструмент. Необхідно поєднувати використання сучасних технологій із традиційними методами навчання (словники, консультації викладачів). Для підвищення ефективності навчання слід акцентувати увагу на розвитку критичного мислення у студентів та їх навичок роботи з термінологічними джерелами. Результати дослідження засвідчили, що використання онлайн-перекладачів і штучного інтелекту для перекладу анатомо-гістологічних, клінічних та фармацевтичних термінів має як переваги, так і значні ризики. Важливу роль у процесі навчання відіграють викладачі, які мають допомагати студентам інтерпретувати та перевіряти результати перекладу, пояснюючи можливі помилки та особливості термінології. Навчальні програми мають акцентувати увагу на розвитку критичного мислення, зокрема вмінні аналізувати достовірність отриманого перекладу та порівнювати його з авторитетними джерелами. Доцільно продовжити аналіз ефективності нових поколінь систем штучного інтелекту в перекладі спеціалізованих термінів.

Варто оцінити, як інтеграція цих інструментів у навчальний процес може впливати на довгострокову успішність студентів у вивченні латинської мови та медичної термінології.

МІЖДИСЦИПЛІНАРНИЙ ПІДХІД У ВИВЧЕННІ ТЕРАПЕВТИЧНОГО ТУРИЗМУ

Котельох М. Ю.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Пилипенко К. А.

*Мелітопольський державний педагогічний університет
імені Богдана Хмельницького, м. Запоріжжя*

Терапевтичний туризм поєднує вивчення різних дисциплін, зокрема поєднання медичних дисциплін (фізіотерапія, терапія) та основи туризму. Застосування комплексного підходу дозволяє вивчати терапевтичний туризм не лише зі сторони основ туризму, а й досліджувати медичний аспект різних форм туризму та їх вплив на фізичне та психологічне здоров'я, що вкрай є важливим для населення України під час війни.

Нині в терапевтичному туризмі потребують люди для відновлення фізичного та психологічного здоров'я. Нами розглядається інтегрований підхід у вивченні агротуризму як виду туризму та медичних дисциплін, зокрема вплив агротуризму на перебіг внутрішніх хвороб. В курсі вивчення основ туризму ми розглядали поєднання сфери агротуризму та терапевтичних наук для того, щоб краще зрозуміти сферу терапевтичного агротуризму та її вплив на перебіг внутрішніх хвороб.

Основними складниками терапевтичного агротуризму є терапевтичні фермерства, які можуть бути місцем проведення лікувальних та реабілітаційних програм. Застосування агротерапії як напрямку терапії, де люди можуть виконувати легкі аграрні роботи на свіжому повітрі (землеробство, догляд за тваринами, збір врожаю, садівництво) для відновлення фізичного та психічного здоров'я. Також можливе застосування екологічної терапії, де люди б проводили час на свіжому повітрі та виконували свої заняття, здійснювали прогулянки у сільській місцевості для зниження рівня стресу та тривожності. Агротуризм можна використовувати як спокійний відпочинок у сільській місцевості, що є важливим фактором для відновлення фізичного та психоемоційного стану людей під час війни та післявоєнний період. До терапевтичного агротуризму можна доєднати лікувальні фізичну культуру, практики йоги, медитації, арт-терапії тощо.

Використання різних форм агротуризму є елементом розвитку сільської місцевості. Для соціально-економічного розвитку України значення агротуризму є важливим, яке передбачає зростання фермерського виробництва, збільшення місцевих продуктів харчування та експорт їх, збільшення робочих місць, активацію підприємницької діяльності серед населення (Радіонова О.М., Радіонов В.С., 2023).

Міждисциплінарний підхід у вивченні терапевтичного агротуризму може створювати новий терапевтичний спосіб для поліпшення фізичного та психічного здоров'я через поєднання відпочинку на природі, аграрної праці у сільській місцевості з лікувальними та реабілітаційними способами.

ВИКОРИСТАННЯ ГЕЙМІФІКАЦІЇ ЯК МЕТОДУ СТИМУЛЮВАННЯ ІНТЕРЕСУ ДО НАВЧАННЯ

Кравець Д. О., Абасалієва О. М.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

У сучасному світі, де цифрові технології відіграють ключову роль, гейміфікація є актуальним рішенням для багатьох освітніх викликів. Нові покоління здобувачів освіти вирости в цифровому середовищі, де інтерактивність і миттєвий зворотний зв'язок є звичними елементами повсякденного життя.

Гейміфікація (gamification) характеризується як метод, що передбачає використання ігрових елементів у неігрових процесах (таких як освітній процес) для підвищення мотивації, пізнавального інтересу та залученості.

Україна, як і більшість європейських країн, активно впроваджує інформаційні технології в освітній процес. Використання сучасних пристроїв, таких як комп'ютери, смартфони, планшети сприяє підвищенню ефективності освітнього процесу, формує інтерес до нових знань і вдосконалює освітню систему. Перед педагогами постає завдання адаптувати методи навчання і виховання до реалій сучасного цифрового середовища, забезпечуючи комфортне сприйняття матеріалу здобувачами освіти, які звикли до використання технологій у повсякденному житті.

Гейміфікація базується на людській природі отримувати задоволення від гри. Вона активує внутрішню мотивацію, робить завдання менш рутинними, розвиває інтерес до процесу і створює змагальний дух. У освітньому процесі це робить процес засвоєння матеріалу більш цікавим. Кожен з тих, хто залучений у гру, відчуває себе частиною певної спільноти. Ігрові форми роблять освітній процес захоплюючим, а винагорода за досягнення дозволяє учасникам отримати ще одну форму саморозкриття, стимул до прояву наполегливості, розвитку творчих здібностей.

Однією з ключових переваг гейміфікації є те, що вона дозволяє здобувачам освіти помилятися без страху бути засудженими чи покараними. Це створює безпечне середовище для навчання, де кожна помилка сприймається як можливість для розвитку та вдосконалення. Завдяки ігровим елементам, таким як бали, рівні чи нагороди, здобувачі освіти відчувають мотивацію повторювати спроби та експериментувати, шукаючи оптимальні рішення.

Крім того, гейміфікація сприяє формуванню стійкості до труднощів і стимулює бажання долати виклики, адже в ігровому середовищі невдачі часто асоціюються з можливістю спробувати ще раз, а не з остаточним провалом. Це особливо важливо для розвитку критичного мислення та творчого підходу, адже учні починають бачити проблеми як цікаві завдання, які можна вирішити, а не як перешкоди.

Також, завдяки гейміфікації, зростає рівень залученості здобувачів освіти у процес навчання. Ігрові елементи роблять заняття цікавими та динамічними, а інтерактивність дозволяє краще закріплювати знання на практиці. Таким чином, гейміфікація стає ефективним інструментом сучасної освіти, який розвиває не лише знання, але й навички співпраці, комунікації та адаптивності.

Гейміфікація є сучасним і ефективним інструментом, що відповідає вимогам нових поколінь у цифровій епосі. Вона дозволяє зробити освітній процес більш цікавим, мотивуючим і результативним. Проте її ефективність залежить від правильного планування та врахування потреб здобувачів освіти. У перспективі гейміфікація залишатиметься одним із ключових трендів в освіті.

ШЛЯХИ АКТИВІЗАЦІЇ МОТИВАЦІЇ СТУДЕНТІВ ЩОДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЯК ІНОЗЕМНОЇ

Кравченко Ю. В., Гнатенко С. А.

*Запорізький державний медико-фармацевтичний університет,
м. Запоріжжя*

Однією із невирішених проблем сьогодення, що постала перед викладачами вишів України, є підвищення мотивації студентів. Серед причин зниження інтересу до освітнього процесу дослідники називають й сучасну форму онлайн навчання. Усвідомлюючи завдання впровадження дистанційного навчання; аналізуючи послуги, які може надавати викладач в нових умовах; розуміючи фактори, що впливають на ефективність введення дистанційного навчання та маючи можливість оцінити значущість застосування інформаційно-комунікативних технологій в учбовому процесі, сьогодні, як ніколи, викладач відчуває потребу в безперервному процесі самоосвіти, який має бути забезпечений закладом освіти з урахуванням індивідуальних потреб педагога (Мозгова, 2021). Такий підхід українців у вирішенні питань спонукання студентів до продуктивної пізнавальної діяльності, активного освоєння змісту освіти матиме свої позитивні моменти під час занять з мови.

Ці та інші питання щодо підвищення мотивації студентів (викладачів) вишів, необхідності самоосвіти та підвищення комп'ютерної грамотності задля ефективного надання освітніх послуг тощо опинилися у полі зору О.А. Глуценко, О.С. Єгорова, Н.Н. Касаткіна, А.Ю. Миколаєва, Ю.В. Мозгової, Н.Н. Сергєєва, Н.Д. Суховєєва, Є.В. Рускова, О.М. Рябцева та ін.

Самоосвіта та самовдосконалення є найголовнішою умовою професійної компетентності на сучасному етапі викладання дисциплін загалом й української мови як іноземної, зокрема. У Запорізькому державному

медико-фармацевтичному університеті підвищенню кваліфікації науково-педагогічних працівників приділяється особлива увага:

1) взаємовідвідування, відкриті заняття, атестація – це основні форми методичної роботи кафедри та викладача, що спрямовані на вдосконалення методики проведення занять, підвищення педагогічної майстерності, обміну досвідом роботи тощо;

2) підвищення кваліфікації щодо розвитку власної цифрової грамотності, яке щороку організовують й проводять фахівці кафедри комп'ютерних технологій;

3) проведення семінарів, спрямованих на підготовку якісної навчально-методичної літератури;

4) участь в організації та проведенні онлайн-конференцій різного рівня;

5) курси вивчення іноземної мови та ін..

Усе це сприяє підвищенню власної мотивації, підкріплює пізнавальний інтерес і розвиток професійних якостей викладача, і, як результат, позитивно впливає на рівень підготовки іноземних студентів. Досвід, отримані знання та навички сприятимуть ефективній діяльності викладача в процесі дистанційного навчання і, безперечно, стане тією рушійною силою, яка допоможе їм вдосконалити українську мову та галузеві знання здобувачів вищої освіти.

Мотивація навчально-педагогічного колективу належить до складних завдань сьогодення, проте є необхідністю для отримання якісних послуг іноземними студентами, їхнього інтересу до навчання та ефективної роботи вишу загалом.

ТРУДНОЩІ ІНТЕГРАЦІЇ SOFT SKILLS В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ МЕДИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ПОДОЛАННЯ

Краснікова Л. В., Ліщук С. А.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

У сучасному освітньому процесі медичних університетів стає дедалі очевиднішою важливість розвитку не лише професійних, але й м'яких навичок (Soft skills). До Soft skills відносяться такі навички, як комунікація, емоційний інтелект, здатність працювати в команді, лідерство, стресостійкість, вирішення конфліктів та адаптивність. Вони відіграють ключову роль в формуванні кваліфікованих та професійно зрілих медичних спеціалістів, які здатні ефективно взаємодіяти з пацієнтами, колегами та іншими учасниками медичного процесу. Однак їх розвиток у навчальному процесі медичних університетів стикається з низкою психолого-педагогічних труднощів, таких як відсутність чіткої методології оцінки, недостатня підготовка викладачів та відсутність стандартів для інтеграції цих навичок в навчальні програми.

Однією з основних проблем впровадження м'яких навичок у навчальний процес є неясність концепції Soft skills. Під цією концепцією мається на увазі набір особистісних і міжособистісних навичок, які не стосуються безпосередньо професійних знань, але критично важливі для успішної роботи в будь-якій галузі, зокрема в медицині. Різноманітність трактувань Soft skills включають дуже широкий спектр навичок, таких як комунікація, емоційний інтелект, лідерство, командна робота, здатність до прийняття рішень, стресостійкість, адаптивність тощо. Кожен із цих аспектів може трактуватися по-різному в залежності від контексту та потреб галузі. У медичному середовищі це може варіюватися від вміння працювати в команді до здатності надавати емоційну підтримку пацієнтам. Відсутність єдиного розуміння того, що саме входить до складу цих навичок і як їх виміряти і є основною проблемою.

Наслідки неясності концепції Soft skills проявляються в складності їх інтеграції в навчальний процес, виникнення проблем в оцінці та моніторингу прогресу здобувачів освіти, зменшення мотивації з їх оволодінням. Як це проявляється в освітньому процесі?

Оскільки немає єдиного визначення або стандартів оцінки Soft skills, а також враховуючи різноманітність цих навичок, викладачі можуть не знати, як саме повинні бути побудовані заняття, щоб ефективно розвивати ці компетенції у здобувачів освіти.

М'які навички важко виміряти за допомогою стандартних тестів або екзаменів, важко оцінити, наскільки успішно вони освоєні. Це може призводити до того, що ці навички недооцінюються або не отримують належної уваги у процесі навчання.

В той же час без ясного розуміння здобувачами освіти важливості Soft skills і як вони можуть вплинути на їх майбутню професійну діяльність, вони можуть сприйматися як другорядні або менш важливі порівняно з теоретичними та практичними знаннями.

Як подолати труднощі пов'язані з неясністю концепції Soft skills?

По-перше, це розробка єдиної методології та чітких стандартів у контексті медичної освіти. Це дозволить забезпечити чітке розуміння того, які навички необхідні, як їх розвивати.

По-друге, психолого-педагогічна підготовка викладачів для інтеграції м'яких навичок у навчальний процес. Важливо, щоб викладачі розуміли, як мотивувати студентів до їх розвитку.

По-третє, активне навчання Soft skills і практичні методи. Замість теоретичних лекцій важливо використовувати практичні методи навчання, такі як рольові ігри, тренінги, дебати, проекти, де студенти можуть практикувати свої Soft skills у реальних або змодельованих ситуаціях.

І останнє це індивідуальний підхід до розвитку Soft skills. Оскільки кожен здобувач освіти має свої сильні та слабкі сторони, важливо застосовувати індивідуальний підхід в розвитку м'яких навичок, пропонуючи

різні варіанти тренувань та завдань під час проведення занять для розвитку конкретних навичок.

Отже, неясність концепції Soft skills є важливою проблемою, але її можна подолати шляхом розробки чітких критеріїв та методів їхнього впровадження в навчальний процес. Поступово, через адаптацію навчальних програм і використання активних методів навчання, можна сформувати у здобувачів освіти необхідні м'які навички для їх подальшої професійної діяльності. Правильний підхід до навчання та розвитку Soft skills відкриває нові можливості для покращення якості медичної освіти, підвищення рівня професіоналізму майбутніх лікарів і їх здатності працювати в умовах високої стресової навантаженості.

ІНТЕРВ'Ю ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ ТА ПОПУЛЯРИЗАЦІЇ НАУКИ В МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ

Крупей К. С., Количева Н. Л., Деген А. С., Гуліна О. С.

*Запорізький державний медико-фармацевтичний університет,
м. Запоріжжя*

У сучасних умовах розвитку освіти в медичних закладах важливим завданням є формування в студентів не лише професійних компетенцій, але й критичного мислення, наукової грамотності та навичок ефективної комунікації. Залучення студентів до науково-дослідної діяльності, зокрема у форматі інтерв'ю, є потужним педагогічним інструментом, що сприяє розвитку в них здатності до аналізу складних проблем, інтеграції знань із різних дисциплін та вмінь презентувати свої висновки.

Викладачі кафедри мікробіології, вірусології та імунології ЗДМФУ активно беруть участь в популяризації науки разом з майбутніми лікарями – студентами. За участі молодих фахівців університету підготовлена серія наукових телепередач «Екофактор» на телеканалі МТМ:

- «Як очистити непитну воду» (<https://youtu.be/PJAd4i2RbBI>),
- «Дні науки у Запоріжжі» (<https://youtu.be/WcWhlH0JUIM>),
- «Інфекційні хвороби під час війни: як попередити та вберегтися» (<https://youtu.be/8rABxCWMA48?si=gb7tPuMCDq3uOQAH>),
- «Збереження м'яса, сиру та молока за будь-яких умов. Дослідження науковців» (<https://youtu.be/HUY9AV8j6Mg?si=rSQJVxsC2jJBv-ZA>).

Інтерв'ю є діалогічною формою навчання, яка сприяє формуванню комунікативної компетентності, а також навичок співпраці та самостійного пошуку інформації. Участь у таких заходах дає змогу студентам виступати не лише спостерігачами, але й активними учасниками процесу творення знань. Це особливо важливо в умовах медичної освіти, де вміння взаємодіяти з пацієнтами, колегами та іншими учасниками професійного середовища має

першочергове значення. Крім того, участь студентів у науково-просвітницьких проєктах, зокрема телепередачах, сприятиме зміцненню довіри громадськості до молодих лікарів і формуванню позитивного уявлення про їхню професійну компетентність.

Таким чином, застосування інтерв'ю як методу навчання сприяє створенню інтерактивного освітнього середовища, яке відповідає сучасним вимогам до підготовки висококваліфікованих медичних працівників.

ВПЛИВ ПСИХОЛОГІЧНИХ ЯКОСТЕЙ ЗДОБУВАЧА 3-ГО КУРСУ НА ПРОФЕСІЙНУ ПІДГОТОВКУ ОЧИМА ВИКЛАДАЧА ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Кузнецова М. О., Кузнєцова І. К.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Однією з тенденцій які панують в суспільстві є недовіра до лікарів, а саме до призначеної терапії. Дані обставини можна пояснити, негативно висвітленими випадками лікарських помилок в засобах масової інформації.

Питання щодо взаємодії між медиками і пацієнтами, досить гостро постає в професійній діяльності будь-якого лікаря (Шевченко О.М., Владимірова В.І., 2020). На думку деяких дослідників існує певна залежність між психологічними якостями спеціаліста і можливістю виникнення такої ситуації в професійній діяльності лікаря. Існує також думка, що в більшості випадків це залежить від ефективної взаємодії між пацієнтом та лікарем. Так, в опублікованих дослідженнях (Бугайова Н.М., 2012) існує думка, що для ефективності побудови взаємин між пацієнтом і лікарем необхідно дослідити психологічні передумови такої взаємодії, наприклад мотивацію і моральні цінності майбутнього медичного спеціаліста. Водночас, науковці вважають, що у здобувачів обов'язково необхідно виховувати повагу до думки та очікувань самого пацієнта від процесу діагностики, лікувальних і профілактичних заходів.

Саме тому вкрай актуальними є дослідження присвячені встановленню психологічних портретів майбутніх лікарів.

Метою даного дослідження було визначення психологічних якостей притаманних здобувачам 3-го курсу закладу вищої медичної освіти та їхній вплив на професійну підготовку.

Матеріали та методи. До дослідження було залучено 23 викладачі Харківського національного медичного університету, які викладають теоретичні дисципліни у здобувачів 3-го курсу. З метою з'ясування психологічних рис притаманних здобувачам для чого було використано соціологічний метод дослідження. Для цього було розроблено спеціальний опитувальник, який у вигляді Google-forms поширювався поміж респондентів за допомогою соціальних мереж. В ході дослідження, визначали основні

психологічні якості, які притаманні здобувачам вищої освіти, а також вплив даних якостей на результати навчання, взаємодію з групою та викладачем.

Результати. Під час аналізу результатів отриманих в ході дослідження було встановлено, такі дані: 71 % опитаних вважали, що найбільш чітко у здобувачів простежувались морально-вольові якості, ще 17 % опитаних зазначали що це інтелектуально-пізнавальні та 12 % вказували що у здобувачів переважали естетичні якості.

Серед якостей, які були притаманні здобувачам вищої освіти, були: 29 % – доброзичливість, 27 % – совість, 14 % – оптимізм, 11 % – мужність, 8 % – ввічливість, 3 % – охайність, 3 % – потяг до краси, 2 % – комунікабельність, 2 % – спостережливість і 1 % – прагнення до пізнання нового.

Водночас серед негативних якостей було визначено, 46 % – невмотивованість, 35 % – лінь та 11 % – неухважність і 8 % – неупевненість в собі. Саме це здебільшого на думку викладачів негативно впливала на результати навчання.

Так, 56 % серед опитаних викладачів зазначали, що здобувачі не коректно виконували домашні завдання, 33 % зазначили, що здобувачі не цікавилися в чому допущена помилка і 11 % опитаних вказували, що здобувачі частково або повністю не виконували навчальний план.

Водночас, викладачі зазначали в 85 % випадків чітку взаємодію між здобувачами в процесі роботи на практичному занятті, 15 % респондентів зазначили, з взаємодією були проблеми. Деякі респонденти зазначили про те, що в процесі роботи над завданнями на практичному занятті були невеликі конфлікти між здобувачами, які досить швидко було врегульовано за допомогою викладача.

Крім того, в 93 % випадків викладачі вказували, що завдяки психологічним якостям (спостережливість, потяг до пізнання) здобувачі отримували оцінку «добре» інші 7 % не могли визначитись зі своєю відповіддю.

Висновки. Отже, засновуючись на отриманих під час дослідження можна зробити висновок, про те, що психологічні якості здобувачів мають дуже важливе значення не тільки для їх професійного становлення але і формування гуманного деонтологічно обґрунтованого ставлення до своїх майбутніх пацієнтів.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗАЛЕЖНОСТІ В ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ: ПРОФІЛАКТИКА І КОРЕКЦІЯ

Литвиненко Н. Г., Фідіяєва Т. С.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Підлітковий вік – важливий період формування особистості. Він супроводжується значними змінами на фізіологічному, психологічному та соціальному рівнях. Гормональні зміни, нестабільність в емоційній сфері, активний розвиток когнітивних здібностей, але в той же час недостатній рівень самоконтролю, створюють умови для небезпечної поведінки. Пошук ідентичності, самоствердження в суспільстві та вплив однолітків часто спонукають підлітків до експериментів з надмірним вживанням психоактивних речовин і гаджетів.

Статистика вживання психоактивних речовин серед підлітків

За даними ВООЗ, близько 25 % підлітків у віці 13–15 років хоча б раз пробували алкоголь, а 17 % – вживали тютюн.

В Україні, за даними анкетування, проведеного в школах, 30 % підлітків заявили, що регулярно вживають енергетичні напої, це може бути початком формування залежності.

Формування залежності в цьому віці обумовлено впливом групи з декількох факторів.

Біологічні фактори: генетична схильність до наркоманії, нейробиологічні зміни, які роблять підлітків вразливими до стимулюючих речовин та поведінки.

Соціальні фактори: тиск однолітків і прагнення відповідати нормам групи, вплив масової культури, яке може надати шкідливим звичкам романтичний відтінок, нестабільна домашня обстановка, відсутність підтримки або належного виховання.

Психологічні чинники: низька самооцінка, стрес, депресія, тривожність, проблеми у стосунках з батьками й друзями.

Освітні та культурні фактори: відсутність знань про шкідливі наслідки залежності та недостатня участь у культурних та освітніх заходах.

Фактори впливу на формування залежності (результати опитувань)

Дослідження серед 15-річних учнів виявило, що головними причинами вживання алкоголю є:

- Тиск однолітків (45 %).
- Бажання зняти стрес (25 %).
- Наслідкування поведінки дорослих (20 %).

До найбільш поширених залежностей в підлітковому віці відносяться **хімічні і нехімічні**. Хімічними залежностями є: вживання алкоголю, наркотиків і тютюну. Такі форми залежності можуть виникати в результаті

впливу навколишнього середовища, бажання зняти стрес або відчуття приналежності до певної групи. А нехімічні залежності, такі як Інтернет-залежність, залежність від азартних ігор і розлади харчової поведінки, пов'язані з бажанням утекти від реальності або знайти підтримку в онлайн-середовищі.

Профілактика наркоманії в підлітковому віці вимагає комплексного підходу. Освітні програми можуть допомогти підвищити обізнаність молоді про наслідки вживання психоактивних речовин. Важливо проводити тренінги, спрямовані на розвиток навичок прийняття рішень, самоконтролю та управління стресом. Сімейні програми, які підкреслюють важливість емоційної підтримки та ненасильницького спілкування, можуть допомогти зміцнити довіру між батьками та дітьми.

Корекція залежності в підлітків, у яких уже є ця проблема, вимагає індивідуального підходу. Ефективна когнітивно-поведінкова терапія, яка допомагає змінити деструктивну поведінку. Групова терапія дозволяє підліткам отримувати підтримку від однолітків, які стикаються з подібними труднощами. Саме сімейне оточення може стати джерелом стабільності та підтримки, тому важливо, щоб родини брали участь у процесі реабілітації. Використання новітніх технологій, таких як онлайн-програми та елементи гейміфікації, сприяє залученню підлітків до процесу лікування.

Ключовим моментом є міждисциплінарний підхід до профілактики та лікування наркоманії. Проект пропонує співпрацю фахівців з різних областей: психологів, психіатрів, соціальних працівників, учителів, лікарів. Створення міжвідомчих програм, що об'єднують зусилля освітніх, медичних і соціальних установ, забезпечує ефективність боротьби з наркоманією.

Рання діагностика залежності є одним із важливих кроків для запобігання залежності. Використовуючи анкети, спостереження та психологічні тести, можна виявити перші ознаки проблеми. Залучення до цієї роботи психологів, учителів допоможе виявити групи ризику та вжити своєчасних заходів.

Таким чином, проблема наркоманії в підлітковому віці багатогранна та вимагає комплексного підходу. Комплексна профілактика, раннє втручання та системна корекція допоможуть звести до мінімуму негативні наслідки цієї проблеми й будуть сприяти здоровому розвитку підростаючого покоління.

ВПРОВАДЖЕННЯ ПРИНЦИПІВ SLA У ВИВЧЕННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МЕДИЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ: АВТЕНТИЧНІ ДЖЕРЕЛА

Литовська О. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Сучасне викладання класичної латинської мови усе більше керується принципами теорії «Second Language Aquisition» (SLA) Стефена Крашена. Традиційний перекладно-граматичний метод протиставляється активним acquisition (оволодіння, опанування) та learning (вивчення). Центральними поняттями підходу є input (вхідна інформація), authentic resources (автентичні джерела) та output (вихідна інформація).

Сприйняття греко-латинської лексики як основи формування професійної мови медичного працівника, його «професійної підмови», актуалізує запозичення підходів SLA у викладання дисципліни «Латинська мова та медична термінологія» здобувачам вищої медичної освіти.

Залучення автентичних джерел постає найважливішою складовою input. У якості автентичних джерел Henshaw F. G. та Hawkins M. D. розглядають «будь-який тип матеріалів, що не були створені для того, хто вивчає мову» (Henshaw F. G. Hawkins M. D., 2022).

Що ж може виступати автентичними джерелами для освітнього компонента «Латинська мова та медична термінологія»? Власне, це будь-які матеріали, де вживаються латинські вирази чи медичні терміни латинського походження: медична документація, офіційні номенклатури, протоколи, інформаційні публікації у ЗМІ, реклама лікарських засобів, науково-популярні книги за авторством лікарів тощо.

Використання для прикладів на заняттях медичних публікацій, елементів презентацій на наукових форумах, заголовків з публікацій у пресі і соціальних мережах створює те середовище, у якому формується активне сприйняття латини та медичної термінології як складових сучасного комунікаційного процесу.

Залучення автентичних джерел не обмежується текстами. Продуктивним є залучення відео та аудіо матеріалів. Це можуть бути як навчальні відео, так і епізоди з телесеріалів медичної тематики, інтерв'ю, виступів лікарів у ЗМІ, а також відео з Instagram та TikTok.

Так, для прикладу вживання латинських форм множини можна використовувати англomовні заголовки статей з бази PubMed: «Harmonized cross-species cell atlases of trigeminal and dorsal root *ganglia*» (Naeini R. et al., 2024), «Cortical Morphological Networks Differ Between *Gyrus* and *Sulci*» (Lin Q. et al., 2024). Інтерес при опануванні клінічних термінів викликає публікація British Library в Instagram, де пояснюються pomophobia, ophthalmophobia та arachibutyrophobia, що не лише дозволяє розглянути морфологічну структуру термінів, а й актуалізувати проблему психічних розладів

(https://www.instagram.com/p/Ck-jvAnMJJa7/?img_index=1). Для демонстрації вживання латинських скорочень у професійному спілкуванні медиків чудово підходить TikTok відео з каналу Medicalterms, присвячене аббревіатурі NPO (nil per os). Тут маємо не лише візуальний матеріал, але й авдіальне підкріплення та показ ситуаційного вживання (www.instagram.com/p/Ckz-pSJo3l0/).

Впевнені, що використання автентичних джерел різного спектру впливає як на ставлення здобувачів освіти до латинської мови, так і на їхню мотивацію опановувати фахову термінологію на початкових етапах навчання. Разом з тим якісний input забезпечить краще запам'ятовування нового матеріалу і його коректне відтворення у майбутньому професійному спілкуванні.

ЕСТЕТИЧНИЙ СМАК ОСОБИСТОСТІ В ПЕДАГОГІЦІ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Лінь Ваньї

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди, м. Харків*

У Китаї естетичне виховання закладено в нормативній освітній базі, приділяється значна увага, особливо в позааудиторній роботі на прикладі кампуса. Освітній процес не відділяють від естетичної освіти здобувачів вищої освіти незалежно від фаху підготовки. Естетична освіта та виховання є невід'ємними від інтелектуального розвитку та формування моральної позиції майбутніх фахівців. Цілком погоджуємо в тому, що естетична освіта об'єднує раціональність і чутливість, відображає красиве ставлення до явищ дійсності, а естетичний смак допомагає визначитися з гарним і поганим у природі, життєвому бутті (Хайсю Цзянь, 2020).

Естетичний смак досліджуємо як категорію педагогічну, що вивчається в курсі загальної педагогіки в розділі з теорії виховання. Естетичне виховання розкривається в аспекті змісту виховання молоді. Безумовно, такий підхід сприяє вихованню гуманних якостей молоді, досягненню мети виховання – гармонійний розвиток людини та її постійне самовдосконалення. Доцільно зазначити про те, що в китайських закладах вищої освіти викладання естетичного виховання не можна назвати зразковим. Теорія розходиться з практикою, а під час проведення курсів з естетичного виховання не існує спеціального плану, а також виникають проблемні питання, що вимагають узгодження теорії з практикою. На наш погляд, бракує результатів вивчення стану сформованості естетичного смаку в майбутніх фахівців, зокрема майбутніх учителів музики, розробленої моделі естетичного виховання молоді в неперервній освіті, зворотного зв'язку між викладачем і здобувачами вищої освіти з питань використання творів мистецтва у вихованні естетичного ідеалу людини. У педагогіці вищої школи пропонуємо вивчати тему: «Естетичний смак у житті людини та в професійній діяльності».

ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА МОЛОДІ ПІД ЧАС ВІЙНИ

Макарова К. О., Калініченко О. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Війна – одна з найжахливіших катастроф людства, яка є актуальною і в двадцять першому столітті. Вона знищує не лише держави, а й життя мільйонів. Основою кожної країни є люди, адже вони є носіями культури, творцями економіки та інфраструктури. В умовах війни під загрозою не лише добробут, а й психічний і моральний стан людей, насамперед тих, що знаходилися чи досі знаходяться в зоні бойових дій.

Молодь є соціально активною та вразливою категорією населення, що протистоїть серйозним викликам під час війни: руйнуванню життєвих планів, втраті відчуття безпеки та травматичним подіям. Надання психологічної підтримки є ключовим аспектом збереження ментального здоров'я, адаптації та підготовки до активної участі у відновленні країни.

Зміни в житті, такі як втрата стабільності і безпеки, вимушена розлука з сім'єю та друзями, переїзд і постійна поява негативних новин, до яких не можемо швидко адаптуватися, викликають стрес. Наші негативні думки, емоції та почуття – це тригери, що викликають страх, тривогу та призводять до появи панічних атак.

Стрес – це неспецифічна адаптивна, захисно-приспосувальна реакція організму на подразник, яка в деяких випадках може бути спотвореною, і як наслідок виникають патологічні зміни в організмі людини. Вагоме значення мають не стільки масштабні подразники, скільки дрібні неприємності та зворушення, що можуть траплятися щодня. Вони не помітно підривають фізичну форму людини, значно знижують функції та можливості імунної системи, тому хронічні захворювання частіше загострюються, а запальні, бактеріальні та вірусні протікають важче.

Тривога – це негативна емоція, яка описує відчуття невизначеності, напруги, хвилювання або очікування негативної події. На відміну від причин страху, причини тривоги, як правило, не усвідомлюються. Тривожність блокує всі можливі життєві перспективи, обмежує свободу, викликає складнощі в спілкуванні, відмову від усього нового та стає причиною замкненості людини.

Наразі для молоді України почуття тривожності – це більше ніж просто тимчасові переживання, це постійний напружений стан. У цей час організм людини переходить у стан готовності до боротьби з можливою небезпекою, викликаючи такі симптоми, як прискорення серцебиття, біль за грудиною, підвищене потовиділення, запаморочення та часте сечовиділення, нудота та діарея. Тому психологічна підтримка молоді в цей час просто необхідна. Для її надання можна звернутися до: індивідуальної терапії, групової підтримки, методів самопомогти та різних освітніх програм.

Робота з психологом може допомогти зрозуміти та подолати травми, зменшити тривогу та розробити особисті стратегії адаптації до стресових ситуацій. Ефективними також можуть бути когнітивно-поведінкові техніки, спрямовані на зміну негативних схем мислення.

Групові заняття дозволяють молоді відчувати, що вони не самотні у своїх переживаннях та знайти підтримку. А психологічні тренінги, терапевтичні групи та волонтерські спільноти слугують платформою для обміну досвідом та налагодження соціальних зв'язків.

Такі методи самопомогли як дихальні техніки, арт-терапія, медитація чи фізичні вправи допомагають контролювати емоції або виражати їх у безпечний спосіб, усвідомлювати та фокусуватися на теперішньому моменті.

Проведення безкоштовних семінарів та тренінгів для молоді України на теми подолання стресу та емоційного вигорання допомагають користуватися методами позитивної психології для зосередження на власних силах, ресурсах і можливостях для подолання стану стресу або тривоги в будь-якій ситуації. Роль держави та цифрових технологій у цьому надзвичайно важлива, адже вони забезпечують запуск безкоштовних програм психологічної підтримки, створення мобільних додатків та онлайн-платформ, які можуть працювати цілодобово, допомагаючи молодим людям керувати своїми емоціями та надаючи базову підтримку. Як приклад можна взяти Всеукраїнську програму ментального здоров'я «Ти як?» за ініціативи першої леді Олени Зеленської. Мета цієї програми спрямована на розбудову якісної системи надання послуг у сфері психосоціальної підтримки та розвиток культури піклування про ментальне здоров'я всіх верств населення України, зокрема молоді та підлітків.

Для покращення ментального здоров'я важливим є також фізичний стан організму, тому потрібно забезпечити себе постійним сном, регулярним харчуванням та фізичними навантаженнями, обмеженням інформаційного шуму, визначенням пріоритетів, оптимізмом, почуттям гумору, сенсом життя, чергуванням фізичної та розумової праці та достатньою кількістю відпочинку. Фахівці радять проявляти емоції в будь-який спосіб, окрім травматичного для інших, можна танцювати, співати, кричати, плакати, обіймати рідних та ділитися з ними своїми думками, але якщо це не допомагає, то потрібно звернутися за професійною допомогою.

Війна кардинально змінила життя кожного, але не кожен може впоратися з цим сам, тому йснують різні варіанти надання професійної психологічної допомоги, адже це не лише про роботу з наслідками війни, а й про створення довгострокових ресурсів для розвитку суспільства та держави. Співпраця між державою, громадськими організаціями, психологами та психотерапевтами є запорукою підвищення стійкості молодого покоління. А своєчасна допомога та підтримка в складний час не лише зберігає психічне здоров'я молодих людей, а й допомагає формувати покоління сильних громадян.

СКЛАДНОЩІ ЩОДО НАВЧАННЯ ОНЛАЙН

Мельник Д. П., Фідяєва Т. С.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Дистанційне навчання – сукупність інформаційних технологій та методи викладання, що передбачають здобуття освіти без фізичної присутності здобувачів у навчальному закладі.

Відмінністю дистанційного навчання від заочного є використання синхронного режиму, при якому здобувачі освіти працюють разом із педагогічним персоналом закладу наживо, використовуючи засоби та технічні рішення зв'язку в реальному часі, дотримуючись встановленого закладом освіти розкладу занять. Законодавчо, дистанційна освіта регламентується окремими положеннями МОН про дистанційне навчання для вищих та середніх закладів освіти.

Дистанційна форма навчання має як багато переваг, так і багато недоліків. Для власного дослідження було проведено соціальне опитування серед однокурсників про недоліки та переваги такого формату навчання й у результаті ми дійшли до висновку, що найбільшою перевагою є можливість навчатися з будь-якого куточку світу. Дистанційна форма навчання вирішує питання фактору відстані та транспорту, також можливий зручний графік навчання та одночасне здобуття освітнього процесу й працевлаштування.

До недоліків віднесли три основні проблеми, а саме: соціальна ізоляція, відсутність практичних навичок, що є однією зі складових навчання на медичному факультеті та станом на 2024 р. в Україні – графіки відключення світла, які збігаються з розкладом занять. Також самодисципліна, оскільки ми часто зіштовхуємося з проблемою організування свого тайм-менеджменту. З постійними виключеннями світла маємо нестабільний інтернет-зв'язок. Відсутність необхідного обладнання може стати перешкодою для ефективного навчання або надання неповного методичного забезпечення. Контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачів освіти в онлайн стає складним завданням для викладачів.

Отже, не для кожного здобувача освітнього процесу є зручним дистанційне навчання, оскільки воно має як вагомі переваги, так і недоліки. Кожний здобувач обиратиме для себе зручну форму навчання, ураховуючи можливість та ситуацію техногенного, соціального чи воєнного характеру. Необхідність інноваційного підходу для забезпечення ефективного навчання онлайн, підтримки мотивації та доступу до необхідних ресурсів для студентів є головною метою міністерства України.

ТИПОВІ ПРИЧИНИ КОНФЛІКТІВ МІЖ ВИКЛАДАЧАМИ ТА ЗДОБУВАЧАМИ ОСВІТИ

Міришук Р. О., Абасалієва О. М.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Вертикальні конфлікти в закладах вищої освіти впливають на якість освітнього процесу, ускладнюючи передачу інформації та знижуючи ефективність засвоєння матеріалу. Для покращення ситуації необхідно запровадити унормовані політики та процедури реагування на конфлікти, що сприятиме підтримці конструктивного клімату та взаємній повазі в освітньому процесі.

Проблема конфліктів між здобувачами освіти й викладачами є традиційним об'єктом дослідження педагогіки та частиною ширшої теми педагогічних конфліктів. Психологи, такі як І. Ващенко, С. Гіренко, С. Гарькавець, Н. Білик та інші, детально вивчали психологічні аспекти цих конфліктів, включаючи причини, наслідки, закономірності розвитку, методи врегулювання та профілактики, а також особливості поведінки учасників у різних умовах.

Конфлікти між викладачами і здобувачами освіти виникають з різних причин, зокрема через кризові життєві ситуації, незадоволення очікуваннями, низький рівень підготовки, високі вимоги викладачів, відсутність мотивації або проблеми з професіоналізмом. Також конфлікти можуть бути пов'язані з кризами у освітньому процесі або низьким рівнем культури освіти, відсутністю формальних процедур для вирішення проблем, непоінформованістю учасників і слабким студентським самоврядуванням. Крім того, конфлікти можуть бути спричинені протиправною поведінкою, як необ'єктивне оцінювання чи корупція.

Варто зауважити, що педагогічний конфлікт може містити потенціал для розвитку обох сторін. Такі ситуації є своєрідним протиборством між учасниками з різним статусом, що вимагає від здобувачів освіти значної ініціативи, мотивації та вкладення пізнавальних і часових ресурсів, щоб обґрунтувати свою позицію.

Ознакою професіоналізму викладача є його конфліктологічна компетентність, яка, за С. Гіренком, визначається здатністю цілеспрямовано створювати, управляти та вирішувати конфлікти в освітньому процесі. Такі конфлікти можуть бути корисними, якщо вони сприяють особистісному та професійному розвитку здобувачів освіти.

Однак аналіз наукових джерел засвідчує потенційну можливість узагальнення здебільшого негативних наслідків педагогічних конфліктів. Конфлікти між викладачами і здобувачами освіти мають різнорівневі наслідки. На індивідуальному рівні вони призводять до зниження пізнавального інтересу здобувачів освіти, ускладнення процесу адаптації або дезадаптації, а також негативно впливають на формування професійної ідентифікації.

На груповому рівні наслідки проявляються у зниженні авторитету викладача, формуванні атмосфери недовіри, осуду та тиску, що руйнує позитивний соціально-психологічний клімат у колективі. Також здобувачі освіти засвоюють хибні моделі самоствердження, лідерства та взаємодії, що посилює напруженість у групі.

На інституційному рівні конфлікти погіршують репутацію закладу вищої освіти, знецінюють зусилля викладачів, які прагнуть створити сприятливі умови для навчання, та створюють ґрунт для поширення подібних конфліктів серед здобувачів освіти і викладачів.

Необхідно зазначити, що відповідальність за конфлікти такого типу у сторін неоднакова. Викладацька діяльність є професійною для викладачів, отже вимагає від них уміння керувати не тільки своєю поведінкою чи висловлюваннями, а й управляти конфліктними ситуаціями, що складаються у освітньому процесі, у тому числі – навчати здобувачів освіти ефективним навичкам вирішення конфліктів.

ШЛЯХИ ПОДОЛАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ПРОБЛЕМ У СТУДЕНТІВ МЕДИЧНОГО ЗВО

Панченко М. В., Старкова І. В., Тіщенко О. М., Троценко О. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Натепер освіта в Харківському національному медичному університеті передбачає навчання студентів за спеціальністю «Медсестринство», що зумовлює опанування багатьох дисциплін та засвоєння практичних навичок. Разом зі складністю навчання виникає багато психологічних проблем, що включають низку об'єктивних причин, основними з яких є різноманітність віку здобувачів освіти, який іноді фіксується на рівні після сорока років; проходженням багатьох років після попереднього навчання; широкою імплементацією в навчальний процес сучасних технологій; теперішньою ситуацією в Україні внаслідок воєнного стану тощо.

Перед науково-педагогічними працівниками постає завдання повного нівелювання або суттєвого зменшення психологічних проблем у прошарку студентів – майбутніх фахівців за спеціальністю «Медсестринство».

Задля розв'язання проблеми за основу взяли необхідність афіліації здобувачів освіти в освітнє середовище Харківського національного медичного університету, що має сталі традиції, включає здобутки багатьох поколінь викладачів – працівників університету та студентів, які стали частиною медичного суспільства України та всього світу.

Деканатом III медичного факультету проводяться всі можливі напрямки роботи, щоб подолати психологічну невпевненість здобувачів освіти за фахом «Медсестринство». Представники цього прошарку студентів є членами студентського самоврядування за обраними, згідно з власним бажанням,

напрямами роботи. Культурно-масові заходи, що організує університет, не проходять без участі студентів зазначеного напрямку навчання. Маючи активну соціальну позицію, майбутні фахівці за спеціальністю «медсестринство» беруть участь у волонтерській діяльності вишу.

На особливу увагу заслуговує наукова діяльність здобувачів вищої освіти. Ураховуючи специфіку навчання, стартової підготовки та особливостей майбутньої діяльності, саме для цієї групи студентів організовуються наукові конференції, де кожен охочий може мати виступ за медичною тематикою або викласти свої дослідницькі здобутки у вигляді публікації тез доповідей. Крім того, особливо старанні студенти, зазвичай відмінники навчання, можуть стати співвиконавцями науково-дослідних робіт, що виконуються на кафедрах, з подальшим співавторством у публікаціях періодичних наукових видань України.

Слід зазначити, що при виникненні незвичайних ситуацій у житті, кожен студент може розраховувати на допомогу співробітників деканату та профспілкової організації.

Таким чином, здобувачі освіти за фахом «Медсестринство» долають особисті психологічні проблеми, що надалі покращує загальні результати їх навчання та професійної підготовки в Харківському національному медичному університеті. В основі психологічного добробуту майбутніх фахівців стає створення підтримувального та заохочувального середовища, що проходить за активною участю співробітників деканату III медичного факультету.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ОФЛАЙН-НАВЧАННЯ

Полевська В. О., Фоміна Л. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Офлайн навчання традиційно залишається важливою формою здобуття освіти. Незважаючи на стрімкий розвиток онлайн-технологій, очне навчання продовжує відігравати ключову роль в освітньому процесі.

Безпосередня комунікація є одним з ключових переваг офлайн навчання. Живе спілкування дозволяє миттєво отримувати зворотній зв'язок, проводити інтерактивні дискусії та краще розуміти невербальну комунікацію. Важливим аспектом є також соціальна взаємодія, яка сприяє формуванню командної роботи, налагодженню міжособистісних комунікацій та розвитку емоційного інтелекту.

Традиційне навчання має чітку організаційну структуру з фіксованим розкладом занять, послідовністю вивчення матеріалу та системним підходом до навчання. Особливо ефективним офлайн-формат є для дисциплін, що вимагають практичних навичок, зокрема лабораторних робіт, практичних занять та безпосередньої демонстрації технік та методів.

Водночас офлайн навчання має низку суттєвих недоліків. Передусім, це обмежена гнучкість – фіксований час занять, необхідність фізичної присутності та складність навчання для людей з особливими потребами. Висока вартість освіти також є значним бар'єром, оскільки включає витрати на навчання, проживання та додаткові матеріали.

Групове навчання не завжди враховує індивідуальні особливості студентів. Єдиний темп для всіх, складність адаптації під різні стилі навчання та обмежена можливість персоналізації ускладнюють освітній процес. Географічні обмеження також є суттєвою проблемою – необхідність переїзду, обмежений доступ до освітніх закладів та складність навчання для мешканців віддалених регіонів.

Провівши опитування серед здобувачів освіти було оголошено вердикт: головний недолік онлайн навчання – це недостатня комунікація між здобувачами, а головною перевагою виявилася менша витрата часу на певні зміни переміщення та більше вільного часу для особистих потреб.

Підсумовуючи, можна зазначити, що офлайн навчання має як значні переваги, так і суттєві обмеження. Ефективність такої форми освіти залежить від конкретних умов, індивідуальних потреб та можливостей здобувача вищої освіти.

КОПІНГ-СТРАТЕГІЇ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ У ВАЖЛИВИХ СФЕРАХ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ВІЙНИ

Разумна А. Г.

ПВНЗ «Харківський міжнародний медичний університет», м. Харків

Психологія сучасного здобувача медичної освіти в Україні зумовлена не тільки сталими чинниками професійного самовизначення та індивідуально-психологічними особливостями особистих пріоритетів, вікових особливостей та відповідних здібностей. Глобальний контекст соціокультурного та особистісного життя сучасного здобувача освіти в Україні об'єктивно зумовлений низкою екзистенціальних викликів, які змушений вирішувати кожен. Зазначені виклики стосуються не стільки характеру психічного переживання в умовах стресогенних подій, скільки наявністю ненормативної кризи в тотальному спектрі життєвих цінностей.

Спосіб реагування на відповідні виклики здійснюється як на особистісно-екзистенціальному рівні, що обумовлює вибір особистісно-стратегічного рівня, пов'язаний із рівнем особистісної зрілості як здатністю брати на себе значну долю відповідальності не тільки за себе, а й за інших, справу, суспільство в цілому, так і на рівні інструментально-психічному, що визначається відбором мотиваційних, інтелектуальних, емоційних та поведінкових патернів, що виступають інструментом втілення прийнятих рішень у життєву практику.

Зважаючи на нові обставини життєдіяльності сучасного здобувача медичної освіти ми зосередили увагу на копінгах як інтегрованих патернів подолання дистресових ситуацій та кризових екзистенціальних ситуацій. Для вивчення здатності студентів-медиків долати екзистенціальну кризу та стреси життєдіяльності, що з нею пов'язані, ми розробили методику «Копінг: чотири сфери». Для створення методики нами були виділені на основі попередніх обсерваційних досліджень чотири важливі сфери, в межах яких виявляється життєдіяльність здобувачів: соціально-політична сфера (яка визначає позицію особистості щодо кризової соціально-політичної та воєнної ситуації та її самоідентифікація із певною громадянською позицією); професійна сфера (яка визначає ступінь участі та ставлення особистості до професійної діяльності та характер професійної самоідентифікації); навчальна сфера (яка визначає ступінь зусиль та мотивацію навчально-професійної діяльності щодо набуття освіти та отримання фаху); особистісно-побутова сфера (яка визначає ступінь актуалізації та спосіб забезпечення особистістю буттєвих умов життєдіяльності). Вивченню підлягає як ступінь особистісного та психічного напруження в межах розв'язання відповідних проблем у кожній із сфер, які, з одного боку, в силу особистісного вибору мають для неї різні ступені значущості, а з іншого, мають різні рівні проблемності та різні способи та інструменти подолання.

Методика передбачає дослідження загальних рис копінг-стратегій подолання відповідної кризово-стресової проблематики, для чого копінгі диференційовані на три групи – активний автономний, який передбачає актуалізацію власних зусиль для подолання проблеми, активний соціальний, який передбачає пошук зовнішньої підтримки задля вирішення відповідної проблеми, а також пасивний, що відзначається бажанням об'єктивного та суб'єктивного уникання проблем.

Методика дозволяє визначити суб'єктивне уявлення здобувача про власне проблемно-екзистенціальне поле, що виявляється у певній свідомій, або несвідомій ієрархії ціннісного ставлення до відповідного класу особистісних цінностей, визначити схильність до певних стратегій виходу із криз та подолання дистресових ситуацій, що в решті дає можливість визначитись у мішені психологічної підтримки здобувача. Проведені в межах ПВНЗ «ХММУ» дослідження показали, що у більшості сучасних здобувачів ціннісно домінує професійна й навчальна сфера, але проблеми виникають у всіх чотирьох сферах. Корекція копінг-способів в психологічній роботі дозволяє оптимізувати психологічні можливості здобувача для опанування професією у цей непростий для українського громадянина час.

ОСОБЛИВОСТІ СКЛАДУ ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТЕРНОСТІ ВИКЛАДАЧА В УМОВАХ ГІБРИДНОГО НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ

Разумна А. Г., Кудрявцева Т. О., Гирия М. П.

ПВНЗ «Харківський міжнародний медичний університет», м. Харків

Педагогічна майстерність як психолого-педагогічний феномен окреслює особливу суб'єктивно-особистісну характеристику педагога, яка виступає необхідною передумовою ефективності та продуктивності його педагогічної діяльності. Педагогічну майстерність педагога обумовлюють *об'єктивні характеристики освітнього процесу та суб'єктивні характеристики педагога*. Сучасні освітньо-професійні цілі в закладах вищої медичної освіти вирізняються органічним поєднанням центрації на опануванні здобувачами сталих унормованих патернів професійної діяльності та формуванні здатності до креативних фахових рішень, вмінь працювати у нестандартних і критичних умовах, що потребує від фахівців повної відданості професії, стресостійкості та налаштованості на безперервне самовдосконалення.

Зважаючи на об'єктивні умови, в яких здійснюється освітній процес у вищій медичній школі в Україні, його здійснення відбувається у гібридний спосіб, що визначається поєднанням очного та дистанційного, синхронного та асинхронного, традиційного та інноваційного, концептуального та контекстного, керованого та самостійного, із застосуванням апаратно-електронних, імітаційних, електронно-моделюючих, ігрових, комунікативно-інтерактивних методів, використанням сучасних інформаційно-пошукових систем, штучного інтелекту, методик 3D-візуалізації, віртуальної та доповненої реальності тощо. Важливими рисами сучасного освітнього процесу в вищій медичній школі є інтеграція компетентнісного та студент-центрованого підходів, що спрямовані на актуалізацію «навчальної суб'єктності» здобувачів через максимальне врахування їхніх індивідуальних навчальних можливостей шляхом надання варіативних методичних шляхів опанування навчального матеріалу у прийнятний для кожного спосіб та об'єктивного незалежного контролю навчально-професійних досягнень.

Педагогічна майстерність педагога в таких об'єктивних обставинах освітньої діяльності перетворюється зі сталої характеристики, що у попередні часи була еквівалентом досвіду напрацювання сталих педагогічних методів, на динамічну характеристику, що визначає здатність до досить швидких та якісних особистісно-професійних самозмін, що викликані необхідністю відповідати викликам сьогодення, рівню інноваційності сучасної освітньої системи та відповідної професійної сфери. Тому процес досягнення та підтримки педагогічної майстерності викладачем вищої медичної школи стає перманентним процесом систематичного самовдосконалення, критерієм якого стає відповідність суб'єктивних психолого-педагогічних характеристик

педагога об'єктивним цілям, завданням та умовам освітнього процесу. Така стрімко динамічна освітня ситуація з необхідністю вимагає від педагога актуалізувати дві важливі ментальні характеристики – вміння креативно вибирати із попереднього власного досвіду актуальний у сучасних умовах власний педагогічний інструментарій, а також, вміння опановувати новітні технології, методи та засоби сучасного освітнього процесу, досягати рівня вільного володіння сучасним педагогічним арсеналом новітніх освітніх можливостей. Для забезпечення перманентності вдосконалення власної педагогічної майстерності сучасному педагогові необхідно систематично здійснювати:

- 1) *рефлексивний самоаналіз* за критерієм відповідності власного педагогічного інструментарію здатності стабільно забезпечувати ефективність та продуктивність педагогічної діяльності в актуальних освітніх умовах;
- 2) систематичне *самонавчання* задля опанування нових технологій, методів та засобів освітнього процесу за критерієм вільного оволодіння;
- 3) систематичне *впровадження* новітніх технологій, методів та засобів освітнього процесу у практику власної педагогічної діяльності за критерієм якості підготовки фахівців.

На допомогу викладачам нами розроблений та впроваджується осучаснений тренінг «Педагогічна майстерність викладача закладу освіти».

ВИКОРИСТАННЯ АРТ-ТЕРАПІЇ У ДИТЯЧИХ ЗАКЛАДАХ ЛІКУВАННЯ

Рзасва Н. А., Калініченко О. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

На сьогоднішній день вплив арт-терапії на дітей у закладах лікування є досить актуальною через свій вплив на розвиток та подальший перебіг хвороб. В Україні широко розвивається цей напрям психотерапії через військові дії, яка руйнує моральний та психологічний стан «маленьких героїв», які не перестають боротися за здорове та щасливе майбутнє. Популярності набуває метод психологічної допомоги – музикотерапія, яка базується на виявленні власних емоцій через музичні інструменти.

Метою роботи є визначення впливу арт-терапії на доросле населення та дітей і розвиток музикотерапії в Україні.

Арт-терапії – це техніка в психотерапії, яка застосовується для людей, що потребують психологічної допомоги. Вона допомагає розслабити мозок та перезавантажити свідомість, котра в стані напруження не дає спокійно жити людям. Арт-терапія виникла не так давно, але швидко набирає популярності, не тільки серед тяжко хворих, але й серед психологічно здорового населення. Британський педагог Андріан Гілл у 1938 році заснував цей напрям, який допомагав вирішувати проблеми з депресією, апатією,

тривожністю та іншими розладами. Доволі поширеним є підвид арт-терапії – музикотерапія (МТ). Виконуючи зазначену техніку діти зосереджуються на процесі гри, забуваючи про свої переживання та тривоги. Ця течія наразі активно розвивається та впроваджується в дитячих лікарнях. Музикотерапія в цьому випадку – це напрямок використання музики з метою оздоровлення та отримання позитивних емоцій дитини, яка знаходиться в стресовій ситуації. Медичні працівники повинні намагатися створити дружню, турботливу, спокійну та цікаву для дитини атмосферу, але потрібно враховувати вагомий вплив усіх присутніх у закладі. В Україні музикотерапія практикується в лікарнях, де дитина через музичний інструмент може вивільнити свої емоції, тим самим сприяє легкому подоланню стресу. Існує групова та індивідуальна музикотерапія. Кожній дитині може підходити різний вид і це буде залежати від рівня довіри, відвертості, чутливості та інших ознак. Також існує розподіл на активну та рецептивну (пасивну) (МТ). Кожен з цих видів є достатньо дієвим. Пасивна включає в себе спокійне сприйняття музики, на відміну від активної. Остання передбачає залучення сонграйтингу, імпровізаційного, рекреативного компоненту та музичні ігри. Імпровізація – це той метод арт-терапії, де застосування власних ідей дитини в певній грі дає можливість відволіктися та відчути себе особливою. Сонграйтинг – це написання власної пісні «маленькими героями» лікарень. Музичні ігри використовуються як у великих групах (із залученням музичних інструментів, наприклад, бумбоксів, музичного трикутника, барабану, ocean drum та інших) так і в маленьких- навіть з однією дитиною.

Отже, наразі арт-терапія активно використовується та набуває популярності в дитячих лікарнях усієї України. Завдяки своєму позитивному впливу цього напрямку на маленьких хворих, лікарі дедалі більше популяризують арт-терапію. Музикотерапія стає невід’ємною частиною робочого процесу для всіх медичних працівників.

2Д-Анімаційні фільми як засіб реалізації наочності навчання на сучасному етапі розвитку вищої школи

Рибалко Л. С., Хоу Цзіньсун

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди, м. Харків*

У китайській вищій школі популярною є підготовка дизайнерів анімації, котрі мають працевлаштування у виробничій сфері. У такій співпраці зацікавлені заклади вищої освіти та роботодавці, зусиллями яких випускники є конкурентноздатними на ринку праці і не лише в своїй країні, але й за кордоном.

Відповідно до поставлених завдань професійна підготовка майбутніх дизайнерів анімації має бути якісною та перспективною. Викладачі намагаються поєднувати традиційні та інноваційні форми і методи навчання і виховання майбутніх дизайнерів анімації. Таким прикладом є реалізація принципу наочності навчання завдяки створенню й застосуванню 2Д-анімаційних фільмів.

Китайський дослідник (Гун Хуейфень, 2024) розглядає застосування програмного забезпечення Animate для створення 2Д-анімаційних фільмів. Він переконаний у тому, що така програма на основі векторної графіки допомагає обробляти мультимедійні матеріали – звук, текст, робить 2Д-анімаційні фільми захоплюючими та якісно унаочненими. У таких фільмах визначення персонажів відіграє важливу роль. Виразні образи привертають увагу аудиторії. Персонажі та сцени мають бути розроблені відповідно до ідеї сюжету, відповідати загальному стилю анімації. На прикладі «становлення жінки» персонажі починають із силуету дівчини, щоб створити відчуття дитинства і родинного затишку. Із зміною сюжету силуети починають трансформуватися в жіночі образи, що відповідають професіям.

Таке сучасне унаочнення розширює межі самореалізації здобувачів вищої освіти, їх візуалізацію та уяву, креативне мислення. Динаміка рухів формує увагу та позитивно впливає на спостережливість і логіку думки.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ПРАКТИКИ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ ЗА КОРДОНОМ

Роман Т. О., Скорбач Т. В

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Практика студентів-медиків за кордоном є додатковою частиною освітньої програми деяких ЗВО України. Знаходячись у новому для себе середовищі людина навчається чомусь новому та отримує досвід, якого їй, можливо, не вистачало. Також нові знайомства та знання допомагають по – іншому розглянути ті чи інші питання, але передусім потрібно обговорити всі нюанси. Коли розглядаєте переваги практики за кордоном, не варто забувати й про недоліки, які можуть дуже сильно вплинути на отримання практичних навичок здобувача та лише витратити його час. Тож хотілося би розглянути плюси та мінуси практики студента за кордоном.

Преваги практики за кордоном

- **Отримання нового досвіду.** Треба розуміти, що навчання в лікарнях інших країн, безумовно, дає змогу здобувачу освіти отримати навички, які допоможуть йому стати більш досвідченим та професійним спеціалістом. Також здобувач освіти має змогу ознайомитися з найсучаснішими підходами до вирішення тих чи інших проблем у тій сфері медицини, у якій він навчається.

- **Подальші перспективи в кар'єрі лікаря.** Після практики за кордоном у майбутнього лікаря збільшиться конкурентоспроможність, що дає змогу почувати себе більш вільно на ринку праці. Не слід забувати й про можливість працевлаштування в міжнародних компаніях.

- **Особисте професійне зростання та розвиток комунікаційних навичок.** При навчанні в іншій країні перш за все необхідно буде знати мову задля подальшого ефективного та комфортного навчання. Це є одночасно як і перевагою, так і недоліком, але дає змогу вивчити іноземну мову серед її носіїв, а також розширити свій світогляд за допомогою тимчасової інтеграції в нове суспільство. Ці фактори позитивно впливають на саморозвиток та можуть відкрити нові шляхи в розвитку студентів.

- **Можливість отримати нові знайомства.** Для студента це означає, що в подальшому він імовірно буде мати колег з іншої країни, з якими зможе обмінюватися досвідом та цікаво проводити час.

Недоліки практики за кордоном

- **Складнощі з організацією навчання.** Незважаючи на всі переваги, на жаль, здобувачу освіти можуть перешкоджати труднощі з оформленням документів та пошуком закладів, які готові прийняти студентів до себе на практику. Ще слід заздалегідь приготуватися до непередбачуваних ситуацій, які можуть у вас виникнути.

- **Труднощі з адаптацією.** При переїзді до іншої країни студент може довго адаптуватися та відчувати себе самотнім, що негативно впливатиме на якість навчання.

- **Витрати.** Вартість переїзду та кошти на проживання можуть бути вирішальним чинником із- за якого студент не зможе отримати цінний досвід.

Таким чином, практика за кордоном для студента-медика є неймовірно важливим етапом у його навчанні. Ця подія відкриває нові можливості та більш якісний розвиток у кар'єрі майбутнього лікаря, але, на жаль, є перешкоди, які можуть заважати цьому. Тому перед прийняттям рішення, потрібно ретельно оцінити свої можливості та вирішити для самого себе, чи готові ви для цього.

АНАЛІЗ МЕТОДІВ ВИКЛАДАННЯ ЛАТИНСЬКОЇ МОВИ

Савіна В. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Латинська та латинізована грецька лексика є основним джерелом поповнення безперервно та прогресивно зростаючої термінології у всіх галузях науки і техніки. Викладання латинської мови в медичному вузі переслідує ряд спеціальних цілей. Латинська мова належить до найдавніших мов, тому і методика її викладання багато в чому носить консервативний

характер, послуговуючись прийомами, від яких вже давно відійшла методика викладання живих іноземних мов. У цій роботі висвітлено методи, які безпосередньо допомагають викладачеві зацікавити студентів, стимулювати їх бажання вчити латину. Кожні кілька років з'являються нові методи навчання та нові підручники іноземних мов, у тому числі латинської мови. Зазвичай вони є ефективнішими, ніж попередні, і в багатьох випадках ці методи чи підручники швидко просуються. Нові методи та підручники можуть відображати поточні розробки у лінгвістичній/прикладній теорії або останні педагогічні тенденції.

В залежності від взаємодії викладач та здобувачі методи викладання поділяються на пасивні, активні та інтерактивні. Суть пасивних методів полягає у подачі викладачем інформації здобувачам та її подальшому відтворенні здобувачами. Активний метод, зберігаючи роль викладача як транслятора інформації, передбачає не авторитарний, а демократичний стиль взаємодії. Інтерактивні методи викладання створюють умови для організації пізнавальної діяльності, яка реалізується завдяки спільній діяльності студентів, коли всі учасники взаємодіють друг з одним. Задача викладача – спрямовувати діяльність студентів. До переваг активних та інтерактивних методів викладання відносять: можливість зворотного зв'язку, заохочення інтелектуальної активності та самостійності кожного здобувача, формування навичок міжособистісної взаємодії у групі. Але не всі активні та інтерактивні методи є ефективними для всіх навчальних дисциплін рівною мірою. Розглянемо окремі форми інтерактивного методу, які можуть бути застосовані у викладанні латинської мови майбутнім медикам. Найбільш популярними є навчальні ігри. Виконуватися такі ігри можуть як індивідуально, так і в малих групах. Особливо різноманітні лексичні ігри. Сюди відносяться анаграми, кросворди, лото, підбір пар карток «слово – переклад», диктант із загадок. Словотворчі ігри доцільно використовувати переважно у розділі «Клінічна термінологія» для закріплення нового матеріалу. Цікавий варіант ситуаційної гри case-study: студентам видається виписка з історії хвороби пацієнта і пропонується пояснити всі клінічні терміни, що зустрілися (зробити розбір за терміноелементами), не менш цікавою є гра «Рецепт з помилками». Інформаційно-комунікативні технології принципово відрізняються від інших форм інтерактивного методу тим, що партнером зі спілкування стає не людина, а комп'ютерна програма. Дані технології можуть використовуватися як в аудиторній, так і позааудиторній роботі. Наприклад, тести в аудиторній роботі є засобом контролю, що економить аудиторний час, у позааудиторній – засобом навчання, самопідготовки до занять, тренування. Презентації в аудиторній роботі виступають як засіб наочності, замінюючи традиційні крейду та дошку, плакати та роздатковий матеріал.

Висновки. Основною характеристикою інтерактивних методів викладання є взаємодія учнів як з викладачем, так і між собою. За метою взаємодії їх можна поділити на індивідуально-змагальні, кооперативні та кооперативно-змагальні методи. Змагальна складова реалізується

переважно у ігрових техніках, кооперативна – у групових. За партнером взаємодії можна поділити на методи суб'єктно-суб'єктні та інформаційно-комунікативні. В останньому випадку партнером у спілкуванні, поруч із викладачем, виступає комп'ютерна програма, а інтерактивність набуває форми «кооперації з комп'ютером».

ТВОРЧЕ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЧЕРЕЗ ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ПІДХІД

Сирова Г. О., Лапшин В. В., Чаленко Н. М.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Однією з передумов розвитку майбутнього спеціаліста є, за нашим досвідом, реалізація принципу не синхронності, а компліментарності часу на лабораторно-практичних заняттях, що пояснюється створенням атмосфери творчого вдосконалення кожного здобувача освіти через індивідуальний підхід. Базується він на «плані Трампа», який являє собою цікаву форму, що в XX ст. народилася в Америці; розрахована вона на індивідуалізацію навчального процесу на основі використання технічних засобів і поєднання індивідуального навчання з колективною роботою. На думку автора у процесі навчання потрібно поєднувати масову, групову та індивідуальну форми навчання. Для цього Д. Ллойд Трамп пропонує 40 % навчального часу здобувачам освіти проводити у великих групах (100–150 осіб), де читаються лекції з використанням технічних засобів, 20 % – у малих групах (10–15 осіб), де обговорюється лекційний матеріал, змістовно вивчаються окремі розділи і теми, відпрацьовуються практичні навички, 40 % – здобувачі освіти працюють індивідуально з використанням літератури та комп'ютерної техніки.

Використання комп'ютера в навчальному процесі сприяє зміні співвідношення форм, методів навчання, їх засобів на сучасному етапі. Також це призводить до зміни обсягу навчального матеріалу, до введення алгоритмів, використання сучасних програм, що сприяє розвитку логіки, творчого мислення, формуванню практичних навичок, способів подання навчального матеріалу, забезпеченню індивідуальної роботи над навчальним матеріалом, розширенню діапазону самостійної роботи з елементами дослідницької діяльності.

Самостійна пізнавальна діяльність надає здобувачу освіти не тільки отримувати нові знання, аналізувати їх, а і використовувати їх в професійній діяльності та поповнювати їх протягом свого професійного життя.

Дієвим способом, який забезпечує підвищення ефективності самостійної роботи студентів у сучасних умовах, є активне застосування інтернет-ресурсів у навчальному процесі, а саме підготовка електронних версій навчально-методичних матеріалів, тестових завдань, мультимедійних презентацій лекцій, матеріалів для самостійної роботи та ін. і розміщення їх на платформі Moodle, а також створення дистанційних курсів за всіма освітніми компонентами, які викладаються на кафедрі здобувачам освіти і розміщення їх також на платформі

Moodle. В сучасних умовах військової агресії в навчальних закладах спостерігається збільшення значення самостійної роботи, що сприяє підвищенню творчої ініціативи, самостійності і активності, вмінню адаптуватися в певних умовах і приймати правильні рішення.

Відповідно до результатів опитування серед здобувачів освіти першого року навчання ХНМУ існує різне сприйняття певних форм проведення самостійної роботи, тому необхідно і далі удосконалювати методи організації і контролю самостійної роботи здобувачів освіти, у тому числі з урахуванням думок тих, кого ми навчаємо.

ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАННЯ ПІД ЧАС ВІЙСЬКОВОЇ АГРЕСІЇ

Сирова Г. О., Савельєва О. В., Козуб С. М., Чаленко Н. М.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Процеси інтеграції України в єдину Європейську спільноту в останні роки поширилися на освіту і науку, що сприяє суттєвій якості підготовки здобувачів освіти – майбутніх лікарів, а також конкурентоспроможності вітчизняних фахівців в межах Європейської вищої освіти, не зважаючи на виклики російської військової агресії на території нашої країни. У теперішніх реаліях активно відбувається впровадження в освітній процес дистанційних технологій навчання, що сприяє постійному, динамічному оновленню змісту вищої освіти, а також повороту до індивідуальних методів навчання. Це досягається активним впровадженням в навчальний процес прогресивних педагогічних технологій, методів і форм, розробкою і впровадженням новітніх програм, інтерактивних науково-методичних досягнень, які базуються на сучасних світових ідеях, новітніх технологіях та засобах навчання, залучені до навчального процесу кваліфікованих науково-педагогічних кадрів. В світі для дистанційної освіти використовується міжнародна система Moodle, яка являє собою спеціалізоване програмне забезпечення, що є платформною підтримки саме дистанційного навчання, тому в Харківському національному медичному університеті (ХНМУ) успішно використовується для розміщення дистанційних курсів та інших методичних матеріалів на ній.

Колективом кафедри медичної та біоорганічної хімії створено 7 дистанційних курсів з медичної хімії (українською та англійською мовами), біоорганічної хімії (українською та англійською мовами), медичної та біоорганічної хімії (українською та англійською мовами), аналітичної хімії (українською мовою) для здобувачів освіти першого року навчання, які пройшли акредитацію в ННІ ЯО ХНМУ. Для ефективної співпраці усіх учасників освітнього процесу на кафедрі медичної та біоорганічної хімії застосовуються всі можливі й доступні засоби та інструменти комунікації. Навчальні матеріали, а саме робочі програми, силабуси, тематичні плани

лекцій, практичних занять, самостійної роботи студентів (СРС), мультимедійні презентації лекцій, методичні розробки практичних занять та СРС, список рекомендованої літератури, а також тестові завдання до кожної теми та диференційного заліку розміщені на дистанційних курсах з кожної дисципліни до яких мають необмежений доступ усі учасники освітнього процесу ХНМУ. За дистанційної форми навчання лекційні та практичні заняття на кафедрі проводяться переважно на платформі Google Meet – сервісі, який дозволяє проводити відеоконференції, онлайн-зустрічі та дистанційне навчання. Використання відеозв'язку дає можливість забезпечення вербального контакту викладача зі здобувачами освіти, що наближає їх до умов проведення заняття на кафедрі, що особливо важливо у зв'язку з тим, що ми знаходимось і працюємо в прифронтовій зоні. Здобувачі освіти, які з поважних причин не могли долучатись до занять на платформі Google Meet, мають змогу ознайомитись з матеріалами лекційних та практичних на дистанційних курсах з кожної дисципліни. Для підвищення ефективності складання диференційного заліку у військовий час по завершенню вивчення освітніх компонентів здобувачами освіти усіх спеціальностей на платформі Google Meet проводиться тестовий контроль (Рівень знань). Усі тестові завдання завантажуються з бази дистанційних курсів. Кожен здобувач освіти отримує конкретний набір запитань, що визначено в певному порядку. По завершенню тестування здобувач освіти отримує результат складання, має можливість ознайомитись із допущеними помилками. Даний формат оцінювання знань значно полегшує роботу викладача, уніфікує умови проходження тесту та забезпечує прозорість складання тестового контролю здобувачами освіти.

Повномасштабна військова агресія внесла корективи у всі сфери життя українців, в тому числі і в освітній процес. Використання сучасних інформаційних технологій дистанційного навчання допомагає підвищити ефективність освітнього процесу в умовах сьогоденних реалій життя прифронтового міста.

МОВЛЕННЄВА ПОВЕДІНКА КОРИСТУВАЧІВ ІНТЕРНЕТУ

Скорбач О. І., Скорбач Т. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Науковцями доведено, що мовна комунікація впливає на людину та трансформує суспільство. Лінгвісти наголошують на тому, що мовна комунікація в інтернеті є особливим функціональним різновидом мови. Тому на сучасному етапі проблема функціонування мови в інтернеті стала об'єктом вивчення низки зарубіжних і вітчизняних лінгвістів (К. Терлоу, Ш. Теркл, Б. Дане, О. Горошко).

Сам інтернет-простір є втіленням живого людського мислення, вираженого у формі тексту. Інтернет як новий комунікативний простір сприяє тому, що носії мови частіше замислюються над використовуваними мовними засобами. Мережа стимулює мовленнєву творчість людини. Мова стає інструментом творчої самореалізації людей, які спілкуються нею (Горошко О.).

Учені виокремлюють особливі риси мовної комунікації в інтернеті, а саме: швидкість транспортування інформації (Г. Почепцов), поліфонічність (Л. Іванов, О. Горошко), гіпертекстові й інтерактивні можливості (О. Горошко) тощо.

Інтернет уможливило вільне отримання та поширення наукової, ділової та іншої інформації. До послуг користувачів інтернету віртуальні бібліотеки, архіви, стрічки новин, інформаційні сайти, освітні платформи (Мацько О.).

Останніми роками принцип системи навчання у ЗВО суттєво змінився з таких об'єктивних причин як повномасштабна війна в Україні, а до війни – запровадження дистанційного навчання в умовах карантину, спричиненого пандемією COVID – 19. У цих складних та непередбачуваних умовах саме невинний розвиток інформаційно-комунікативних технологій допоміг закладам вищої освіти, зокрема й нашому ЗВО, організувати якісну взаємодію зі здобувачами-медиками в синхронному та асинхронному режимі Синхронне навчання вимагає онлайн-присутності в чітко визначений час, а асинхронне - за власним графіком та у власному темпі. Саме дистанційний формат навчання став не тільки зручною альтернативою офлайн-навчання, але й допоміг викладачам сформувати в здобувачів освіти культуру поведінки в інтернеті. Безперечно, комунікативна інтернет-мережа має низку переваг, зокрема здобуття освіти (дистанційні форми освіти та самоосвіти, самовдосконалення, підвищення кваліфікації); оперативність здобуття будь-якої інформації та формування інформаційної компетентності, що передбачає здатність працювати з інформацією, зокрема знаходити, аналізувати, використовувати; можливість самореалізації; широке спілкування; дозвілля.

Щодо недоліків, то передусім – це залежність, яку психологи порівнюють із психічними розладами; поширення неперевіреної інформації; анонімність, що породжує безкарність.

Будь-який мовленнєвий контакт обов'язково починається з вітання або знайомства. Вирази мовленнєвого етикету – це стереотипи, стійкі формули спілкування. Тому варто зосередити увагу на таких висловах мовленнєвого спілкування як: вітання, прощання, комплімент, вибачення, подяка, співчуття. Не слід забувати про персональне звертання(у кличному відмінку). «Ти» і «Ви» – мовні засоби етики, які потрібно вживати для досягнення доброго тону й стилю, вияву ввічливості та поваги. Педагоги-викладачі й здобувачі освіти повинні усвідомлювати, що за тестовим повідомленням на екрані стоїть людина, тому необхідно поважати один одного, пам'ятаючи, що у віртуальному спілкуванні варто дотримуватися тих самих правил, що й у реальному житті. Важливими чинниками спілкування є гнучкість у стилі й форматі спілкування, тому важливо поважати час та віртуальний простір

інших людей. Також головними принципами ефективного спілкування є стислість і змістовність, особливо при листуванні. Писати треба логічно, грамотно та красиво, а також не нехтувати розділовими знаками, зловживати скороченнями та аббревіатурами.

Отже, інтернет розширює сферу комунікативних контактів людини, виробляє навички активного відкритого та усебічного спілкування, що підвищує соціальну мобільність, формує нові пріоритети та цінності, нові моделі поведінки в соціумі.

ПЕРЕВАГИ ТА НЕДОЛІКИ ОНЛАЙН-НАВЧАННЯ

Соломончук А., Фідяєва Т. С.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Запровадження дистанційного навчання в умовах війни призвело до втрати основного принципу навчання у формі безпосередньої комунікації здобувача освіти та педагога. Під час опитування серед здобувачів освіти ми з'ясували переваги та недоліки онлайн навчання.

Переваги онлайн-навчання.

1. Гнучкість у часі та місці. Доступ до навчальних матеріалів з будь-якого місця, що дозволяє поєднувати навчання з іншими заняттями.
2. Економія ресурсів. Зниження витрат на транспорт, проживання, друк матеріалів.
3. Індивідуалізований підхід. Можливість навчатися у власному темпі, повторювати складні теми або пропускати знайомий матеріал.
4. Широкий вибір курсів. Доступ до різноманітних програм і курсів з усього світу, включаючи лекції провідних університетів.
5. Розвиток цифрових навичок: Освоєння сучасних технологій, які корисні у професійній діяльності.

Недоліки онлайн-навчання.

1. Відсутність прямого контакту. Брак живого спілкування з викладачами та одногрупниками, що може впливати на соціалізацію.
2. Залежність від технологій: Необхідність мати стабільний доступ до Інтернету та сучасні пристрої.
3. Самодисципліна: Потреба у високій мотивації та організованості, що може бути складним для деяких здобувачів вищої освіти.
4. Обмежений практичний досвід: У деяких сферах неможливо повністю замінити практичні заняття в лабораторіях або на виробництві.
5. Зорове та психологічне навантаження: тривала робота за комп'ютером може призводити до проблем із зором та втоми.

Таким чином, онлайн навчання є зручним та сучасним інструментом, який має низку переваг, проте ефективність залежить від сфери застосування, технічних умов і рівня самостійності здобувача вищої освіти.

ПТСР В УМОВАХ ВІЙНИ: ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВИКЛИК ДЛЯ УКРАЇНИ

Толмачова І. С., Скорбач Т. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Посттравматичний стресовий розлад (ПТСР) є однією з ключових психологічних проблем, що загострилася внаслідок війни в Україні. Мільйони людей переживають події, які залишають глибокий слід на психіці: артилерійські обстріли, втрата близьких, руйнування домівок, насильство та вимушена міграція. Ці чинники перевищують адаптаційні можливості психіки, що формує тривалі травматичні наслідки. В умовах повномасштабної війни ця проблема стає суспільною.

ПТСР досліджують світові та вітчизняні науковці. Загальні механізми виникнення, прояви та методи подолання цього розладу досліджували Якоб Мендес да Коста, Джон Ерік Еріксен, Зигмунд Фройд, Абрам Кардінер. Серед основних факторів, які спричиняють такий розлад, є безпосередня участь у бойових діях, постійний страх за життя, втрата близьких і власного майна, вимушене переміщення. Під час війни схильними до ПТСР є як військові, так і цивільне населення.

Симптоми проявляються через нав'язливі спогади, нічні жахи, підвищену тривожність, депресію, уникнення місць, які нагадують про травму. Люди, в яких був виявлений ПТСР, часто мають проблеми із соціальною адаптацією та професійною діяльністю.

В Україні існує багато факторів, які ускладнюють вирішення такої проблеми. Перш за все, це нестача кваліфікованих психотерапевтів, які спеціалізуються на роботі з травмами війни. Багато постраждалих уникають звертатися за допомогою через упереджене ставлення до психічних розладів, що є серйозною перешкодою для своєчасного лікування. Крім того, присутня недостатня доступність психологічної допомоги, особливо в регіонах, що постраждали від бойових дій. Окремою проблемою є соціальна допомога військовослужбовцям, яким важко повернутися до повсякденного життя після завершення служби.

Психологічна та соціальна підтримка є ключовими факторами в комплексному підході для подолання ПТСР. У випадках крайньої тяжкості симптомів важливою частиною лікування є медикаментозне лікування. Реабілітаційні програми, які вже впроваджуються в Україні, включають програми залучення військових до соціальної, фізичної та творчої діяльності, а також роботу співпраці із цивільним населенням. Важливим напрямом є створення спеціальних центрів, що забезпечують надання психологічної допомоги навіть у віддалених регіонах. Міжнародний досвід показує, що раннє втручання та довготривала підтримка значно підвищують ефективність лікування.

У контексті війни в Україні дослідження ПТСР має перспективи подальшого розвитку. Необхідно проводити більш глибокий аналіз впливу соціальних факторів на психічне здоров'я, розробляти індивідуалізовані програми реабілітації та вводити світові практики. Особлива увага має бути приділена соціальній адаптації військових і людей, які пережили травматичні події.

Отже, посттравматичний стресовий розлад є не лише медичною, а й соціальною проблемою, що вимагає посилених зусиль з боку держави, громадських організацій і наукової спільноти. Вирішення цієї проблеми має стати одним із пріоритетів на шляху відновлення України, оскільки здорове суспільство є підґрунтям для побудови стійкої та процвітаючої держави.

ВИХОВНИЙ ВПЛИВ СУЧАСНОГО ТАНЦЮ НА ТВОРЧЕ САМОВИРАЖЕННЯ ОСОБИСТОСТІ

Тянь Фейфань

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди, м. Харків*

Збереження національних традицій і запозичення досвіду для обміну кращими зразками є властивим для китайської вищої школи. Нині в Китаї збільшується кількість танцювальних жанрів, танець як предмет уваги хореографічного мистецтва оновлюється і розвивається. Сучасний танець, окремо взятий, не є видом мистецтва, спроможним безпосередньо і сильно впливати на світогляд аудиторії. Проте сучасні танцювальні твори, якщо вони відповідають хореографії, поставлені правильно і красиво, то тоді вони формують естетичний смак і творче самовираження глядачів та учасників цих танців завдяки ідеальним візуальним ефектам.

Як відомо, творчість є натхненням людини створювати нові ідеї, проекти, задуми та способи їх реалізації. На творче самовираження особистості позитивно впливають сучасні танцювальні твори, яскраві танцюристи з правильними красивими рухами тіла. Незалежно від того, ким працює людина чи планує виконувати будь-яку роботу, сучасний танець піднімає настрій, активізує мисленнєву діяльність, надихає на нове й прекрасне, з'являються гарні емоції.

Сучасний танець перетворює природну красу в красиві танцювальні рухи, а глядачам танцюристи передають цю чарівність природної краси, щоб усвідомити сублімацію емоцій і вібрацію душі (Лю Мін'мін, 2020). Наприклад, танцюрист Хун Бейшен «Маленький острів» яскраво інтерпретує зміни природи і як відбувається життя. Спочатку його танець здається неорганізованим, але в міру розгортання танцювальних рухів він торкається глибини людських сердець і змушує людей глибоко відчувати красу природи. Під впливом сучасного танцю розкриваються внутрішні сили людини, покращується емоційний стан, зростає впевненість у собі та бажання рухатися до нових професійних вершин.

ПРОФЕСІЙНЕ ІНШОМОВНЕ СПІЛКУВАННЯ ВИКЛАДАЧА

Фідяєва Т. С.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Реформування вищої медичної освіти передбачає створення іншомовного середовища, завдяки якому вітчизняні та іноземні майбутні лікарі мають змогу вільно спілкуватися з професійних проблем. Особливої уваги в цьому контексті заслуговує професійне іншомовне спілкування викладача, бо він є взірцем і наставником для молоді. Іншомовна компетентність допомагає викладачеві працювати з іноземними здобувачами вищої освіти, організовувати процес засвоєння навчального матеріалу, доповнювати резерви самопізнання іншими культурами і звичаями, вдосконалювати педагогічну майстерність і професіоналізм.

У Професійному стандарті (Наказ МОН України 1466) зазначено про те, що всі трудові функції викладача пронизані взаємодією, контактуванням, спілкуванням, консультуванням, співпрацею, що побудована на засадах взаєморозуміння і прийняття колективних рішень. Так, планування та виконання творчих освітніх проєктів покладається на взаємодію з групою і стейкхолдерами, дотримання принципів академічної доброчесності та професійної етики.

У роботі викладача набирає обертів міждисциплінарна підготовка, що означає поєднання фаху з використанням методу проєктів, що дає можливість розвивати творчу уяву учасників освітнього процесу, переходити в площину позитивних педагогічних практик (Кофанова, Кофанов, 2021).

Професійне іншомовне спілкування викладача, по суті, є педагогічним за характером взаємодії і позитивним впливом на саморозвиток особистості. Завдяки такому спілкуванню знімаються непорозуміння між учасниками освітнього процесу, якщо це змішані групи (вітчизняні та іноземні здобувачі вищої освіти). Усуваються стереотипи щодо розуміння іншої культури, менталітету і звичаїв інших народностей, долаються бар'єри спілкування.

Зазначене нами спілкування має бути діалогічним, таким що є зрозумілим для кожного учасника освітнього процесу. Особливо цінним є ставлення викладача до власного та здобувачів вищої освіти ментального здоров'я, збереження його та пропонування різних шляхів подолання перешкод. Духовність і психічне здоров'я є ознаками сильної нації, до якої належить український народ. У дні війни викладачі не змінили принципам гуманності, доброзичливості, намагаються підвищувати власний рейтинг науково-педагогічного працівника та допомагати майбутнім фахівцям сформувати емоційну стійкість.

Виграшною для спілкування викладача з учасниками освітнього процесу є командна робота, завдяки якій відбувається міжособистісна взаємодія і комунікація на партнерських засадах. Завдяки командній роботі в педагогічному колективі обговорюються й складаються сучасні навчальні

програми, робочі навчальні програми, силабуси, оновлюються освітні програми. До командної роботи залучаються роботодавці, котрі висувають вимоги до випускників освітніх програм з різного фаху. Саме їхні орієнтири найбільш обговорюються учасниками освітнього процесу і сприймаються до уваги випускниками закладів вищої медичної освіти.

РОЛЬ ПЕДАГОГА-СЛОВЕСНИКА У ФОРМУВАННІ МОВЛЕННЕВОЇ КУЛЬТУРИ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Фоміна Л. В., Скорбач Т. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Нове суспільство висуває й нові проблеми до підготовки майбутніх фахівців-медиків. У сучасному суспільстві суб'єкт-суб'єктне навчання передбачає взаємну повагу, довіру, толерантність, адекватну дистантність учасників навчального процесу. На нашу думку, у цьому процесі важлива роль педагога-словесника, який формує духовно багату, інтелектуально розвинену особистість з високим рівнем мовленнєвої культури.

На підґрунті зазначеного вище, ми торкнемося проблеми щодо піднесення культури мовлення здобувачів вищої медичної освіти. Сформовані в загальноосвітній школі, закріплені у ЗВО, моделі спілкування стають базовими в усіх сферах суспільного життя дорослої людини. Правильне, багате мовлення фахівця-медика, урахування ним психологічних особливостей пацієнта, контроль власної поведінки, емоцій – важливі чинники його фахової майстерності.

Ми вважаємо, що в процесі навчання першочерговим є: підготовка здобувачів освіти до використання мовних ресурсів, зокрема медичних термінів, формування в них умінь та навичок доцільного використання мовних засобів у різних життєвих ситуаціях з дотриманням українського мовленнєвого етикету; виховання шанобливого ставлення до української мови як до державної, вироблення в здобувачів освіти потреби в постійному вдосконаленні рівня знань, культури мовлення, засвоєння норм поведінки в різних сферах і ситуаціях спілкування та вдосконалення вмінь і навичок спілкування в науково-навчальній, соціально-культурній, офіційно-діловій сферах.

Безперечно, виховання фахівців-медиків пов'язане з виробленням у здобувачів вищої освіти рис красномовства – риторичної вправності, тобто вільного володіння словом. Не випадково в античному світі в закладах освіти на першому місці були граматики й риторики. У славетній Києво-Могилянській академії з-поміж семи навчальних дисциплін три були філологічні: граматика, риторика й поетика, оскільки через мову передаються закони мислення, вироблені попередніми поколіннями, характер світосприйняття. Для цього потрібен самоконтроль, який привчає

до логічності викладу думок, точності та обґрунтованості висновків, стислості, до граматичної правильності в оформленні повідомлення, ділового медичного документа, стилістичної довершеності.

Необхідно зазначити, що новітнє ораторське мистецтво ґрунтується на традиціях класичної ораторської школи та здобутках наук, зокрема психології, культури мовлення, логіки. Сучасна риторика охоплює найрізноманітніші офіційні та неофіційні ситуації індивідуального та колективного мовного спілкування, виходячи за межі публічних промов.

Викладачі кафедри з метою вдосконалення ораторської майстерності здобувачів вищої освіти використовують найрізноманітніші методи щодо вдосконалення усного та писемного мовлення їх, зокрема, залучаємо до активного діалогічного мовлення, до виступів на практичних заняттях з повідомленням нового, самостійно опрацьованого матеріалу, навчаємо редагувати медичний текст, пропонуємо систему вправ для аудиторних занять, спрямованих на вдосконалення граматичної та стилістичної вправності, засвоєння етикету ділової кореспонденції. Для того, щоб ефективно провести бесіду, потрібно мати значний життєвий досвід, величезний запас теоретичних знань, доречно використовувати формули мовного етикету. Майбутні фахівці-медики у формі діалогу «Лікар-пацієнт» ілюструють основні етикетні ситуації ввічливості (доброта, доброзичливість, привітність, вітання, знайомство, звертання, прощання), тактовність, коректність, точність, обов'язковість, а також залучаються до підготовки публічних виступів на злободенну медичну тематику. Як правило, починаємо підготовку до будь-якого публічного виступу з визначення теми та мети. Напевно, успіх виступу забезпечується також використанням наочних, вербальних та невербальних засобів. Якою б складною для сприймання була тема, вона стане цікавою, якщо навчальний матеріал на екрані подати із застосуванням комп'ютерних ефектів. Техніка проведення презентацій вимагає не тільки знання мови, а й уміння правильно віднайти та обробити потрібну інформацію, подати її та врахувати в першу чергу професійні, соціальні та культурні особливості, а також структурувати її. Найкращий оратор той, хто своїм словом і навчає, і дає насолоду, і справляє глибоке враження (Цицерон). Вважаємо, що мистецтво публічного виступу відіграє важливу роль у діловій комунікації майбутнього фахівця.

На завершення є всі підстави стверджувати, що мова дає людині необмежені можливості для розкриття своєї глибини, внутрішнього потенціалу, вона є найзручнішим, найдосконалішим «інструментом» пізнавальної діяльності, у свою чергу, висока мовленнєва культура фахівця-медики, його професіоналізм, кар'єрне зростання неможливі без знання риторики.

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ УЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Ху Цзяньдань

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди, м. Харків*

Сучасний учитель музики оволодіває не лише фаховими знаннями й уміннями, але й педагогічною майстерністю. Поясненням цього слугує його професійна діяльність, здійснення якої вимагає ефективної педагогічної взаємодії з учнями. Педагогічна майстерність як унікальна властивість особистості є інтегрованою та багатогранною. Гуманістична спрямованість педагога виховує повагу учнів до людини, її природи й таланту, а також створює міжособистісні відносини комфортними й доброзичливими. Учитель музичного мистецтва пробуджує гармонію й красиві почуття в людині завдяки вишуканим музичним творам, які він підбирає для прослуховування й виконання на уроках.

Педагогічні знання й уміння є підвалинами такої майстерності, завдяки їм учитель музичного мистецтва планує та розробляє уроки відповідно дидактичним вимогам, реалізує принципи навчання і виховання, згуртовує школярів для роботи в музичних дитячих колективах. Учитель підбирає форми і методи педагогічної роботи з урахуванням віку та особливостей учнів, їхніх потреб та інтересів, специфіки мистецьких навчальних предметів у школі. Майстерність учителя включає роботу з батьками учнів, бо родинне виховання є першочерговим у виборі занять музикою, відвідування дитячих музичних шкіл.

Учителеві музичного мистецтва вкрай важливо застосовувати педагогічну техніку, бо її елементи схожі, наприклад, на вокальну майстерність. Педагогічна техніка – це здатність учителя використовувати свій психофізичний апарат у якості інструменту вихованого впливу в роботі з учнями. Поділяється на зовнішню техніку, що виявляється в рухах, мовленні, міміці, пластиці вчителя та справляє певне враження на комунікантів у педагогічній діяльності. Також на внутрішню техніку як психологічне налаштування на взаємодію з учнями.

АНІМАЦІЙНА ОСВІТА В КИТАЇ

Цуй Кеке

*Харківський національний педагогічний університет
імені Г. С. Сковороди, м. Харків*

У Китаї анімаційна освіта набирає обертів, оскільки є попит на підготовлених висококваліфікованих працівників, завдяки яким зростає роль анімаційної індустрії у виробництві споживчої продукції. Китайська

вища школа зосереджуються на анімаційній освіті, пропонує навчальні курси, зберігає мистецькі традиції та запроваджує інноваційні форми і методи навчання і виховання здобувачів вищої освіти. Анімаційна освіта поєднує образотворче мистецтво, кіномистецтво, літературну творчість, музичне виконання кращих творів, інформаційно-комунікаційні технології для створення нових анімаційних творів. Популярними є традиційні двовимірні анімації, але останнім часом освітяни Китаю цікавляться тривимірною анімацією, її методиками.

Головне завдання анімаційної освіти – пропагувати населенню провідні цінності суспільства не лише для розуміння їх значимості, але й для сприйняття, освоєння і передачі молодому поколінню (Хе Юелун, 2017). Оскільки анімаційна освіта інтегрується з мистецькою творчістю, то цінності краси людської душі та її природи подвоюються та посилюються емоційним ефектом.

Наведемо приклад анімаційної роботи «Непідіймна вага», яку створили здобувачі вищої освіти. Це намальована вручну двовимірна анімаційна робота, створена за допомогою графічного дизайну. Зміст теми передано за допомогою зображення черевику та черепахи. Черевики зламалися, бо вони не витримали надмірну вагу черепахи. Безумовно, можна було б розповідати, дискутувати в традиційному режимі спілкування, однак анімації унаочнюють тему для роздумів, активізують креативне мислення людини. На такому ідеологічному підґрунті створено твір, який мав на меті допомогти всьому суспільству, батькам і дітям усвідомлювати небезпеку дорожнього руху та застерегти людей темою соціальної відповідальності.

МЕДІА-ОСВІТНІ ТЕХНОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Чайка О. В.

ДПІТНЗ «КВПУВТ», м. Київ

Глобалізація та розвиток інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) вносять значні корективи в систему освіти, надають нові можливості для обміну знаннями та досвідом. Україна як частина глобального інформаційного простору, орієнтується на європейські стандарти та активно впроваджує у свою освітню систему медіа технології. Її вступ до Болонського процесу є важливим етапом у модернізації освітніх програм та впровадженні інноваційних методик навчання. Медіа-освіта відіграє ключову роль у підготовці конкурентоспроможних фахівців, а інтеграція цифрових компетентностей на всіх рівнях освіти – від базової до вищої – сприяє формуванню медіа-грамотності, яка допомагає критично оцінювати інформацію та розуміти вплив медіа на суспільство.

Науковці, зокрема Дж. Андерсон, Р. Е. Майєр, М. Пратт, акцентували увагу на значенні мультимедіа й технологій у навчанні, а Дж. Кларк досліджував ефективність цифрових інструментів у самоосвіті. Вітчизняні

вчені Н. В. Морзе, С. В. Василенко та М. А. Гладун у своїй роботі «Шляхи підвищення мотивації викладачів університетів до розвитку їх цифрової компетентності» наголошують, що без цифрової грамотності неможливе ефективне впровадження медіа-освітніх технологій, і пропонують модель її формування, яка охоплює технічні навички, педагогічні здібності та мотивацію до навчання (Н. Морзе, С. Василенко, М. Гладун, 2018).

Крім того, глобалізація вимагає від української медіа-освіти відповідності найкращим світовим практикам. Наприклад, у Фінляндії медіа-грамотність є складовою частиною національного освітнього стандарту, а в США та Канаді активно використовуються проєктні методи з медіа-технологіями, що сприяють розвитку критичного мислення та творчості студентів (Н. Приходькіна, 2020).

Для впровадження медіа-освітніх технологій в освітню сферу важливо залучати заклади освіти до міжнародних програм: Erasmus+, Horizon Europe тощо. Це дозволить науковцям та практикам отримати доступ до новітніх досліджень та сприятиме обміну досвідом та впровадженню інновацій.

Що стосується практичних інструментів медіа-освіти, слід відзначити використання таких програм, як Canva, Prezi, Powtoon. Вони дозволяють створювати інтерактивні презентації та візуальний контент, забезпечуючи ефективну візуалізацію навчальних матеріалів, що підвищує зацікавленість здобувачів освіти та полегшує сприйняття ними інформації.

Крім того, варто звернути увагу на платформу для створення інтерактивних навчальних матеріалів з доповненою реальністю – ThingLink, яка дозволяє збагачувати освітні ресурси новими можливостями для взаємодії з контентом. Варто зазначити, що при роботі над освітніми преєктами краще використовувати цифровий інструмент Google Workspace, адже він забезпечує ефективну колаборацію, сприяє обміну ідеями та спільному виконанню завдань. Плануючі командні освітні проєкти в реальному часі, актуально використовувати інтерактивну дошку Miro, оскільки її інтуїтивно зрозумілий інтерфейс та технічні можливості дозволяють створювати спільні візуальні матеріали та організовувати мозкові штурми. Для створення віртуальних турів і лабораторій доцільно використовувати VR-інструменти, зокрема Google Expeditions та CoSpaces Edu, які забезпечують занурення в освітній процес через інтерактивні середовища. Насамкінець варто згадати про платформи штучного інтелекту: Khan Academy та Duolingo, оскільки їх використання дозволяє персоналізувати освітній процес відповідно до індивідуальних потреб студентів, що є важливим кроком у розвитку освіти.

Резюмуючи вище наведене можна зазначити, що розвиток наукових досліджень у сфері медіа-освіти, створення інноваційних освітніх центрів та підтримка міжнародних організацій сприятимуть підвищенню якості освіти в Україні та конкурентоспроможності майбутніх фахівців.

ПСИХОЛОГІЧНА ДОПОМОГА ЯК НЕВІД'ЄМНА ЧАСТИНА ЛІКУВАННЯ ПАЦІЄНТІВ

Шевченко В. О., Калініченко О. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

В умовах сучасної медицини важливою складовою лікувального процесу є не лише фізичне відновлення пацієнта, але й його психоемоційний стан. Більшість хворих переживають стрес, тривогу, страх, що значно погіршує їхній стан і ускладнює процес лікування. Оскільки медичні працівники стикаються з багатьма пацієнтами, які переживають різні емоційні труднощі, лікарі повинні бути готовими надавати не тільки професійну медичну допомогу, а й психологічну підтримку, особливо зараз, в умовах війни з росією. Розглянемо основні методи надання психологічної підтримки пацієнтам, а також її роль у лікувальному процесі.

Психологічний стан пацієнта може безпосередньо впливати на його фізичне здоров'я. Для багатьох пацієнтів саме емоційні переживання є серйозною перешкодою на шляху до одужання. Переживання хвороби, страх перед невідомим, тривога щодо результатів лікування – усе це створює додаткове навантаження, яке може погіршити самопочуття пацієнта. У свою чергу, підтримка лікаря дозволяє пацієнту знижувати рівень стресу, зменшувати тривогу та інші емоційні переживання.

Зокрема, психологічна підтримка важлива в таких випадках:

1. Серйозні діагнози та хронічні хвороби: Пацієнти, яким ставлять важкий або хронічний діагноз, часто переживають важкі психологічні стани. Тривога, страх, депресія – це нормальні реакції на стрес. Лікар, надаючи психологічну підтримку, може допомогти пацієнту прийняти ситуацію та налаштуватися на лікування.

2. Процес лікування: Багато пацієнтів, особливо ті, хто проходить тривале або болісне лікування, стикаються з труднощами, пов'язаними з процесом реабілітації. Постійні процедури, побічні ефекти ліків або навіть просто необхідність знаходитися в медичному закладі викликають у пацієнтів стрес. Лікар, який підтримує пацієнта на кожному етапі лікування, допомагає зменшити ці труднощі.

3. Психологічна адаптація до хвороби: У процесі лікування пацієнт може відчувати сумніви або емоційне виснаження. Лікар, підтримуючи пацієнта психологічно, допомагає йому зберегти оптимізм, що позитивно впливає на процес лікування.

4. Соціальна та психологічна підтримка: Крім того, що лікар має безпосередній контакт з пацієнтом, він може допомогти в налаштуванні комунікації пацієнта з його близькими та родичами. Сімейна підтримка є важливою для пацієнта, тому лікар може допомогти родині зрозуміти, як краще підтримати хворого та полегшити його емоційний стан.

Психологічна підтримка пацієнта може здійснюватися різними методами, залежно від ситуації та стану хворого. Основні методи психологічної підтримки включають:

1. Емпатія та підтримка: Лікар має здатність проявляти співчуття до пацієнта, що дозволяє знизити рівень тривожності та страху. Важливо, щоб пацієнт відчував, що лікар розуміє його стан і переживання. Це створює атмосферу довіри та полегшує процес лікування.

2. Пояснення діагнозу та лікування: Багато пацієнтів переживають через невизначеність або відсутність ясності в питаннях їхнього здоров'я. Лікар може зняти це занепокоєння, чітко та зрозуміло пояснивши хворому стан його здоров'я, можливі варіанти лікування та прогноз.

3. Мотиваційні техніки: Лікар може використовувати методи мотивації для того, щоб підтримати пацієнта в складні моменти. Мотивація до боротьби з хворобою, до регулярного прийому ліків чи дотримання рекомендацій може бути суттєвою допомогою для пацієнта.

4. Релаксаційні методи: Навчання пацієнта методам релаксації, зокрема дихальним вправам, медитації або прогресивній м'язовій релаксації, допомагає знизити рівень стресу та сприяє полегшенню болю або дискомфорту.

5. Психотерапія: У випадку, коли пацієнт переживає глибоку депресію або інші серйозні психологічні проблеми, лікар може порекомендувати психотерапевта для додаткової допомоги в процесі лікування.

Один з важливих аспектів психологічної підтримки – це встановлення довіри між лікарем та пацієнтом. Довіра дозволяє пацієнту бути більш відкритим щодо своїх почуттів, страхів і переживань, що допомагає лікарю краще розуміти психологічний стан пацієнта та коригувати лікування. Це також дозволяє пацієнту не тільки отримувати медичну допомогу, але й бути в змозі справлятися з емоційними труднощами, пов'язаними з хворобою.

Лікар, який виявляє увагу до емоційного стану пацієнта, надає не лише фізичну допомогу, але й знижує психоемоційне навантаження. Це, у свою чергу, позитивно впливає на самопочуття пацієнта та на швидкість відновлення.

Психологічна підтримка пацієнтів є важливою складовою частиною медичної практики. Лікарі повинні бути не лише висококваліфікованими фахівцями, але й психологічно підготовленими до того, щоб підтримувати своїх пацієнтів у складні моменти хвороби. Застосування методів психологічної підтримки дозволяє знизити рівень стресу пацієнта, покращує ефективність лікування, а також сприяє полегшенню процесу адаптації до хвороби.

Психологічна підтримка повинна бути невід'ємною частиною медичної практики, оскільки емоційний стан пацієнта безпосередньо впливає на ефективність лікування. Лікар, який здатний надавати психологічну підтримку, не лише допомагає пацієнту фізично, але й створює умови для його психічного відновлення та налаштовує на позитивний результат лікування.

ПСИХОЛОГІЧНА ПОВЕДІНКА СПОРТСМЕНІВ – ФАКТОР УСПІХУ

Штих М. В., Калініченко О. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Психологічна підготовка спортсменів є ключовим фактором успіху, особливо при вивченні освітніх компонентів, що вимагають концентрації, самоконтролю та стресостійкості. Мій 12-річний досвід у фігурному катанні та рік у стрільбі з лука допомагають усвідомити важливість емоційної стабільності під час змагань.

Спорт поєднує фізичні та психологічні виклики, а досягнення високих результатів потребує управління емоціями та мотивацією. Як студентка медичного університету й спортсменка, я вивчаю зв'язок між фізичним і психологічним аспектами, аналізую фактори, що впливають на стан спортсменів, і методи, які підвищують їхню успішність.

Психологічна поведінка – вплив, який використовується для вдосконалення спортивних та психологічних можливостей, які знадобляться, як на тренуваннях, так і на змаганнях. Страх – біологічний інстинкт організму людини, на минулий невдалий досвід, який людина відчуває при загрозі її життю (реакція в моменті).

Види страху: Страх успіху – втрата мотивації після досягнення цілі; страх програву – постійний тиск очікувань; страх суперника – перед невідомим, сильним або знайомим конкурентом; страх померти або отримати травму; страх власної агресії; страх перед швидкістю. Ці страхи разом із тривожністю, можуть знижувати результати спортсмена.

Як спортсменка, що займається стрільбою з лука, можу стверджувати, що цей вид спорту вимагає максимальної психологічної стабільності. Висока концентрація, витримка та вміння зберігати спокій у найвідповідальніший момент є ключем до успішного результату. Найменша емоційна нестабільність може вплинути на точність пострілу, що підкреслює значення психологічної підготовки. Та здатність справлятися зі стресом, зберігати мотивацію і приймати зважені рішення у вирішальні моменти забезпечує високі досягнення.

Успіх у спортсмена настає через удосконалення кожен день своїх результатів, як фізичних так і психологічних, віру в себе та свої можливості, відсутність страху приймати власні рішення. Через це настає впевненість у своїх силах та в завтрашньому дні. Також треба зменшувати кількість кортизолу в крові, використовувати техніки для управління зі стресом, працювати з емоціями та концентрацією, візуалізувати успіх.

Роль тренера та спортивного психолога: Тренер є не лише наставником, але й підтримкою для спортсмена. Спортивний психолог, у свою чергу, допомагає розвивати навички самоконтролю, підтримувати мотивацію та зменшувати тривогу.

Висновок: Психологічна поведінка спортсменів є ключовим чинником успіху в спорті. Здатність зберігати емоційну стабільність, контролювати реакції та приймати рішення у стресових умовах доповнює фізичну підготовку. Страх і тривожність можуть як допомагати, так і шкодити результатам, тому важливо використовувати методи психологічної підготовки: візуалізацію, техніки управління стресом, розвиток концентрації та роботу з емоціями.

Тренер формує комфортне середовище, підтримуючи мотивацію та успішність спортсменів. У дисциплінах, як стрільба з лука, необхідна концентрація, стабільність і психологічна підготовка. Поєднання фізичних і психологічних аспектів тренування сприяє не лише досягненню спортивних цілей, але й загальному розвитку особистості, що є важливим для успіхів українського спорту.

СУТЬ АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ В НАВЧАННІ СТУДЕНТА

Щербакова С. О., Скорбач Т. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Академічна доброчесність є важливою основою освітнього процесу, оскільки забезпечує відповідальність у навчанні та справжність досліджень. Вона є фундаментом до академічних установ. Академічна доброчесність досліджує великий спектр ідей та практик, які спрямовані на виявлення плагіату та інших академічних правопорушень.

Порушеннями академічної доброчесності вважається оприлюднення чийхось досягнень або досліджень як власних, не вказуючи джерело або автора тексту, а також списування та обман. Якщо ж говорити про викладачів, то це є допомога студентам під час оцінювання їх навчальних результатів або навпаки, перешкоджання під час оцінювання.

Прикладами дотримання академічної доброчесності є самостійне виконання робіт або досліджень, коректні посилання на використані джерела, допомога однокурсникам у навчанні, повага думки інших людей і правильне висловлення власної.

Також існує 3 види академічних порушень: легкі- запізнення на заняття, невиконання домашньої роботи або порушення поведінки під час занять; серйозні- плагіат, списування, використання допоміжних матеріалів, якщо це заборонено, введення викладачів в оману під час освітнього процесу; дуже серйозні- фальсифікація результатів досліджень, використання плагіату у власних наукових роботах, а також розповсюдження неперевіреної або неправдивої інформації з метою дискредитації інших осіб.

Такі порушення можуть призвести до різних заходів впливу, які залежать від їх виду, наприклад, за легкі- усне зауваження, серйозні- письмове попередження або зниження балів, дуже серйозні- відрахування з навчального закладу, анулювання диплома або навіть кримінальної відповідальності у випадку дуже важкого порушення.

Рекомендації щодо дотримання академічної доброчесності: проведення просвітницької діяльності в університетах; викладачі мають розповідати студентам про її види, відповідальність та покарання, що можуть бути призведені в разі невиконання норм; планування своїх завдань та вчасне їхнє виконання, бо саме через нестачу часу студенти та учні не виконують норми академічної доброчесності; використання лише достовірних джерел інформації та правильного оформлення на них; бути чесним та справедливим у своїх діях, перед собою та іншими представниками освітнього процесу.

Джерела

1. <https://armadio.net.ua/akademichna-dobrochesnist-shho-cze-prykklady-ta-pryncypy/>
2. <https://eo.gov.ua/akademichna-dobrochesnist-zalezhyt-vid-usikh-uchasnykiv-osvitnoho-protsesu/2021/04/30/>

НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ-МЕДИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Щокін К. Ю., Фоміна Л. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Сьогодні в умовах воєнного стану та активних бойових дій у низці регіонів України повноцінне офлайн навчання є неможливим. Альтернативою йому стало дистанційне навчання, що дозволяє всім учасникам освітнього процесу залишатися в безпеці.

Запровадження дистанційної форми навчання в закладах медичної освіти вперше розпочалося під час пандемії COVID-19. Тому на початок війни вже було напрацьовано певний досвід організації онлайн навчання, здобувачі освіти й викладачі отримали навички проведення занять у режимі відеоконференцій, а для контролю знань були створені бази тестових завдань.

Дистанційне навчання безперечно має свої переваги і недоліки. До загальних недоліків онлайн освіти відносять складність встановлення міжособистісних стосунків, зменшення спілкування та соціальної адаптації. Зокрема в галузі охорони здоров'я дистанційна освіта має суттєвий недолік, який в цілому впливає на якість медичної освіти. Відпрацювання практичних навичок і вмінь в онлайн форматі практично неможливе, оскільки потребує безпосередньої взаємодії студента і викладача, контакту «обличчя до обличчя», практики з реальними пацієнтами. Отже, навчання лікаря

практичним навичкам та умінням має відбуватися в традиційній офлайн формі. Це є значною проблемою під час воєнного стану, оскільки частина учасників освітнього процесу знаходяться в інших регіонах, зокрема й за кордоном, і не в змозі регулярно відвідувати заняття. Крім того, під час проведення офлайн занять закладу освіти потрібно забезпечити безпеку всім учасникам, що досить складно в прифронтовій місцевості.

Система медичної освіти опинилася перед складним вибором і змушена шукати баланс між безпекою учасників освітнього процесу та якістю медичної освіти. Більшість дослідників вважає, що при навчанні майбутніх лікарів необхідно поєднувати офлайн і онлайн навчання. Така комбінація потребує ретельного планування навчального процесу, визначення дисциплін, які можуть викладатися в дистанційному форматі без шкоди для якості освіти, і тих, що вимагають отримання практичних навичок. З урахуванням цього може бути запропоновано стислий у часі практичний курс, для опанування якого студенти збираються офлайн. Ще одним варіантом може бути проходження практики студентами, що знаходяться в іншій місцевості, у розташованих там закладах медичної освіти. Але це вимагає взаємодії закладів освіти.

Отже, навчання студентів-медиків в умовах воєнного стану потребує не тільки дотримання вимог безпеки, а й забезпечення належної якості медичної освіти.

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ

Ярцева С. В., Фоміна Л. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Інтерактивні технології навчання посідають важливе місце в сучасному освітньому процесі, а також допомагають зробити навчання більш цікавим, продуктивним та адаптованим до потреб ХХІ століття. Головна ідея інтерактивного підходу полягає в залученні здобувачів вищої освіти до активного процесу навчання, де вони стають не пасивними спостерігачами, а повноцінними учасниками освітнього процесу.

Безперечно, інтерактивні технології навчання завдяки активному залученню здобувачів до навчального процесу та індивідуальності підходу, суттєво підвищують ефективність освіти та сприяють розвитку критичного мислення. Активно залучаючи здобувачів освіти в навчальний процес, розвиваючи їхні критичні навички, творчі здібності та соціальні компетентності, у кінцевому результаті призводить до підвищення ефективності навчання та кращої підготовки до життя в сучасному світі. Різноманітність інтерактивних методів навчання дозволяє створити динамічне

та ефективне освітнє середовище, яке сприяє активному залученню студентів, розвитку їхніх критичних навичок, творчих здібностей тощо.

Перевагами інтерактивного навчання є активне залучення здобувачів у навчальний процес та індивідуалізація підходу, що забезпечує не лише ефективне засвоєння знань, а й розвиток ключових компетентностей 21 століття, зокрема критичного мислення, креативності, співпраці та комунікації. Сучасна освіта все більше відходить від традиційних методів навчання, де студент був пасивним спостерігачем, а переходить до інтерактивних підходів, які заохочують до активної участі та взаємодії. Інтерактивне навчання – це не просто тренд, а необхідність, диктована вимогами сучасного світу.

Таким чином, у контексті інтерактивного навчання роль викладача трансформується з традиційного передавача знань на роль фасилітатора, який створює сприятливе середовище для активного навчання, полегшує комунікацію, працює на підґрунті принципів толерантності, стимулює критичне мислення та співпрацю здобувачів вищої освіти, спрямовуючи їх до самостійного здобуття знань.

THE USE OF AUTHENTIC VIDEO MATERIALS IN TEACHING CADETS THE ENGLISH LANGUAGE

Hordiienko O. S.

*Kruty Heroes Military Institute of Telecommunications
and Information Technology, Kyiv*

One of the main problems of modern teaching methods is the search for ideal technologies for the formation of foreign language communicative competence. At the current stage, two approaches to the organization of educational process prevail: traditional and innovative. Each of them has its advantages, and their skillful combination allows to achieve significant results in teaching the foreign language. Exercises with the use of authentic video materials play a specific role in the process of teaching English, as they are a unique basis for the formation of communicative competence and expansion linguistic and background knowledge, increasing active and passive lexical reserves.

Scientists evaluate video as the best (after real life situations) means of presenting language in a situational context in the audience. In addition, the use of video during class has a great motivational potential. In contrast to real communication situations, studying material using video has some advantages. Teacher can prepare cadets for viewing, select several episodes of the film, stop the viewing in any time, change the sequence of episodes, show only the image (without sound), give the task to comment any episode, repeat the viewing of the selected scenes. Working with video materials can serve different purposes depending on the

goal, namely: active viewing, during which it is very important to activate the group with the help of specially designed tasks; vocabulary expansion (presentation of new lexical items or consolidation of learned ones); studying grammar (presentation/consolidation); work on pronunciation (through imitation of actors' intonation and pronunciation of words); formation of listening and speaking skills (interpretation, discussion); reading, writing (creative tasks of what was seen, essays); knowledge test, testing of the studied material. During viewing, some language units are effectively learned due to associations arising in connection with certain characters or actors, their gestures, facial expressions, mood and appearance.

The methodological effectiveness of using authentic video materials is also confirmed by the fact that they allow audiovisual presentation of variable communicative situations that involve the cadet in using a foreign language for educational purposes. In addition, the verbal and non-verbal forms of behavior used by the heroes of the films are repeated in certain situations during a number of episodes, that certainly contributes to the development of interpersonal communication skills and the acquisition of appropriate means of communication. It is worth saying that during the engagement of listeners in the development of specific situations, they get to know the cultural aspects of the life of the people whose language they are studying. Thus, not only a word or a phrase is learned, but also a whole communicative complex: the emotional state of the person speaking, on the one hand, and the emotional state of the person receiving the information, on the other.

It should be added that in many cultures emotions are closely related to the moral and social dimension and are considered in the aspect of social behavior and public approval. Using videos to teach foreign languages has its positive and negative points. Video material, compared to audio text, has more lifelike character – you can not only hear, but also see the speakers, their facial expressions and gestures, as well as get information in a broad context about what is happening – the place of action, the age of the participants, etc. However, the viewer can become deeply involved in viewing the picture instead of concentrating on listening, so, especially at the initial stage, cadets should be given a clearly formulated task on which they should concentrate before viewing.

With the development of new technologies, the use of authentic audiovisual material is becoming one of the modern and effective ways of learning foreign languages. The demonstration of an authentic videos significantly increases the motivation of cadets, the level of vocabulary and communication skills, develops listening skills, increases the volume and level of educational material and creates favorable conditions for the formation of communicative competence.

FORMATION OF A PERSONAL PHILOSOPHY OF FOREIGN LANGUAGE TEACHING FOR MEDICAL STUDENTS

Iukhno N. V.

Kharkiv National Medical University, Kharkiv

Developing a personal teaching philosophy for foreign language instruction tailored to professional purposes is a crucial task for an educator in a medical university. It enhances teaching methods, ensures a comprehensive approach to building professional communication skills in future doctors, and integrates language learning into the context of medical practice.

- *Concept of Learning.* The foundation of teaching lies in integrating language training with professional competencies. Foreign language instruction for medical students is delivered as a tool for professional communication, enabling interaction with patients, colleagues, and participation in the international scientific community.

- *Effective Learning Environment.* Success depends on creating an interactive setting that encourages active student engagement in the learning process. Using authentic materials (medical texts, scientific articles, clinical case studies), multimedia resources, and simulations of real-life situations (role-playing, debates) immerses students in a professional context.

- *Teacher–Student Relationships.* The teacher assumes the role of a facilitator, mentor, and partner. The approach should be based on trust, respect, and support. The teacher helps students overcome language barriers, build confidence, and provides individualized feedback.

- *Assessment and Feedback.* The assessment of students' knowledge and skills should be systematic and transparent. It must consider both linguistic aspects (vocabulary, grammar, phonetics) and practical ones (using language in clinical scenarios, writing medical histories in English, participating in discussions). Formative assessments and constructive feedback enable students to identify their strengths and areas for improvement.

- *Teacher's Reflection and Development.* The educator must continually refine their methodology, employing modern pedagogical approaches, technologies, and addressing the changing needs of students. For example, incorporating CLIL (Content and Language Integrated Learning) methodologies integrates language learning with professional disciplines.

In conclusion, a well-articulated personal teaching philosophy for foreign language instruction in a medical university serves as a guiding framework for educators. By aligning language learning with professional goals, fostering an interactive and supportive learning environment, and employing transparent assessment practices, teachers can empower students to become confident communicators in their field. This philosophy not only enhances linguistic competence but also equips future medical professionals with the skills needed to thrive in a globalized healthcare environment. By continuously reflecting on and evolving their teaching approach, educators play a vital role in shaping competent, multilingual practitioners ready to meet the challenges of modern medicine.

DEVELOPMENT OF MEDICAL STUDENTS' TRANSITION SKILLS BASED ON THE ACQUIRED HARD SKILLS AND WELL-FORMED EMOTIONAL INTELLIGENCE

Krainenko O. V.

Kharkiv National Medical University, Kharkiv

Before graduating from a higher education medical institution, medical students plan their education and employment beyond the medical school. In their final year, the students start looking for a position at a hospital. They encounter a great change in their lives from one level of concern and maturation to another. Therefore, the development of transition skills would help them to adjust themselves to the employment environment, get the necessary experience, and gain the ability to adapt to any circumstances, attitudes, and perceptions. What is it that education prepares future professionals for? Global developments in energy transition, digitalization, population growth, and food supply ask for other knowledge and skills than are traditionally taught in education (Richards, 2010). The concern inspires the educational efforts of those who train the students.

The purpose of the work is to discuss and propose some of the ideas that would benefit the solution to the problem of the development of transition skills of medical students.

As transition-related skills are not necessarily given too much attention in the curriculum, we have made a try to suppose that the development of hard skills makes the most stable ground for the sustainable future of a medical student. Nowadays even more attention is given to the development of soft skills as well, which is an indispensable part of a doctor's work skills. Nevertheless, when speaking about the profession of a doctor hard skills remain to be the foundation for the development of a healthcare career. When a young physician applies for a position that requires predominantly hard skills and professional knowledge, the recruiter is supposed to immediately notice important information and invite an applicant for an interview in case the latter provides information with a list of knowledge and skills that can be objectively assessed and verified. This profession requires a balance of hard and soft skills as well. Therefore, to improve and promote themselves the graduates have to improve themselves and attend training programs, courses, and seminars to improve their hard and soft skills. When considering the years of studies in a higher education medical institution the curriculum should be directed towards cooperating between educators with students in a multidisciplinary or even interdisciplinary way, to make necessary steps to elicit the obstacles and educate the students on transition skills. This means that education needs to prepare students for acting in complexity and embracing uncertainty (Cormier, 2012).

Another no less important soft skill matter that may benefit work and academic performance is the development of emotional intelligence being one of the main requirements for specialization and personal attraction of a doctor.

A high level of emotional intelligence and mastering the most essential expressive qualities of a person create favorable conditions for communication between a doctor and a patient. A practicing physician has to be able to regulate his own emotions and recognize the emotions of others, be able to make a positive emotional impact on the patients to create a favorable emotional climate. Considering that the development of emotional intelligence is relevant and should be developed at the stage of obtaining higher medical education, we may state that this would critically improve workplace performance outcomes.

Finally, we may conclude that the development of transition skills of students in higher education medical institutions is based on the acquired hard skills and well-formed emotional intelligence. This matches the individual interests of the graduates of higher education medical institutions and the demands for the occupation competencies to a great extent.

FROM THE EXPERIENCE OF TEACHING LATIN IN ENGLISH TO UKRAINIAN MEDICAL STUDENTS AT KHARKIV NATIONAL MEDICAL UNIVERSITY

Leliuk O. O.

Kharkiv National Medical University, Kharkiv

The teaching of Latin within medical education holds a special place in the training of professionals. In the context of globalization of educational processes and the presence of students who wish to study in English at Ukrainian medical universities, there is a need to adapt the methods of teaching Latin for this specific category of students.

At Kharkiv National Medical University, since September 2024, domestic students have been enrolled in the English-language program for “Medicine”. One English-speaking student group was formed, in which Latin is studied during the first year. The main textbook used is by N. V. Derevyanchenko, L. Y. Zana, O. V. Lytovska, et al., which was specially created for studying this discipline in English (Derevyanchenko N.V. et al., 2019).

Teaching Latin to higher education students who are trained in English presents several challenges. While most students who choose to study in English have a high level of proficiency (50 % of the group are bi- or trilingual and have lived abroad), even after passing the University’s foreign language department entrance exam, one of the key issues is the disparity in students’ language proficiency levels. Not all students have adequate English language skills, especially in specialized medical terminology, which can lead to gaps in their professional vocabulary. This necessitates a more detailed in-class explanation of not only Latin terms but English vocabulary and grammar as well. In such circumstances, the

continuous professional development of teachers and active exchange of experience among medical university faculties are essential.

Due to the varying levels of student preparedness and diverse linguistic backgrounds, the teaching materials require adaptation. This may involve the use of multilingual dictionaries, software, and other visual aids, as well as materials that demonstrate the use of Latin terms in English-language medical practice (Medical Terminology: An Illustrated Guide, 2020). Learning Latin in English should be integrated with other medical disciplines such as anatomy, pathology, and pharmacology. It is recommended to involve students in working with scientific texts, which will help not only to master the material but also to understand its practical application.

The use of information technologies in the learning process significantly increases student motivation. Electronic resources, online tests, and programs for learning Latin medical terminology (*Kahoot!*, *Quizlet*) can contribute to a deeper and more effective mastery of the material. At the same time, the high level of general literacy of most English-speaking students currently trained at Kharkiv National Medical University enables their active participation in research work and the use of such unconventional, for domestic students, educational strategy as flipped classrooms, for instance.

Teaching Latin to Ukrainian medical students studying in English is a relevant and multifaceted task that requires a flexible approach and continuous improvement of methods. It is important not only to teach students the necessary language skills but also to integrate this knowledge into practical activities, which ultimately ensures the training of highly qualified medical professionals capable of working in the context of international medicine.

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECTS OF LECTURER'S WORK AT A MODERN MEDICAL UNIVERSITY

Marakushyn D. I., Morozov O. V., Bondareva A. V., Stetsenko S. O.
Kharkiv National Medical University, Kharkiv

In the modern information society, medical university teachers play an important role in the training of future medical professionals. Their activities should be aimed at the professional development of students and focused on human development, development of clinical thinking and formation of a socially responsible personality.

Professional activity of medical university lecturers is characterized by multitasking and high responsibility. In particular, teachers often combine medical and pedagogical activities, which requires not only medical knowledge and skills, but also psychological and pedagogical competences. These competences include the ability to develop professional qualities in students, such as empathy, stress resistance, communication skills and readiness to work under high stress (Філоненко, 2015).

One of the central tasks of teachers is to provide an educational process based on modern teaching methods and the principles of lifelong learning. For this purpose, it is important to integrate traditional approaches with innovative methods, such as simulation training, the use of digital platforms and distance technologies.

Successful educational activity of medical university teachers requires a high level of professional competence (Шепітько та ін., 2020) . This includes:

- deep knowledge in the subject area;
- ability to adapt to rapid changes in science and education;
- ability to motivate students and develop their creative potential.

In working with future doctors, special attention should be paid to shaping their social roles, developing their spiritual and moral qualities and ability to self-reflection (Гребеник, 2013). In this process, a key role is played by the personal model of behavior of the teacher as a role model for students.

One of the challenges for teachers is the high workload that results from combining teaching, research and educational work (Мазур, 2022). Such multifunctionality requires short-term and long-term memory, emotional stability and the ability to work under constant stress.

Another important problem is the insufficient psychological and pedagogical training of medical teachers. Specialized capacity building programmes that take into account the specifics of medical education are needed to improve their competence.

Conclusions.

The role of the medical school professor in the modern era goes beyond purely educational activities. They are expected not only to impart knowledge, but also to act as mentors who contribute to the overall development of students. The professional development of teachers depends on their ability to use innovative approaches, maintain high motivation for personal development and work closely with students.

Therefore, raising the level of psychological and pedagogical training of teachers is one of the key tasks in ensuring high quality of medical education. This will contribute to the formation of a new generation of healthcare professionals capable of successfully meeting the challenges of the modern world.

PROSPECTS FOR THE IMPLEMENTATION OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN MODERN MEDICINE

Onishchenko T. E., Kornienko O. O., Ryabokon O. V.

Zaporizhzhya State University of Medicine and Pharmacy, Zaporizhzhya

According to literary and scientific data, computer and information progress with the implementation of artificial intelligence in medicine is becoming a promising component of modern healthcare (Vysotskyi et al., 2023). The concept of

‘artificial intelligence’ is currently seen as a combination of science and technology that allows a computer to perform functions inherent in humans: language understanding, learning, analysis, logical thinking, decision-making, individualized drug selection, etc.

Currently, modern artificial intelligence technologies are used in various fields of medicine to diagnose and analyse examination results; individualise treatment methods; develop medicines and new vaccines to fight diseases; identify and create risk groups for severe and chronic diseases; medical research and gene editing (a system for making changes to DNA), telemedicine, forecasting epidemics and pandemics; the emergence of new infectious diseases; and the creation of artificial internal organs and prosthetics using ada.

It should be noted that today's medical students are involved in mastering the most modern innovative information technologies, including attempts to use ChatGPT with artificial intelligence in preparation for the theoretical component of the disciplines. On the one hand, the training of medical specialists using modern information technologies will become the basis for the training of competitive doctors who will be able to master any modern components of computer and information progress, including technologies with the implementation of artificial intelligence in medicine, and on the other hand, the problematic question arises: is it appropriate to use artificial intelligence in the educational space in the training of medical specialists? We plan to answer this debatable question in the following publications.

THE IMPACT OF THE CASE STUDY METHOD ON THE ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES COMPETENCE OF MEDICAL UNIVERSITY STUDENTS

Petrova O. B., Krainenko O. V.

Kharkiv National Medical University, Kharkiv

Using the case study method for communicative teaching of English for Specific Purposes (ESP) is one of the effective interactive learning strategies in higher medical educational institutions. In the conditions of distance and blended education, the communicative approach using the case study method promotes interactive communication in a foreign language through topics of professional activity (Davis and Wilcock, 2003; Bonney, 2015; Roell, 2019; Hidayati, 2021; Šelmić, 2021; Chaari, 2024, and others).

The purpose of the work is to analyze the impact of the case study method on the acquisition of ESP competencies by medical university students.

The design of an information and educational environment in ESP disciplines involves the use of cases (communication situations built on a real professional situation of doctor-patient communication, patient interviewing, filling out a medical history, providing doctor's recommendations to the patient, as well as activities in

attending international conferences, reading articles in journals, abstracts in conference materials and other publications and transferring the information received to colleagues, etc.), which leads to the acquisition of ESP communicative competence in dialogue or discussion.

The case study strategy has a positive effect on the formation of competencies in English for specific purposes in medical university students. It increases the students' motivation in this type of organization to study a foreign language for professional communication. A problem situation requires the exertion of cognitive processes and may require a team approach. The crucial thing is that the case method in teaching contributes to the formation of skills of independent search activity and creative, social, and communicative skills. The result of this is an increase in interest in the subject in an innovative educational model. The methodology involves understanding a problem situation as a case from professional activity (for example, when discussing a topic related to skin diseases, a case in this area can be formulated as follows: "A colleague asks for advice about a patient with acute urticaria. What can you advise him regarding diagnosis, treatment of underlying diseases, taking minor medications, sensitivity to non-steroid anti-inflammatory drugs and additives?"), since this actualizes certain experience and knowledge, both in ESP and the professional field, that must be mastered when solving this problem, the case and instructions for working with it. The proposal of what questions the physician should ask the specialist in the field, as well as some special ways of using this material in the educational process supports the case study strategy. To achieve the effectiveness of implementing modern tasks in the education system, the importance of using the case method in the training of medical students is determined by the combination of educational, analytical, cognitive, and creative activities and the mobilization of a complex of knowledge to solve them.

It can be concluded that properly organized classes in a foreign language for professional communication contribute to increasing the professional level of students based on the formed language competence. In a situation with given conditions, it is modeled, and there is an instruction on conducting training – within the framework of qualifications and level of knowledge – but working out the skills necessary for professional communication. Using the case method in teaching a foreign language increases cognitive interest in the academic discipline and promotes the development of research, communicative, and creative skills. Integrating a foreign language into the professional training system expands the possibilities of foreign language communication and contributes to forming the professional culture of future doctors. Case study method supports a basis for modernizing professional training in higher medical education institutions and should be integrated into training courses.

DEVELOPING CRITICAL THINKING SKILLS IN MEDICAL STUDENTS

Samolysova O. V., Skorbach T. V.

Kharkiv National Medical University, Kharkiv

Critical thinking is a key skill for future doctors as it allows them to effectively analyze complex medical situations, make informed decisions, and continuously improve their practice. In this article, we will examine the importance of critical thinking in medical education and methods for developing it in medical students.

The Importance of Critical Thinking in Medicine

1. **Accurate Diagnosis:** Critical thinking helps doctors to analyze symptoms, to test results, and a patient's medical history, to establish the correct diagnosis.
2. **Decision Making:** In critical situations, doctors must quickly evaluate information and make informed decisions about treatment.
3. **Evaluating Scientific Research:** Critical thinking is necessary for evaluating new medical research and its application in clinical practice.
4. **Resolving Ethical Dilemmas:** Medicine often faces complex ethical issues that require careful analysis and a balanced approach.

Methods for developing critical thinking

1. **Problem-based learning (PBL):**
 - Using real clinical cases for analysis and discussion
 - Encouraging students to independently search for information and formulate hypotheses
2. **Simulations and role-playing games:**
 - Creating realistic scenarios for decision-making practice
 - Analyzing and discussing actions after completing the simulation
3. **Critical analysis of scientific literature:**
 - Teaching students to evaluate the methodology, results and conclusions of research
 - Holding journal clubs to discuss current publications
4. **Debates and discussions:**
 - Organizing debates on controversial medical topics
 - Encouraging students to argue their position and critically evaluate the arguments of opponents
5. **Reflective practice:**
 - Keeping reflection diaries to analyze their own experiences and decisions
 - Regular feedback sessions with teachers and peers
6. **Interdisciplinary learning:**
 - Integrating knowledge from different medical disciplines for a comprehensive understanding of problems

- Collaboration with students from other specialties to broaden perspectives.

Assessment of critical thinking development

1. Standardized tests: Using validated tools to assess critical thinking skills
2. Portfolio: A collection of student work that demonstrates the development of analytical skills
3. Structured clinical exams: Assessing the ability to apply critical thinking in real-world situations

Conclusion. The development of critical thinking skills is an integral part of preparing competent and effective physicians. The introduction of diverse teaching and assessment methods allows medical students to improve their analytical skills and prepare for the complex challenges of modern medicine. Continuous practice and reflection will help future physicians become critical thinkers capable of providing the best possible care to their patients.

СЕКЦІЯ №2. МЕДИКО-БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

ПІДГОТОВКА ФАХІВЦІВ СПЕЦІАЛЬНОСТІ «ГРОМАДСЬКЕ ЗДОРОВ'Я»: ОПАНУВАННЯ ПРАКТИЧНИМИ НАВИЧКАМИ ПРИ ДИСТАНЦІЙНІЙ ФОРМІ НАВЧАННЯ

Бережна А. В., Чумаченко Т. О.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Профілактика захворювань, забезпечення здоров'я та благополуччя населення є невід'ємною складовою політики у сфері охорони здоров'я. В умовах появи нових біологічних загроз, погіршення екології та зміни клімату, зростання кількості збройних конфліктів та геополітичного напруження збільшується кількість факторів, які негативно впливають на здоров'я окремих індивідів та населення в цілому. Система громадського здоров'я має бути готова до викликів сучасності та оперативно реагувати на потенційні загрози. Одним з напрямків, що сприяє розбудові системи громадського здоров'я, є підготовка кваліфікованих фахівців, які застосовують сучасні науково обґрунтовані міждисциплінарні підходи у своїй професійній діяльності, володіють теоретичними знаннями та опанували практичними навичками, необхідними для цієї діяльності. Однак, наразі через повномасштабне вторгнення росії в Україну, постійні загрози життю та здоров'ю людей заклади вищої освіти для безпеки здобувачів освіти змушені проводити навчальний процес у змішаному форматі, широко застосовуючи технології дистанційного навчання.

Метою роботи є розробка інструментів практичної підготовки здобувачів спеціальності «Громадське здоров'я» в онлайн режимі. Дослідження є частиною науково-дослідної роботи, № держреєстрації 0123U100184.

Для опанування практичними навичками майбутніх магістрів з громадського здоров'я в навчальний процес на кафедрі епідеміології Харківського національного медичного університету впроваджені дистанційні практичні заняття з навчання, як у професійній діяльності фахівця з громадського здоров'я, застосувавши SWOT-аналіз та діаграму Ішікави для виявлення проблем та оцінки систем епідеміологічного нагляду (ЕН) за захворюваннями та станами, що пов'язані зі здоров'ям у громадах.

Традиційно SWOT-аналіз використовується для аналізу та управління ризиками у сфері бізнесу, стратегічного планування, маркетингу (Гуменюк, 2017). У громадському здоров'ї цей інструмент є корисним для оцінки якості надання медичних послуг, розробки стратегій щодо оптимізації програм профілактики та лікування. При оцінці систем ЕН SWOT-аналіз дозволяє

здобувачам освіти об'єднувати фактори, котрі впливають на якість ЕН, у чотири групи та наочно представляти їх у таблиці 2×2. Перша група включає сильні сторони системи ЕН, тобто ті характеристики системи, які сприяють своєчасному, постійному та повному збору й аналізу даних для потреб ЕН. Друга група включає слабкі сторони системи ЕН, які ускладнюють проведення ЕН та профілактику захворювань і станів, пов'язаних зі здоров'ям. Третя та четверта групи містять можливості та загрози, які можуть в перспективі позитивно чи негативно вплинути на функціонування системи ЕН.

Використання діаграми Ішікави передбачає групування причин певної проблеми, котра вивчається, на основні та допоміжні з подальшою оцінкою ступеня контролю кожної причини. Візуально діаграма нагадує скелет риби, звідки походить її інша назва – діаграма «риб'ячої кістки» (fishbone diagram). Використання цього методу оцінки причин проблем у громадському здоров'ї дозволяє виявляти чинники, на які можна вплинути та розробляти й впроваджувати відповідні заходи для їхнього контролю.

Використання обох інструментів у навчальному процесі сприяє розвитку критичного та аналітичного мислення в здобувачів без необхідності відвідувати практичні заняття в аудиторії. Засвоєння навичок проведення SWOT-аналізу та побудови діаграми Ішікави дозволить здобувачам освіти в майбутній професійній діяльності приймати обґрунтовані управлінські рішення щодо профілактики захворювань, протидії загрозам та забезпечення здоров'я населення.

ПЕДАГОГІЧНІ ПЕРСПЕКТИВИ МЕТАВСЕСВІТУ В МЕДИЧНІЙ ТА БІОЛОГІЧНІЙ ОСВІТІ

Ганчева О. В., Грекова Т. А.,

Мельнікова О. В., Каджарян Є. В., Ісаченко М. І.

*Запорізький державний медико-фармацевтичний університет,
м. Запоріжжя*

Протягом останніх десятиліть теоретичні погляди в міждисциплінарному полі медико-біологічних наук поширилися в контексті сформованих академічних цінностей у світі новітніх технологій та операціоналізації. Проте традиційній медичній освіті часто бракує контекстуального досвіду, що заважає здобувачам вищої освіти ефективно застосовувати теоретичні знання в реальних сценаріях. Інтеграція метавсесвіту в медичну освіту має величезні перспективи для усунення освітніх розбіжностей, які неминуче виникають через стрімкий технологічний прогрес та покращення викладання фундаментальних дисциплін у рамках обмежень, з якими стикаються університети в умовах сьогодення. Метою пропозицій запровадження фундаментальних елементів дизайну та рекомендацій концептуальних основ для розробки методів навчання

на основі метавсесвіту є допомога педагогам і медикам у всебічному розумінні ключових факторів у викладанні та навчанні з ефектом занурення. Занурюючи студентів-медиків у віртуальні сценарії, що імітують реальні клінічні умови із взаємодією з пацієнтами, метавсесвіт дозволяє практикувати прийняття клінічних рішень, навички міжособистісного спілкування та вплив на складні медичні ситуації в контрольованому середовищі. Такі симуляції можна налаштувати відповідно до місцевих нагальних проблем охорони здоров'я, готуючи студентів-медиків до вирішення конкретних потреб певної громади. Різні дисципліни, зокрема анатомія, фізіологія, патоморфологія, патофізіологія та багато інших, почали використовувати метавсесвіт, щоб запропонувати привабливий досвід навчання, сприяти міждисциплінарній співпраці та автентичному оцінюванню. Однак фінансові обмеження є значною перешкодою для широкого впровадження, особливо в умовах лімітованих ресурсів (час, науково-педагогічний склад та основні матеріали й інструменти для організації та забезпечення освітнього процесу). Вирішення цих проблем має кардинальне значення для реалізації повного потенціалу технології метавсесвіту в медичній освіті.

Для вдосконалення медичної освіти метавсесвіт пропонує багатообіцяюче рішення, надаючи захоплюючий контекстно збагачений досвід навчання та водночас виводить комплексний трансформаційний шлях для базової наукової медико-біологічної освіти завдяки використанню 3D-моделі людей, віртуальних препаратів, лабораторій та експериментальних досліджень. Ідейна основа навчального дизайну, заснованого на метавсесвіті, здатна легко поєднувати різні теорії навчання, макети навчальних планів та шаблони освітнього середовища з підґрунтям концептуальності, конструктивізму, універсальності та мінімалізму. Розробка базових елементів впорядкованої та послідовної педагогічної діяльності сприятиме ефективному включенню закладами вищої спеціальної освіти та медицини технології метавсесвіту у взаємопов'язані методи навчання, у такий спосіб, покращенню контролю й аналізу освітніх результатів, а також оцінюванню прогресу навчальних досягнень здобувачів освіти.

Отже, розкриття повного потенціалу віртуальної та доповненої реальності в медико-біологічній освіті в університетах вимагає гнучкої трансформації навчальних програм з акцентом на розвитку компетенцій для ефективної підготовки практикуючих лікарів, потребує спільної взаємодії викладачів за підтримки керівництва закладів освіти та розробників технологій з ключовим наголосом на умотивованому доступі та розподілі ресурсів і впровадженні в організацію освіти теорій і практик викладання та навчання, що ґрунтуються на фактичних даних. Надзвичайно важливо об'єктивно вирішувати питання доступності технологій та бар'єрів впровадження нової системи освіти теоретиків і практиків через принципово нові кваліфікаційні рівні надання освітніх послуг.

ОЦІНЮВАННЯ СТУДЕНТІВ З МЕДИЧНОЇ БІОЛОГІЇ У НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ MOODLE

Джамєєв В. Ю., Мецєрякова І. П., Кузнецов К. А.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

В умовах дистанційного навчання однією з істотних проблем для викладача є організація опитування знань студентів. У межах практичного заняття недостатньо часу для проведення усного опитування. Перш за все, частину часу викладач має витратити на пояснення матеріалу, тому решти може вистачити лише на фронтальне опитування або на спільне обговорення принципових питань. Навряд чи усне спілкування протягом короткого часу дозволяє адекватно оцінити всіх здобувачів. Для цього доводиться формувати тестові завдання, які вони виконують на платформі Moodle, а участь здобувачів у обговоренні матеріалу здебільшого можна використати лише для коригування оцінок (збільшення або зменшення) при отриманні проміжної кількості балів за тести. Оцінювання тестових завдань, що виконані дистанційно, не завжди може бути правомірним через те, що студенти можуть використовувати різні джерела на кшталт підручників, конспектів, інтернет-сторінок або підказки людей чи навіть штучного інтелекту. Для того, щоб максимально знизити використання зовнішньої допомоги й релевантно оцінити знання здобувачів, викладачі найчастіше обмежують час виконання завдань. Спираючись на досвід роботи зі здобувачами, можемо стверджувати, що збільшення різноманітності завдань позитивно впливає на оцінювання. На дистанційному курсі «Медична біологія», що був створений на платформі Moodle, ми використовуємо щонайменше дворівневі тестові завдання. Звісно, це не новина, і в багатьох освітніх закладах викладачі саме так і формують тестові завдання. Різниця між закладами, факультетами, спеціальностями та викладачами полягає лише у виборі завдань певного типу для кожного з рівнів.

Перший рівень у дистанційному курсі «Медична біологія» містить тестові завдання з вибором однієї правильної відповіді. Це найбільш стандартизований рівень, оскільки для здобувачів завжди пропонується 10 завдань з п'ятьма варіантами відповідей. Стандартна структура тестів першого рівня не потребує постійних інструкцій та адаптації здобувачів до такого типу завдань. Це дозволяє максимально скоротити час виконання завдання. Залежно від складності тестів на виконання першого рівня є від 10 до 15 хвилин.

Другий рівень містить більш різноманітні завдання, проте їх кількість менша. Завдання, які були використані в курсі, у системі Moodle називаються «Відповідність», «Визначити пропущені слова», «Перетягування в тексті», «Перетягування маркерів», «Перетягування на картинку».

Найбільш відомим для студентів є завдання типу «Відповідність», оскільки вони навіть не потребують комп'ютерної техніки та часто

використовуються викладачами в паперових тестах. Залежно від необхідності такий тест може вимагати складання від 4 до 10 пар. Наприклад, запитання «Знайдіть відповідність між компонентами клітин та їхніми функціями» може містити 5 назв компонентів у якості запитань і 5 функцій як відповідей. Таке завдання буде найпростішим для виконання, оскільки за певних сумнівів деякі пари можна вирахувати методом виключення, але його можна ускладнити, додавши неправильні відповіді. У цьому випадку здобувачі мають робити усвідомлений вибір при складанні будь-якої пари. Додавання лише однієї неправильної відповіді повністю усуває підказку у вигляді останньої пари, тоді як збільшення кількості неправильних відповідей зменшує ймовірність випадкових збігів.

Завдання «Визначити пропущені слова» та «Перетягування в тексті» можна оформити у вигляді тексту, в якому потрібно вставити пропущені слова. Вказані типи завдань рівнозначні за своєю суттю та різняться лише тим, що в першому випадку здобувач має вибрати слово зі спадного списку, а в другому – перетягнути текстовий стікер з терміном на певне місце в тексті. Викладач може обрати будь-який тип завдання, який для нього простіше скласти, або використовувати обидва задля візуальної різноманітності. Ускладнити завдання таких типів, як і у попередньому випадку, можна за рахунок збільшення неправильних відповідей. Наприклад, у завданні вимагається обрати декілька термінів, які характеризують паразита за різними критеріями. Завдання можна організувати так, що студент має обрати кожен термін із набору термінів певної категорії, або із загального набору термінів, що ускладнить задачу здобувачеві. Якщо термін у тексті набуває певної форми, що може бути своєрідною підказкою, слід давати обирати потрібні слова в початковій формі (іменники в називному відмінку однини, дієслова в неозначеній формі, тощо), прописуючи це в умовах виконання завдання.

Завдання «Перетягування маркерів» та «Перетягування на картинку» доволі зручні для перевірки знань із різних механізмів (реплікація ДНК), життєвих циклів паразитів, які можна показати у вигляді схеми. Наприклад, розташувати на картинці відповідні підписи, що позначають компоненти системи, процеси, умови, стадії розвитку тощо. У розділі «Медицина паразитологія» від здобувачів вимагається впізнати певних паразитів за зображенням, тому обидва типи завдань є фактично незамінними для тестування з паразитології. На одній картинці можна розташувати декілька зображень паразитів, для яких здобувачі мають позначити українські та латинські назви видів, їхнє медичне значення, стадії розвитку або частини тіла, що зображені, тощо.

Освітня платформа Moodle дає доступ користувачу до різноманітних засобів перевірки знань, тому викладачам слід максимально використовувати ці можливості, щоб досягти найбільш адекватного та ефективного оцінювання знань студентів в умовах дистанційного навчання.

ПЕРЕВАГИ ЗАСТОСУВАННЯ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ

Железнякова Н. М., Александрова Т. М.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Сучасні інформаційні технології, такі як розвиток штучного інтелекту (ШІ), все частіше розглядаються як потенційне вирішення проблеми зростаючого об'єму даних в медицині, системі охороні здоров'я в цілому, проведенні біомедичних досліджень тощо (World Health Organization, 2021). Відповідно до звіту Керівного комітету Ради Європи з прав людини в галузі біомедицини та охорони здоров'я (CDBIO, 2021) системи ШІ мають значний потенціал у пошуку та розробці нових засобів для оцінки та вдосконалення якості клінічної допомоги, проведення біомедичних досліджень, досліджень нових фармацевтичних препаратів, а також розширення медичного обслуговування населення (Mittelstadt B., 2021). Системи ШІ вже використовуються клініцистами та лікарнями для клінічних та оперативних заходів прийняття рішень, наприклад, прогнозування ризиків, планування виписки, діагностики пацієнта, тощо (Robbins R., 2020).

На відміну від широкого використання ШІ в медичній практиці, його використання в медичній освіті почало розглядатися лише починаючи з 1980-х років (Lillehaug S.-I., 1998). У результаті за останні 40 років використання ШІ в медичній освіті швидко розширилося, особливо за останні два десятиліття, про що свідчить збільшення кількості публікацій у цій галузі (Zarei M., 2023). Інтеграція ШІ в медичну освіту пропонує численні потенційні переваги, включаючи вдосконалений дизайн, оцінку навчальних програм та можливість впровадження інноваційних методів навчання в клінічних умовах. Одними з таких переваг є застосування технології віртуальної реальності, яка може покращити якість медичної освіти в різних галузях, таких як анатомія та хірургія, надаючи інноваційні та ефективні методи візуалізації та топографічної анатомії органів та систем організму (Gan L., 2019). Також ШІ може виконувати процеси поточного та підсумкового оцінювання студентів з меншими витратами часу, надаючи зворотний зв'язок здобувачам освіти (Krstić L., 2022). Комп'ютерні симулятори клінічних випадків можуть створити вільне від стресу освітнє середовище, де здобувачі освіти можуть практикувати клінічне мислення та вчитися на своїх помилках (Dante A., 2021). Вказані технології на основі ШІ можуть значно підвищити діагностичні навички студентів медичних закладів освіти (McFadden P., 2016). Окрім того, використання ШІ в освіті сприяє підвищенню прозорості навчання і дозволяє суттєво порівнювати ефективність медичної освіти в різних країнах і установах (Paranjape K., 2019).

Інтеграція ШІ в медичну освіту дозволяє проводити дистанційне навчання та робить медичну освіту більш доступною в районах з обмеженими ресурсами та у віддалених регіонах (Kose U., 2015). В умовах, подібних до пандемії COVID-19 та повномасштабного вторгнення в Україну ця перевага

забезпечує безперервне навчання, орієнтоване на студента. Окрім того, ШІ може сприяти багатьом стратегіям активного навчання, таким як навчання на основі клінічних випадків, кейсів, навчання в малих і великих групах, тощо (Wartman S.A., 2019). З іншого боку, ШІ має потенціал, що дозволяє ділитися незвичайними клінічними випадками з більшою аудиторією студентів, що інакше було б неможливо через обмеження в клінічних та академічних умовах (Brasil S., 2019). Також слід зазначити, що ШІ має можливість безперервного навчання студентів протягом 24 годин, навіть без активної присутності їхніх викладачів або освітніх лідерів, використовуючи такі методи, як асинхронне навчання (Chen L., 2020). Такий вид навчання має перевагу в адаптації студентів до індивідуальних розкладів, що особливо корисно для студентів, які можуть мати обмежений час через робочі зміни та власну клінічну практику. Окрім того, ШІ має потенціал для покращення оцінки клінічних і діагностичних навичок здобувачів вищої освіти шляхом комплексного перегляду навчальної програми. Методи на основі ШІ не лише покладаються на моделі логістичної регресії для оцінки навчального плану, але також визначають потенційні проблеми та пропонують рішення, що робить їх ефективнішими, ніж традиційні методи перевірки знань студентів (Chen C.-K., 2010).

Таким чином, інтеграція ШІ в медичну освіту має ряд значних переваг. Наразі модель інтеграції ШІ в медичну освіту повинна включати навчання алгоритмам ШІ, статистичним основам, управлінню цими системами в клінічних умовах, передачу інформації студентам, розгляд діагностики та лікування захворювань згідно з даними доказової медицини, а також дотримання етичних принципів. Для кращого розуміння переваг, недоліків та практичних стратегій інтеграції ШІ в медичну освіту необхідними є проведення подальших досліджень.

ВИКОРИСТАННЯ ПРИНЦИПУ ДВОМОВНОСТІ В НАВЧАЛЬНИХ ПРЕЗЕНТАЦІЯХ ПРИ ДИСТАНЦІЙНІЙ ФОРМІ НАВЧАННЯ

Кузнецов К. А., Джамєєв В. Ю.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Підготовка вітчизняних студентів медичних спеціальностей має бути на рівні, що відповідає міжнародним стандартам освіти кращих ВУЗів Заходу. В умовах он-лайн навчання студентів-медиків підвищуються вимоги до створення презентацій як способу подачі навчального матеріалу. Тож вбачається доцільним введення спеціальних термінів у презентації, дотримуючись принципу двомовності. Це сприятиме підвищенню компетентності майбутніх спеціалістів, готуватиме їх до опублікування наукових робіт і виступів на міжнародних конференціях.

Презентації, виконані викладачем для різних тем та розділів дисципліни, можуть містити:

- пояснення викладачем походження термінів та принцип їх утворення;
- одночасну подачу термінів українською та англійською мовами;
- використання лише англомовних варіантів з озвучуванням викладачем визначення українською мовою;
- почергове використання анімованих англо-/україномовних вставок у слайдах;
- додавання англомовних аудіо-вставок, що озвучують терміни українською при наведенні курсору;
- ситуаційні завдання на визначення термінів українською мовою, спираючись на міжнародні номенклатурні правила у медичній термінології (в т.ч. орфоепічну подібність при вимові термінів з огляду на походження здебільшого від грецької або латинської мов).

Такий підхід до подачі навчального матеріалу передбачає уміння викладача стимулювати студентів до співпраці, підвищувати їх освітній рівень та навички комунікації. Крім того, це буде сприяти міждисциплінарній систематизації знань студентів.

Отже, принцип двомовності у подачі навчального матеріалу дозволить розширити компетенції україномовних студентів та сприятиме подальшій інтеграції системи медичної освіти України в світову.

ШІ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ЗАЛУЧЕНОСТІ СТУДЕНТІВ У МЕДИЧНІЙ ОСВІТІ

Мещерякова І. П.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

У сучасному світі, де цифрові технології стали невід'ємною частиною повсякденного життя, залучення та утримання уваги здобувачів вищої освіти стає все більшим викликом для освітян. Це особливо актуально в медичній освіті. У майбутньому найуспішнішими будуть ті освітні заклади та викладачі, які зможуть ефективно поєднати потужність ШІ з людською експертизою та досвідом. Це дозволить створити навчальне середовище, яке є одночасно ефективним, інноваційним та високоякісним, готуючи нове покоління медичних працівників до викликів сучасної охорони здоров'я. Розглянемо, як комплексне використання різних ШІ-інструментів може допомогти створити різноманітний контент, який відповідає різним стилям навчання.

Synthesia. Цей інструмент дозволяє:

- створювати відеоконтент з віртуальними викладачами. Дає можливість створення персоналізованих відеолекцій для кожного

студента, де віртуальний викладач пояснює складні медичні концепції, адаптуючись до темпу навчання та рівня розуміння конкретного здобувача освіти. Це дозволяє здобувачам повторювати матеріал стільки разів, скільки їм потрібно, без додаткового навантаження на викладача;

- може бути використана для створення симуляцій консультацій пацієнтів з віртуальними лікарями. Здобувачі освіти можуть спостерігати за тим, як ШІ-асистент допомагає лікарю в процесі діагностики, пропонуючи можливі діагнози на основі симптомів пацієнта. Це допомагає здобувачам зрозуміти, як ШІ може підтримувати, а не замінювати клінічне мислення лікаря.

Lumen5. Цей інструмент допоможе:

- автоматизувати процес форматування презентацій чи монтаж відео;
- створювати короткі, інформативні відео, які можуть ефективно пояснювати складні біологічні процеси або структури. Наприклад, текстовий опис роботи оперона може бути перетворений на динамічне відео з анімацією, що значно полегшує розуміння та запам'ятовування матеріалу;

- створювати короткі, інформативні відео про те, як ШІ аналізує медичні зображення для виявлення патологічних ознак в клітині, розшифровці змін у каріотипах людини.

Canva. Платформа допоможе:

- значно прискорити процес створення візуально привабливих навчальних матеріалів (презентації, інфографіки та ілюстрації);
- створювати інфографіку, яка пояснює, як працюють алгоритми машинного навчання в аналізі медичних даних. Це допоможе здобувачам зрозуміти принципи роботи ШІ-систем, з якими вони будуть взаємодіяти в майбутньому.

VEED.IO. Цей інструмент може бути використаний:

- для створення та редагування відео (додавання субтитрів, обрізка та монтаж);
- для створювання персоналізованих відеоматеріалів, адаптованих до потреб конкретних здобувачів або груп. Наприклад, для здобувачів, які мають труднощі з розумінням певної теми, можна створити додаткові пояснювальні відео з більш детальним розбором складних концепцій. Для більш компетентних здобувачів можна підготувати відеоматеріали з поглибленим вивченням теми.

- для створення навчальних відео, які демонструють як використовувати ШІ-системи в клінічній практиці. Наприклад, відео може показувати, як лікар використовує ШІ-асистента для аналізу електронних медичних записів та отримання рекомендацій щодо діагностики та виявлення діагнозу.

EdApp. Ця платформа може бути використана:

- для створення мікронавчальних модулів, розбиваючи складний медичний матеріал на невеликі, легкозасвоювані частини, які здобувачі можуть вивчати в зручний для них час. Це особливо корисно для здобувачів-медиків перших курсів, де вони часто стикаються з великим обсягом інформації.

- аналізувати прогрес кожного здобувача та адаптувати навчальний матеріал відповідно індивідуально до кожного, що значно підвищує ефективність навчання;

- для створення інтерактивних курсів з етики використання ШІ в медицині. Здобувачі можуть вивчати реальні кейси, де використання ШІ призвело до етичних дилем, і вчитися приймати зважені рішення.

Використання ШІ для створення захоплюючого навчального контенту також відкриває нові можливості для дистанційного та змішаного навчання. Високоякісні відеолекції та інтерактивні матеріали можуть забезпечити ефективне навчання навіть за відсутності безпосереднього контакту з викладачем, що особливо актуально в наших умовах.

Більше того, такий підхід до навчання краще відповідає очікуванням сучасних здобувачів, які звикли до високоякісного цифрового контенту. Коли навчальні матеріали виглядають професійно та сучасно, здобувачі з більшою ймовірністю сприйматимуть їх серйозно та приділятимуть їм належну увагу.

Крім того, інтерактивні елементи, створені за допомогою цих інструментів, можуть стимулювати активне навчання. Наприклад, відео може містити вбудовані запитання або завдання, які здобувачі освіти повинні виконати перед тим, як продовжити перегляд. Це не лише підвищує залученість, але й допомагає закріпити вивчений матеріал.

Отже, інтеграція ШІ-інструментів для створення захоплюючого навчального контенту в медичній освіті має потенціал значно підвищити залученість здобувачів, покращити засвоєння складного матеріалу та підготувати майбутніх медичних працівників до роботи в цифровому світі. Однак важливо пам'ятати, що технологія – це лише інструмент, і ключову роль у забезпеченні якості освіти все ще відіграє викладач, який уміло поєднує інноваційні методи з традиційною педагогічною майстерністю.

ЕФЕКТИВНІСТЬ НАВЧАННЯ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ ПРИ ВИВЧЕННІ БІОЛОГІЧНОЇ ХІМІЇ

Наконечна О. А., Денисенко С. А., Стеценко С. О., Васильєва І. М.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Швидке зростання використання онлайн-навчання в умовах воєнного стану в Україні створило можливості для використання не тільки різних інтерактивних методів навчання, а також й різних джерел інформації при підготовці до практичних занять або вивченні нового матеріалу здобувачами освіти. Інтеграція мультимедійних засобів навчання у вивченні таких складних дисциплін, як біологічна хімія, біологічна хімія рухової активності набуває подальшого розвитку. Згідно теорії когнітивного навантаження

оптимальний рівень засвоєння матеріалу залежить від адекватної напруги на оперативну пам'ять людини при отриманні знань.

Ця теорія розмежовує основні типи навантажень:

- 1) внутрішнє навантаження, що пов'язане з внутрішньою складністю вивчення дисципліни. Деякі навчальні теми з дисципліни є складнішими за інші, що вимагає від здобувача освіти більшу затрату когнітивних ресурсів;
- 2) зовнішнє навантаження: когнітивні зусилля, які витрачаються через спосіб надання інформації, а не через сам зміст. Неєфективні навчальні проекти додають непотрібне навантаження, що ускладнює навчання.

Для ефективності навчання значення має також наявність когнітивних ресурсів, які здобувач освіти направляє на обробку та зберігання інформації в довготривалій пам'яті для формування значущих і тривалих зв'язків. Ефективне навчання при вивченні складної дисципліни мусить оптимізувати це навантаження.

Опанування такої складної дисципліни як біологічна хімія вимагає від здобувача освіти правильної організації самостійної роботи при підготовці до занять та вивченні нового теоретичного матеріалу. Ураховуючи той факт, що питання з дисципліни виносяться на ліцензійний інтегрований іспит, після вивчення біохімії через рік, перед викладачами та студентами стоїть задача якнайкраще опанувати всі складові дисципліни, не лише досягнути, а й зберегти та застосовувати отримані знання через тривалий час.

Для того, щоб навчання було ефективним, необхідно коригувати когнітивні вимоги, що висуваються до здобувачів вищої освіти. Тому для ефективності навчання здобувачами використовуються такі навчальні інструменти.

1. Навчальні матеріали до дисципліни: допомагають структурувати навчальні теми, акцентують увагу на окремих питаннях, що дозволяє вибудовувати логічні ланцюжки й краще розуміти біохімічні процеси, що лежать в основі функціонування організму. Окремими блоками, як потужні джерела інформації, є: навчальні підручники (посібники), презентації та популяризована інформація з простору інтернету. На сьогодні видано та видається багато підручників (посібників) з дисципліни «Біологічна хімія». Також розширюється мультимедійна складова. Перевірка знань студентів показує, що оптимальне їх поєднання дає високі результати у вивченні дисципліни. Але існують деякі моменти, що викликають занепокоєність. Існують в інтернет-просторі відеопрезентації, створені студентами старших курсів, що містять помилкову неоднозначну інформацію. Здобувачі освіти роблять вибір у бік більш легких шляхів отримання інформації, витрачають свої когнітивні ресурси, але не отримують якісну інформацію.

2. Питання адаптації. Той факт, що кожен здобувач освіти має різний рівень теоретичних і практичних знань та навичок, висуває вимоги до відповідного коригування навчання, що співвідноситься з його внутрішнім навантаженням. Так при низькому базовому рівні знань доцільно розбирати складні питання дисципліни крок за кроком, спираючись на наявні знання

здобувача освіти. Цей підхід зменшує внутрішнє навантаження шляхом поступового введення складності матеріалу.

3. Оптимізація методів навчання: використання стратегій, що підвищують відповідне навантаження. Сучасні педагогічні дослідження свідчать, що використання множинних джерел інформації створює позитивний ефект у навчанні, але власні спостереження за опануванням нової інформації здобувачами освіти показує, що неоптимальне їх поєднання спричиняє когнітивне перевантаження та не дає очікуваного ефекту. Особливо це помітно при вивченні складного змістовного матеріалу, що має велику кількість елементів, які інтегровані в схему контенту та повинні оброблятися одночасно. Зі збільшенням кількості інформаційних елементів внутрішнє когнітивне навантаження зростає, що може викликати неадекватну напруженість та перевантаженість у реальних умовах навчальної діяльності. Залежить воно й від попередніх знань здобувачів освіти.

Таким чином, сучасні умови навчання вимагають від викладачів ВНЗ комплексного підходу до методів та засобів надання інформації, створення адекватної стратегії оцінювання знань та компетенцій здобувачів освіти.

ГІСТОФІЗІОЛОГІЧНІ АНІМАЦІЇ ЯК ІННОВАЦІЙНИЙ МЕТОД ВИКЛАДАННЯ ГІСТОЛОГІЇ

Степаненко О. Ю., Мар'єнко Н. І.

*Харківський інститут медицини та біомедичних наук,
Харківський національний медичний університет, м. Харків*

Гістологія традиційно вважається суто морфологічною дисципліною, що зосереджена на вивченні мікроскопічної будови клітин, тканин та органів. Однак сучасна медична освіта потребує оновлення підходів до викладання, спрямованого на інтеграцію знань з гістології та суміжних дисциплін, таких як нормальна та патологічна фізіологія, нормальна та патологічна анатомія. Важливим завданням є формування в здобувачів освіти цілісного уявлення про будову та функції органів і систем, що є фундаментальним для розуміння процесів, які відбуваються в організмі людини.

Традиційні й сучасні підходи до викладання гістології часто базуються на використанні мікропрепаратів та схем, які хоч і демонструють структуру, але не дозволяють повною мірою зрозуміти функціональні аспекти цих структур. Такі методи, як правило, не забезпечують інтеграції знань про морфологію з розумінням фізіологічних процесів, що є критично важливими для підготовки сучасного лікаря.

Ми пропонуємо доповнити традиційні методи викладання гістології використанням інноваційного типу ілюстративних матеріалів – гістофізіологічних анімацій. Ці анімації поєднують деталізоване відтворення

морфологічних структур з можливістю візуалізації фізіологічних процесів, що відбуваються в цих структурах. Наприклад, такі анімації можуть показати процес фільтрації плазми крові та утворення первинної сечі в ниркових тільцях, всмоктування поживних речовин у кишечнику, газообмін у легених альвеолах, або функціонування різних видів лейкоцитів.

Для створення гістофізіологічних анімацій можуть бути використані сучасні графічні редактори, а також програма Microsoft PowerPoint, яка дозволяє створювати векторні зображення клітин і тканин, групувати їх у складні аплікації та «оживляти» за допомогою анімаційних інструментів. Ці матеріали можуть бути використані як самостійні навчальні ресурси, так і як частини відеолекцій, інтерактивних презентацій для самостійної роботи здобувачів освіти або комплексних презентацій для проведення лекцій і практичних занять.

Впровадження гістофізіологічних анімацій у навчальний процес має потенціал значно покращити засвоєння матеріалу не лише з гістології, а й з фізіології та інших суміжних медико-біологічних дисциплін, а також створити підґрунтя для подальшого вивчення патологічної анатомії та патологічної фізіології й клінічних дисциплін. Цей підхід сприятиме глибшому розумінню складних процесів, що відбуваються в організмі, та зробить навчання цікавішим і більш інтерактивним. Використання гістофізіологічних анімацій та відеоматеріалів сприятиме інтеграції знань з різних медико-біологічних дисциплін для формування цілісного бачення будови й функціонування організму людини.

МІЖДИСЦИПЛІНАРНА ІНТЕГРАЦІЯ ПРИ ВИКЛАДАННІ СТОМАТОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН У ХАРКІВСЬКОМУ ОБЛАСНОМУ МЕДИЧНОМУ КОЛЕДЖІ

Уманська Т. Ю., Чиранова Д. І.

Харківський обласний медичний фаховий коледж, м. Харків

Сучасна медична освіта має на меті формування та підготовку висококваліфікованого, конкурентоспроможного фахівця, гармонійно розвиненої та суспільно активної особистості, здатної працювати в умовах європейської інтеграції.

Медицина, і конкретно стоматологія, є такою галуззю, у якій питання якості підготовки фахівців є життєво необхідними.

Ми у своїй педагогічній діяльності на відділенні «Стоматологія» КЗОЗ «ХОМФК» ХОР орієнтуємося на сучасні потреби стейкхолдерів. Їм потрібні висококваліфіковані, компетентні молоді фахівці, здатні мислити самостійно, критично, творчо; приймати рішення, адаптуватися до нових вимог часу, пов'язаних із впровадженням новітніх стоматологічних технологій.

Усвідомлюємо необхідність формування в майбутніх зубних техніків таких навичок та вмінь: системно працювати з інформацією; аналізувати результати своєї роботи; запобігати конфліктним ситуаціям у колективі; працювати індивідуально і в групі; розвивати особисту моральність; підвищувати свій культурний рівень.

Досягти мети – підготовки сучасного конкурентоспроможного фахівця техніка зубного – ми можемо тільки розуміючи важливість процесів інтеграції в освітньому середовищі.

Міжпредметні та міждисциплінарні зв'язки в освіті використовуються багато років. (Іленко Н. М. та ін., 2018) Міждисциплінарні зв'язки – це засіб комплексного підходу до системи навчання, тому під час викладання стоматологічних дисциплін у відділенні цьому питанню ми приділяємо велику увагу. Це процес взаємного обміну науковими даними з різноманітних дисциплін з метою утворення цілісної системи знань, що призводить до збільшення та уніфікації інформаційного обсягу знань.

Міждисциплінарна інтеграція враховує взаємозв'язок усіх стоматологічних дисциплін.

Студенти відділення «Стоматологія» із задоволенням вивчають навчальний матеріал у взаємозв'язку дисциплін, у зв'язку теорії та практики в межах дисципліни, демонструючи свою здатність до інтегрального аналітично-систематичного розумового процесу. Це розвиває фахову інтуїцію, відповідальність, клінічне мислення.

Викладачі відділення «Стоматологія» велику увагу приділяють внутрішнім зв'язкам між темами кожної дисципліни, горизонтальній інтеграції (Іленко Н. М. та ін. 2018). Наприклад, при викладанні «Техніки виготовлення знімних протезів», «Техніки виготовлення ортодонтичних конструкцій в дитячому віці», «Техніки виготовлення щелепно-лицевих конструкцій» притримуємося певної схеми: визначення дисципліни, мета і завдання; історичний огляд; оснащення спеціалізованої лабораторії, зуботехнічні інструменти та матеріали, техніка безпеки; показання до виготовлення конструкцій протезів та апаратів; етапи виготовлення ортопедичних, ортодонтичних або щелепно-лицевих конструкцій. При вивченні різноманітних тем кожної дисципліни ми залуцаємо знання та вміння з інших суміжних дисциплін. Навчання за інтегрованим принципом полягає в поєднанні знань із різних галузей в одній науковій дисципліні (Бахмат Н. В. та ін., 2024). У своїй роботі застосовуємо різні форми навчання: міждисциплінарний семінар, тематичний семінар, семінар-дискусію, системний семінар.

Слід відзначити, що окремі спільні, близькі теми студенти вивчають у кожній дисципліні. Таким чином, інтегроване навчання, яке будується на комплексному підході, полягає в поєднанні знань і навичок, отриманих студентами з фахово спрямованих дисциплін навчального плану. Їх можна умовно об'єднати назвою однієї інтегрованої дисципліни «Стоматологія ортопедична».

СЕКЦІЯ №3. ХІМІКО-ФАРМАЦЕВТИЧНІ НАУКИ

ПРОФЕСІЙНО-ОРІЄНТОВАНЕ НАВЧАННЯ ФАРМАЦЕВТІВ-ІНТЕРНІВ

Білай І. М., Білай А. І.

Запорізький державний медико-фармацевтичний університет

Професійно-орієнтоване навчання є однією з основних тенденцій освіти фармацевтів-інтернів. Професійна ідентичність формується на основі раціонального навчання та професійної діяльності фармацевтів-інтернів в умовах певного середовища та умов досягання поставленої мети. Важливим чинником реалізації професійно-методичного навчання є розробка та забезпечення навчального процесу та самонавчання, що повинно бути поєднано з практичною діяльністю в майбутньому фахівців фармацевтичної галузі. Вироблення практичних рішень може бути істотним у свідомості професійного мислення під час навчання фармацевтів-інтернів. Головне завдання в освіті фармацевтів-інтернів ґрунтується у формуванні новітніх знань та практичного досвіду для їх розробки. Водночас роль викладача полягає в підборі ситуаційних завдань, що мають професійне значення та спрямовані на зміцнення самостійності при їх виконанні.

Актуальним завданням у підготовці спеціалістів медичного університету є організація самостійної роботи. Водночас у новітніх освітніх стандартах цьому розділу практичного заняття приділяється важлива роль. Тому самостійна робота як головна форма навчання і є основним його розділом. Для успішної реалізації безпосередньо треба планувати та контролювати викладачами об'єм самостійної роботи в робочих програмах дисциплін відповідних кафедр та мати методичне забезпечення.

У теперішній час у медичному університеті є дві основні загальноприйняті форми самостійної роботи. Це традиційно самостійна робота, яку фармацевти-інтерни виконують самостійно в зручний для себе час поза аудиторію. Також самостійна робота аудиторна має проводитися під контролем викладача, який повинен давати консультацію під час її виконання. При навчанні в інтернатурі самостійна робота проводиться протягом усього періоду навчання. У заочній частині інтернатури фармацевти-інтерни виконують самостійну роботу під керівництвом керівника аптеки, а при проходженні очного циклу – під контролем викладача відповідної кафедри.

Важливим є те, що самостійна робота проводиться в терміни, які визначені календарно-тематичним планом та розкладом занять. Під час самостійної роботи фармацевт-інтерн може консультуватися за допомогою електронної пошти або безпосередню в очному циклі у виділені дні кафедри.

На цей час істотне значення мають інформаційні технології при проведенні самостійної роботи, що вдосконалюють професійно-орієнтоване навчання, коли воно проводиться дистанційно. Також контроль знань проводиться з використанням методів інформаційних технологій.

ВПЛИВ ДИСБАЛАНСУ ЕЛЕМЕНТІВ НА ОРГАНІЗМ ЛЮДИНИ: ХІМІЧНИЙ АСПЕКТ

Сирова Г. О., Козуб С. М., Чаленко Н. М.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Протягом багатьох історичних епох людина накопичувала досвід по використанню природних джерел для підтримання свого здоров'я, внутрішньої та зовнішньої гармонії організму, використовуючи рослини, мінерали, мінеральні води, пелоїди, солі та ін. На жаль, з розвитком промисловості (у т.ч. хімічної, фармацевтичної та інших) збільшується кількість шкідливих речовин, які надходять до організму людини (ксенобіотики). Природа, піклуючись про живі організми, забезпечила нас системою захисту метало-лігандного гомеостазу (шкіра, кров, лімфа, дихальні шляхи, шлунково-кишковий тракт, ферменти та інше). На сьогодні питання природних, техногенних, біогеохімічних провінцій є актуальним. Доведено, що саме дефіцит або надлишок певних елементів може сприяти формуванню біогеохімічних провінцій. Медицині відомі так звані ендемічні хвороби, які виникають у зв'язку з дефіцитом або надлишком конкретних елементів у певних регіонах. Так, недостатність йоду в західних областях України призводить до ендемічного зобу, надлишок флюору в Полтавській області – до хронічного флюорозу, надлишок феруму в Чернігівській області – до сидерозу очей і легенів. Важливою проблемою є анемія, що може бути обумовлено дефіцитом феруму та кобальту. Відомо, що дефіцит купруму викликає в дітей синдром Менієса (хвороба мозку), приводить до деструкції кровоносних судин, дефектів сполучної тканини. У зв'язку з тим, що роль хімічних елементів у виникненні деяких хвороб не вивчено повністю – звертаємо увагу на актуальність цього питання, особливо на теперішній час військової агресії, коли збільшується вірогідність того, що до живих організмів надходять йони токсиканти з навколишнього середовища, при цьому вони можуть утворювати із біолігандами більш міцні комплексні сполуки, ніж біометали.

ДЕФІЦИТ ЙОДУ – АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА СЬОГОДЕННЯ

*Сирова Г. О., Козуб С. М., Чаленко Н. М., Савельєва О. В.
Харківський національний медичний університет, м. Харків*

Дефіцит йоду визнано глобальною проблемою охорони здоров'я, оскільки вона стосується близько третини світового населення і спричиняє серйозні наслідки для здоров'я, пов'язані з обмеженням працездатності. Методи профілактики дефіциту йоду є ефективними, легко впроваджуються і не потребують великих фінансових вкладень. Тому, усунення йодної недостатності стає проблемою, розв'язання якої можливо і потребує вирішення. Відомо, що йод є важливим мікроелементом, який міститься в організмі людини в малих кількостях (до 15 міліграмів на кілограм маси тіла). Він є складовою гормонів щитоподібної залози, що робить його життєво необхідним. Йод забезпечує стійкість організму до пошкоджуючих факторів зовнішнього середовища: радіації, хімічних отрута тощо. Йод збільшує властивість лейкоцитів поглинати патогенні мікроорганізми, має антисклеротичну дію, покращує показники гемоглобіну, еритроцитів. Загально відомо, що йод чудово проникає через шкіру, тому застосовується в якості антисептика (настоianки та водні розчини, розчин Люголю, йодидцерин та ін.).

Після потрапляння в організм йод переважно всмоктується в шлунку та верхньому відділі тонкого кишечника, потрапляє в кров, де перебуває переважно у вільній формі, а звідти доставляється до щитоподібної залози. Залишковий йод виводиться з організму через нирки.

Кількість йоду, що засвоюється щитоподібною залозою, регулюється тиреотропним гормоном (ТТГ), який, у свою чергу, контролюється рівнем гормонів щитоподібної залози в крові за принципом зворотного зв'язку. Щитоподібна залоза синтезує чотири гормони, які відрізняються вмістом йоду: монойодтирозин (Т1), дийодтирозин (Т2), трийодтиронін (Т3) та тироксин (Т4).

Порушення функції щитоподібної залози через недостатнє споживання йоду з їжею призводить до ряду специфічних проблем зі здоров'ям, які об'єднуються під загальним терміном «захворювання, пов'язані з дефіцитом йоду». Їхні прояви залежать від віку та фізіологічного стану людини.

Серед усіх наслідків дефіциту йоду найбільш серйозним є затримка розумового розвитку. Дослідження, проведені в різних країнах світу, демонструють, що в дітей шкільного віку, які мешкають у регіонах із дефіцитом йоду, рівень IQ знижується в середньому більш ніж на 10 пунктів. Дефіцит йоду в організмі матері може негативно вплинути на розвиток мозку плода як на початку вагітності через недостатню кількість гормонів, так і наприкінці вагітності або в період грудного вигодовування через недостатнє постачання йоду для нормального функціонування щитоподібної залози.

Зоб є одним з найпоширеніших і найвідоміших наслідків дефіциту йоду. Це стан, при якому щитоподібна залоза збільшується в розмірах. Зоб може виникати в людей будь-якого віку. Якщо цей стан спостерігається в понад 5 % населення певного регіону, його називають ендемічним зобом.

Профілактика захворювань, викликаних дефіцитом йоду, полягає в поповненні його запасів в організмі шляхом додаткового споживання, що сприяє відновленню нормальної роботи щитоподібної залози. Раніше для профілактики широко використовували водний розчин йодистого калію. Сьогодні найефективнішими методами вважаються йодування солі, морської капусти, олії та інших харчових продуктів. Існують сучасні лікарські препарати, що призначаються при даній патології.

Отже, йод є важливим мікроелементом для здоров'я, оскільки забезпечує роботу щитоподібної залози, підтримує гормональний баланс, розвиток мозку та запобігає певним хворобам. Його нестача може спричинити серйозні проблеми, тому регулярне споживання йоду з продуктами харчування або йодовану сіль є ключовим з профілактичною метою.

ФУЛЕРЕНИ – ДОСЛІДЖЕННЯ ТРИВАЮТЬ

Сирова Г. О., Лапшин В. В., Чаленко Н. М.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Відомо, що сажа, яка утворюється в дуговому розряді графітових електродів, містить у великій кількості фулерени. Вони являють собою молекулярні сполуки, що належать до алотропних форм карбону на ряду з алмазом, лонсдейлітом, графітом, карбіном, графеном. Саме це пояснюємо ми здобувачам освіти, розглядаючи карбон.

Цікавою є і історія відкриття фулеренів, а саме те, що група вчених Р. Керл, Р. Смоллі, Г. Крото та ін. при дослідженні мас-спектрів пари графіту, використовуючи лазерне опромінювання твердого зразка, побачили піки з максимальною амплітудою – вони відповідали кластерам з 60 і 70 атомів карбону.

Для молекули C_{70} запропонували структуру з еліпсоїдною формою симетрії (витагнуті), поліедричні кластери карбону отримали назву фулеренів, а молекули C_{60} – бакмінстерфулерену. За відкриття фулеренів ці вчені отримали Нобелівську премію з хімії в 1996 р., хоча ще в 1971 р. дослідники з Японії припускали існування фулеренів і були за крок до відкриття.

Відомо, що атоми карбону в молекулах фулерену зв'язані σ - і π -зв'язками, однак хімічні зв'язки між окремими молекулами фулеренів у кристалі відсутні – це пояснює те, що в конденсованій системі окремі молекули зберігають свою особливість та індивідуальність; у кристалі ці молекули утримуються ван-дер-ваальсовими силами.

На сьогодні серед різноманіття наночастинок, нанооб'єктів, що формують наносистеми в різних агрегатних станах, акцентуємо увагу на наночастинок – фулерени.

Дослідження по вивченню фулеренів тривають у світі. Одним з цікавих результатів, який отримали французькі вчені, що проводили експериментальні дослідження фулеренів на щурах (2012 р.) було те, що щоденне додавання певної дози фулерену C_{60} на оливковій олії в раціон щурів сприяло продовженню їх життя вдвічі відносно тих тварин, які фулерени не вживали, що пояснюється активністю фулеренів поглинати вільні радикали, які пришвидшують старіння організму.

Дослідження тривають, що відкриває величезні перспективи нанохімії, нанофармакології, нанофармації, нанотехнології, нанонауки.

ХЛОРОФІЛИ І КАРОТИНОЇДИ

Сирова Г. О., Лапшин В. В., Чаленко Н. М.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Загальновідомо, що хлорофіл вивчається 200 років: хіміки з Франції Ж. Пельт'є і Ж. Каванту в 1927 р. відкрили хлорофіли, а їх елементний хімічний склад відкрив вчений з Німеччини Р. Вільштеттер, він довів також, що незалежно від умов знаходження рослин – хлорофіл однаковий. У 1940 р. вчений з Німеччини Г. Фішер встановив структурну формулу хлорофілу, а в 1960 р. Р. Вудворд (США) і М. Штрель (Німеччина) завершили повний синтез хлорофілу і підтвердили правильність структурної формули Г. Фішера. Відомо, що структура і розташування сполуки визначає функції, які вона виконує. Головна функція хлорофілу полягає у поглинанні і концентруванні електромагнітного випромінювання в діапазоні видимого світла з довжиною хвилі 430 – 460 нм і 650 – 700 нм, а потім в передачі і використанні енергії цього випромінювання для транспорту і синтезу органічних речовин. Відомі три різновиди хлорофіла в залежності від його структури *a*, *b*, *c*: хлорофіл *a* блакитно-зеленого кольору (практично всі фотосинтезуючі організми містять його), хлорофіл *b* – жовто-зеленого кольору (його містять всі вищі рослини, зелені водорості), хлорофіл *c* (бурі водорості замість хлорофілу *b* містять хлорофіл *c*).

Відомо, що молекула хлорофілу складається з порфіринової головки (4 пірольних кільця і цикlopentanове кільце) і двох «хвостів»: фітольного (залишок спирту фетолу) і метильного (залишок метилового спирту). Комплексоутворювач Mg^{2+} знаходиться в середині порфіринової головки і зв'язаний координаційними зв'язками з двома атомами нітрогену пірольних кілець. Фітольний хвіст $C_{20}H_{36}COO$ дуже довгий, а метиловий $COOCH_3$ значно менший. Ці «хвости» в орієнтації хлорофілу на мембрані виконують різні функції: фітольний, його жиророзчинний ланцюг занурений у ліпідний шар

мембрани, залишає при цьому порфіринову головку хлорофілу на поверхні мембрани; метиловий – забезпечує орієнтацію цієї головки. Хлорофіли *a* і *b* в хлоропластах і тікоїдах об'єднані в комплекси по 40 або 60 молекул хлорофілу. Відомо, що молекули мають властивість до фотовідновлення. Цікавий дослід був проведений в 1948 р.: в анаеробних умовах хлорофіл, розчинений у піридині під дією світла відновлювався аскорбінової кислотою і іншими донорами електронів. Після виключення світла реакція іде у зворотному напрямку. Фотовідновлений хлорофіл може відновлювати такі акцептори електронів як НАД⁺, Fe³⁺, хінони та ін.

Каротиноїди являють собою пігменти жовтого або помаранчевого кольору, містяться в клітинах, які здійснюють фотосинтез. Цікавий факт полягає в тому, що в зелених листях міститься хлорофіл і каротиноїди не бачить наше око, але при руйнуванні хлорофілу восени саме каротиноїди надають листям яскраве жовте та помаранчеве забарвлення. Ці сполуки містять систему спряжених подвійних зв'язків. Каротиноїди поділяються на каротини (ненасичені вуглеводні червоного або помаранчевого кольору C₄₀H₃₆ – α -каротин, β -каротин) і жовті ксантофіли, пігменти яких містять кисень: лютеїн, зеаксантин, віолаксантин, неоксантин, антераксантин.

Каротиноїди відіграють роль допоміжних пігментів, які збирають світло. Від них енергія збудження передається резонансним шляхом за правилом Стокса до найближчого ланцюга хлорофілу, що важливо для водних рослин, куди проникають кванти блакитного і зеленого світла і погано проникають кванти червоного світла, які необхідні для збудження хлорофілу.

У зв'язку з тим, що між ланцюжками хлорофілів і каротиноїдів відстань не перевищує 10 нм, то передача ними енергії один одному можлива за принципом індуктивного резонансу.

Розташування хлорофілів і каротиноїдів всередині тілакоїдів визначається не тільки поглинанням ними видимого ультрафіолетового світла з довжиною хвилі 400–500 нм і 600–700 нм, а також і тим, які довжини хвиль використовуються в подальшому процесі фотосинтезу.

ХІМІЧНА ТЕРМОДИНАМІКА І БІОЕНЕРГЕТИКА

Сирова Г. О., Чаленко Н. М., Козуб С. М., Савельєва О. В.
Харківський національний медичний університет, м. Харків

Однією з найцікавіших тем освітнього компоненту за даними опитування здобувачів освіти є «Хімічна термодинаміка (т/д) і біоенергетика». За цією темою читається лекція, проводиться лабораторно-практичне заняття, відведено певна кількість годин на самостійну роботу. Вважаємо доцільним при розгляданні даної теми пояснювати здобувачам освіти не тільки основні поняття (т/д система: ізольована, закрита, відкрита; гомогенна та гетерогенна, фаза, процес (круговий, адіабатний, ізотермічний, ізохорний, ізобарний, оборотний, необоротний)),

а і наводити реальні приклади, щоб зацікавити першокурсників питаннями хімічної т/д. Пояснюючи здобувачам освіти те, що мірою руху та взаємодії матеріальних систем є енергія, ми звертаємо увагу на те, що це є невід'ємною властивістю системи, при цьому пояснюємо, що представляє собою потенційна та кінетична енергія – саме з них та з внутрішньої енергії складається повна енергія системи. Обов'язково пояснюємо першокурсникам т/д функції і т/д параметри. Пояснення поряд з внутрішньою енергією такої т/д функції, як ентальпія, яка має велике значення в хімії у зв'язку з тим, що передача тепла в хімічній реакції дуже важливе поняття, тому обговорюємо питання додатної і від'ємної теплоти; акцентуємо увагу на те, що енергія може передаватися від системи до навколишнього середовища і навпаки, і відбувається це у вигляді роботи і теплоти. На закріплення вирішуємо кілька задач. У зв'язку з вищевикладеним акцентуємо увагу здобувачів освіти на екзергонічних та ендергонічних реакціях, наводимо цікаві приклади. Наступним етапом вважаємо обговорення першого закону т/д і вирази його для різних (ізотермічних, ізохорних, ізобарних, адіабатних) процесів. Здобувачів освіти завжди цікавлять термохімічні рівняння, тому відпрацьовуємо написання їх, в результаті яких студенти роблять висновки відносно екзо- або ендотермічні процеси. Завжди цікавим напрямком роботи є вирішення задач на основний закон термохімії (закон Гесса і 2 його наслідки): здобувачі освіти самостійно розраховують теплові ефекти хімічних процесів (робота в малих групах: студенти першої групи розраховують теплові ефекти реакції утворення з урахуванням стандартних ентальпій утворення, а студенти другої групи розраховують теплові ефекти реакції згоряння з урахуванням стандартних ентальпій згоряння). Другий закон т/д дозволяє зрозуміти напрямок протікання самочинних процесів, тому розглядаємо ентропію, як міру неупорядкованості: зв'язок між нею і т/д ймовірністю пояснює рівняння Л. Больцмана. Допомогають покращити розуміння т/д процесів розрахункові задачі, в яких є завдання по визначенню змін ентропії в фізичних і хімічних процесах. Особливо цікавить здобувачів освіти лабораторна робота, в результаті якої формуються практичні навички першокурсників; кожен здобувач освіти виконує індивідуальні завдання, що полягають у 1) розрахунках власних енерговитрат в ккал/добу, враховуючи величину основного обміну, в залежності від маси тіла, віку, статі і різних видів діяльності; 2) складанні приблизного раціону харчування на добу, виходячи з енергетичної цінності поживних речовин; 3) розрахунку вкладу основних харчових речовин (білки, жири, вуглеводи) в загальну калорійність раціону; наприкінці лабораторної роботи здобувачі освіти роблять висновки відносно того, співпадають чи ні їх енерговитрати з енергетичним раціоном харчування за добу, а також роблять висновки відносно того, чи збалансоване їх харчування. Доцільно, закінчувати таке лабораторно-практичне заняття роботою в малих групах по вирішенню кросвордів за тематикою заняття, а в якості домашнього завдання пропонуємо індивідуальну позааудиторну самостійну роботу по створенню кросвордів за темою «Хімічна т/д і біоенергетика». Таким чином, нами розглянуто форми і методи, які можливо використовувати зі здобувачами освіти першого курсу при вивченні теми «Хімічна т/д і біоенергетика» освітнього компоненту «Медична хімія».

СЕКЦІЯ №4. ФІЗИКА ТА ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

ВАЖЛИВІСТЬ РОЗУМІННЯ ОСНОВ БІОМЕХАНІКИ СПЕЦІАЛІСТАМИ З ПРОТЕЗУВАННЯ ТА ОРТЕЗУВАННЯ

*Бондаренко М. А., Зайцева О. В., Пономаренко Н. С., Солодовніков А. С.
Харківський національний медичний університет, м. Харків*

Загарбницька жорстока війна в нашій країні триває майже три роки. Її жахливі наслідки – це, перш за все, людські втрати: загибель мирного населення та військових, поранення, інвалідність, травматичні психологічні розлади (ПТСР, депресії, панічні атаки). Війна підняла на поверхню питання реабілітації і цивільних, і захисників країни після травм, поранень, опіків, ампутацій, хронічних захворювань, отриманих унаслідок поранень чи умов війни. Реабілітація – це ключовий процес відновлення, який допомагає повернути людей, суспільство та країну до нормального життя. Процес реабілітації передбачає відновлення або компенсацію втрачених функцій організму, забезпечення максимально можливого рівня самостійності та незалежності пацієнта, поліпшення якості життя. Отже, у медичному освітньому просторі як ніколи гостро постало питання підготовки висококласних спеціалістів в галузі реабілітології, протезування та ортезування.

На початковому етапі навчання таких спеціалістів одним з основних напрямків є викладання основ біомеханіки. Знання основ біомеханіки є вкрай важливими для протезиста-ортезиста, оскільки вони дають розуміння біофізичних основ функціонування людського тіла та принципів його руху.

Знання принципів роботи м'язів, суглобів і кісток дозволяє розробляти такі протези, які можуть відтворити природний рух. Урахування кінематики (траєкторії руху) і кінетики (сил, що діють під час руху) опорно-рухового апарату людини забезпечують оптимальну функціональність протеза. Для адаптації протезу до фізіологічних та анатомічних особливостей пацієнта, для створення протеза, який відповідає ваговим, розмірним і функціональним параметрам пацієнта, важливо вміти враховувати його біомеханічні особливості. Правильно, за законами біомеханіки розрахований розподіл навантажень на кінцівки та суглоби дає можливість зменшити навантаження на інші частини тіла та уникнути перенапруги його здорових частин. Усе це мінімізує ризик виникнення вторинних проблем, таких як болі в спині чи суглобах через неправильну конструкцію протеза. Знання принципів статичної й динамічної допомоги розробляти такі протези, які підтримують правильну позу рівновагу, забезпечують стабільність під час стояння, ходьби чи бігу. Урахування біомеханічних вимог дозволяє розробляти протези, які імітують природний рух, наприклад, згинання чи розгинання суглобів,

забезпечуючи енергозберігаючі характеристики, які полегшують використання протеза. Біомеханічні знання допомагають обирати матеріали, які максимально відповідають вимогам міцності, еластичності та легкості протеза чи ортеза, розробляти конструкції, які враховують співвідношення ваги протеза та сили м'язів пацієнта. Знання адаптаційних можливостей м'язів та суглобів дозволяє розробляти сучасні протези, які поступово інтегруються в повсякденне життя пацієнта й допомагають планувати реабілітаційний процес з урахуванням біомеханічних обмежень.

Відповідно до вимог часу та політики керівництва щодо напрямків розвитку вищої медичної освіти викладачами кафедри медичної та біологічної фізики й медичної інформатики ХНМУ було розроблено нормативний освітній компонент «Основи біомеханіки» для нової освітньо-професійної програми «Протезування-ортезування» в об'ємі 90 годин, з яких передбачено 12 годин лекцій, 38 годин практичних занять і 40 годин самостійної роботи. Сподіваємось, що цей курс прийде на допомогу майбутнім спеціалістам-протезистам-ортезистам, оскільки розуміння основ біомеханіки є базовою передумовою для їх професійної діяльності. Воно дозволяє створювати високоякісні, зручні та функціональні протези, які не лише забезпечують фізичну мобільність, але й сприяють повноцінному поверненню пацієнта до активного життя.

АКТУАЛЬНІ АСПЕКТИ РОБОТИ ВИКЛАДАЧІВ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

*Бондаренко М. А., Зайцева О. В., Солодовніков А. С., Пономаренко Н. С.
Харківський національний медичний університет, м. Харків*

Сучасний рівень небезпеки в усьому світі, а, головне, агресивна поведінка і політика країн-сусідів дали потужний поштовх розвитку інформаційно-комунікаційних технологій в нашій країні, оскільки, крім війни на землі, країна-агресорка веде не менш потужну війну в інформаційному просторі. Протистояти цій навалі можна тільки адекватними діями з боку всіх громадян нашого суспільства і, зокрема, його передової інтелектуальної ланки – інтелігенції в обличчі освітян, лікарів, студентів.

Кафедра медичної та біологічної фізики і медичної інформатики ХНМУ, як і інші кафедри науково-природничого напрямку, навчає студентів-медиків, перш за все, культурі мислення, зокрема, активно працює над завданням формування у здобувачів освіти критичного підходу до отримуваної інформації, навчає вмінню аналізувати і встановлювати причинно-наслідкові зв'язки, виокремлювати головне із загального інформаційного потоку.

Освітня діяльність кафедри відбувається в двох основних напрямках: перший – це дисципліни, пов'язані з медичною та біологічною фізикою, другий – освітні компоненти, які стосуються інформатики і інформаційних

технології. Останнім часом другий напрямок явно переважає у кількісному відношенні, і це можна пояснити загостренням його актуальності в сучасному світі. На кафедрі викладається 25 дисциплін з 36, які спрямовані на підвищення комп'ютерної грамотності майбутніх лікарів і їх обізнаності в сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Ось деякі з них: «Медична інформатика», «Інформаційно-цифрові технології в освіті», «Інформаційні технології в медицині», «Інформаційні технології в професійній діяльності», «Основи медичної інформатики та комп'ютерних технологій», «Цифрові технології у сфері громадського здоров'я», «Інформаційна політика та цифровізація сфери охорони здоров'я», «Цифрова комунікація, взаємодія та співпраця в цифровому середовищі», «Європейський стандарт комп'ютерної грамотності», «Технології телемедицини» та інші.

Основна мета таких дисциплін – це не тільки набуття здобувачами вищої медичної освіти цифрових компетентностей і здатності бути активним учасником електронної системи охорони здоров'я України. Завдання стоїть ширше – навчити студентів аналізувати інформацію: вміти перевіряти джерела інформації, відрізняти факти від думок, розпізнавати фейки, маніпуляції чи логічні помилки, а також захищати власні данні.

У зв'язку з небезпекою, яка постійно надходить з боку сусідньої країни, вкрай важливими наразі є питання захисту персональної інформації, кібербезпеки і кібергігієни. Кібербезпека є надзвичайно актуальною у сучасному світі, де більшість інформації та операцій здійснюються в цифровій формі. Вона має значення як для окремих користувачів, так і для великих організацій та урядів. Головні аспекти кібербезпеки – це захист даних (збереження конфіденційності, цілісності та доступності інформації); захист мереж від вторгнень, вірусів і зловмисників; кібергігієна (практика безпечного використання інтернету та цифрових пристроїв); захист додатків (безпека програмного забезпечення від вразливостей), моніторинг та аналіз кіберзагроз у режимі реального часу; стратегії мінімізації шкоди у разі кібератак.

Основними типами загроз у кіберпросторі є шкідливе програмне забезпечення (віруси, трояни, програми-вимагачі), фішинг (шахрайські спроби отримати конфіденційну інформацію), злом облікових записів в разі використання слабких паролів чи їх крадіжка, соціальна інженерія (маніпуляції, спрямовані на отримання доступу до даних) тощо.

Отже, важливим напрямком роботи викладачів інформатики та інформаційних технологій є не тільки підготовка студентів до ефективного використання сучасних інформаційних технологій у професійній діяльності та житті, а і актуалізація їх активної позиції в питаннях захисту інформації і дотримання правил кібергігієни.

НОРМАТИВНИЙ І ВАРІАТИВНИЙ ЗМІСТ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗА ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНОЮ ПРОГРАМОЮ "ПРОТЕЗУВАННЯ-ОРТЕЗУВАННЯ" НА КАФЕДРІ МЕДИЧНОЇ ТА БІОЛОГІЧНОЇ ФІЗИКИ І МЕДИЧНОЇ ІНФОРМАТИКИ

*Зайцева О. В., Бондаренко М. А., Солодовніков А. С.,
Пономаренко Н. С., Литвиненко М. І., Рисована Л. М., Радзішевська Є. Б.
Харківський національний медичний університет, м. Харків*

Відповідно до сучасної стратегії розвитку вищої медичної освіти, а також існуючих воєнних подій на території України, Харківський національний медичний університет запровадив відкриття нової освітньо-професійної програми "Протезування-ортезування" другого (магістерського) рівня за спеціальністю 224 Технології медичної діагностики та лікування, спеціалізація 224.02 "Протезування-ортезування" галузі знань 22 Охорона здоров'я.

У підготовку висококваліфікованих, компетентних фахівців цього профілю кафедра медичної та біологічної фізики і медичної інформатики вносить свій змістовний вклад. Враховуючи, що професія протезиста-ортезиста поєднує в собі як клінічні, так і технічні навички, колектив кафедри розробив освітні компоненти, які відображають узагальнені принципи біомеханіки, патології, аналізу ходи, основ матеріалознавства.

Було розроблено такі освітні компоненти:

1. Основи біомеханіки – нормативний, 3 кредити, 90 годин (лекції: 12 годин, практичні заняття: 38 годин, самостійна робота: 40 годин), освітній компонент завершується іспитом. Також для освітнього компонента кафедра готує до друку у 2025 році навчальний посібник.

2. Біомеханічні та технічні аспекти ортезування та протезування кінцівок та хребта (сумісно з кафедрою екстреної та невідкладної медичної допомоги, ортопедії та травматології) – нормативний, 3 кредити, 90 годин (лекції: 10 годин, практичні заняття: 30 годин, самостійна робота: 50 годин), освітній компонент завершується диференційованим заліком.

3. Види основних конструкційних і сировинних матеріалів – нормативний, 3 кредити, 90 годин (лекції: 10 годин, практичні заняття: 30 годин, самостійна робота: 50 годин), освітній компонент завершується диференційованим заліком.

4. Біомеханіка ходи – вибірковий, 3 кредити, 90 годин (практичні заняття: 40 годин, самостійна робота: 50 годин), освітній компонент завершується заліком.

Окрім надання здобувачам вищої медичної освіти основ біологічної фізики, без знання яких неможливим є розуміння фізичних та фізико-хімічних явищ в живих системах, у кафедрі медичної та біологічної фізики і медичної інформатики є другий дуже актуальний напрямок навчальної діяльності. Він пов'язаний з розвитком цифрової трансформації охорони здоров'я, тобто

розвитком цифрових компетентностей працівників сфери охорони здоров'я, необхідних для оперування в сучасному медичному просторі. У зв'язку з цим, на кафедрі для навчання спеціалістів профілю "Протезування-ортезування" викладалися такі освітні компоненти:

1. Цифровізація системи ортезування та протезування – нормативний, 3 кредити, 90 годин (лекції: 10 годин, практичні заняття: 30 годин, самостійна робота: 50 годин), освітній компонент завершується диференційованим заліком.

2. Європейський стандарт комп'ютерної грамотності – вибірковий, 3 кредити, 90 годин (практичні заняття: 40 годин, самостійна робота: 50 годин), освітній компонент завершується заліком.

Для всіх освітніх компонентів розроблені програми, силабуси, методичні розробки для викладачів, методичні вказівки для здобувачів ЗВО для практичних занять та для їх самостійної роботи. У вільному доступі є всі необхідні матеріали для навчання, а також щира увага наших викладачів, які завжди прийдуть на допомогу.

В осінньому семестрі 2024–2025 навчального року ми завершуємо навчання за всіма вказаними вище освітніми компонентами, попереду заліки та іспитова сесія. На весняний семестр ми можемо запропонувати здобувачам ЗВО за спеціалізацією "Протезування-ортезування" такі сучасні освітні компоненти:

- Медична інформатика;
- Медичні інформаційні технології;
- Рекламно-інформаційні технології;
- Інформатизація в сфері громадського здоров'я;
- Комп'ютерна техніка та методи обробки даних;
- Логіка, формальна логіка та медичні експертні системи;
- Інформаційна політика та цифрові технології у сфері охорони здоров'я.

Узагальнюючи, можна сказати, що навчання протезистів-ортезистів на кафедрі медичної та біологічної фізики і медичної інформатики надає підвищення професійної компетентності, розширює кругозір поглядів як при формуванні, так і здійсненні планів комплексної реабілітації пацієнтів, забезпечуючи їм активний спосіб життя.

ВИКОРИСТАННЯ ШІ ДЛЯ ОПТИМІЗАЦІЇ МІЖДИСЦИПЛІНАРНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ ОСВІТНІХ КОМПОНЕНТІВ

Лішук С. А., Краснікова Л. В.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Сучасна система вищої освіти стикається із численними викликами, серед яких особливої уваги потребує питання міждисциплінарної інтеграції. У медичних університетах інтеграція таких освітніх компонентів, як біологія, хімія, фізика, біохімія, фармакологія, фізіологія, анатомія та інших природничо-наукових дисциплін, є ключовим фактором для підготовки високо кваліфікованих фахівців. Однак різномірність інформації, значний обсяг навчальних матеріалів та їх фрагментація ускладнюють сприйняття та засвоєння знань здобувачами освіти. Відсутність єдиної системи для доступу до актуальної, структурованої та взаємопов'язаної інформації створює додаткові когнітивні бар'єри, що негативно впливають на ефективність навчального процесу.

Але зараз ця проблема може бути вирішена шляхом створення спеціалізованої навчальної бази даних з підтримкою штучного інтелекту (ШІ). Така база даних має бути інтегрованою платформою, яка акумулює весь обсяг навчальних матеріалів, доступних в університеті, включаючи підручники, методичні посібники, наукові статті, дисертації, дипломні роботи, лекційні матеріали, електронні ресурси тощо та надає можливість здобувачам освіти швидко знаходити потрібну для них інформацію.

Завдяки алгоритмам машинного навчання ШІ зможе обробляти великий обсяг інформації, структуруючи її в зручному форматі для користувачів, а також створити умови для персоналізованого навчання. Інтелектуальний механізм системи зможе:

- Надавати здобувачам освіти рекомендації щодо додаткового вивчення тем, спираючись на аналіз їхніх запитів і рівня засвоєння матеріалу.
- Пропонувати посилання на відповідні підручники, наукові статті, лекційні матеріали чи мультимедійні ресурси.
- Виконувати комплексну оцінку знань здобувача освіти шляхом інтерактивних тестів і завдань, аналізуючи прогалини в знаннях і пропонуючи індивідуальні шляхи їх заповнення.
- Ставити питання для самоперевірки, сприяючи розвитку критичного мислення та здатності до самоаналізу.

Така інтеграція різних освітніх компонентів за допомогою ШІ буде сприяти створенню єдиної концептуальної основи, яка дозволить здобувачам освіти краще розуміти взаємозв'язки між різними галузями знань. Наприклад, база даних може автоматично з'єднувати концепції з фізики, що стосуються електричних імпульсів, із відповідними темами у фізіології та нейрофармакології. Це дозволить отримувати комплексні знання

та формувати системне мислення, необхідні для професійної діяльності майбутніх лікарів. Крім того, автоматизація процесу пошуку інформації значно скоротить час на підготовку до занять як для здобувачів освіти, так і для викладачів, підвищуючи ефективність навчального процесу.

Отже, впровадження навчальної бази даних із підтримкою штучного інтелекту є перспективним рішенням для оптимізації міждисциплінарної інтеграції природничо-наукових освітніх компонентів. Така система сприятиме підвищенню якості освіти шляхом персоналізації навчального процесу, розширення доступу до інтегрованих знань та автоматизації оцінки знань здобувачів освіти. У сучасних умовах цифровізації освіти створення подібної платформи є не лише бажаним, але й необхідним кроком для формування компетентних і системно мислячих фахівців у галузі медицини.

ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ «ІНФОРМАЦІЙНА ПОЛІТИКА ТА ЦИФРОВІЗАЦІЯ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я» ЯК СКЛАДОВА ОСВІТНЬОЇ ПРОГРАМИ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ D4 «ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ»

*Мельниченко О. А., Рисована Л. М., Радзішевська Є. Б.
Харківський національний медичний університет, м. Харків*

У сучасному світі стрімкий розвиток цифрових технологій та інформаційних систем суттєво змінює підходи до управління як на державному, так і на місцевому рівнях. Інформаційна політика стає основою для впровадження ефективного електронного врядування, забезпечення прозорості, підзвітності влади, а також налагодження комунікації між державою та громадянами. Особливого значення інформаційна політика набуває в умовах цифрової трансформації глобальної економіки (сфера охорони здоров'я не є виключенням), яка вимагає від і фахівців (зокрема, з публічного управління) не лише базових знань, але й володіння сучасними інформаційними технологіями. Саме тому глибше вивчення механізмів реалізації державної інформаційної політики та цифровізації сфери охорони здоров'я нині є однією з ключових умов для формування у здобувачів вищої освіти професійних компетенцій, необхідних для вирішення складних управлінських завдань, пов'язаних з подальшим розвитком територій та національної економіки.

Передусім слід зазначити, що інформаційному суспільству притаманне постійне зростання обсягу інформації, а також зростає актуальність збереження комерційної та національної таємниці, уникнення впливу ворожого ПСО тощо. Саме тому публічні службовці мають уміти отримувати, опрацьовувати, сегментувати, перевіряти на достовірність і належним чином використовувати доступну інформацію, приймаючи управлінські рішення,

готуючи правові акти, надаючи інформацію у ЗМІ, здійснюючи публічні виступи тощо. Важко перебільшити значущість (політичну, економічну, соціальну...) помилки, оскільки в такий спосіб формується «матриця», завдяки використанню якої оцінюються поточні/минулі події, формуються очікування тощо. При цьому це стосується не лише посадових осіб органів публічної влади, а і населення, представників бізнесу, іноземних партнерів, міжнародних організацій тощо. Тобто потрібно використовувати інформацію як ресурс для захисту національних інтересів, забезпечення збалансованого суспільного розвитку, протидії ворожому ПІСО та упередженій позиції заангажованих ЗМІ тощо.

Формування сучасного інформаційного суспільства було б неможливим без належного технічного та програмного забезпечення. При цьому «залізо» виготовляється переважно у високорозвинених країнах світу, а от чимало сучасного програмного забезпечення (Дія, електронний уряд, ЕСОЗ тощо) є надбанням України. Проте наразі замало вміти користуватися ПК і гаджетами, необхідно досконало володіти спеціалізованим програмним забезпеченням, що дозволяє оперативно поширити інформацію між інституціями, уникнути корупції, захистити персональні дані, а також забезпечити право громадян на доступ публічної інформації, розвиток цифрової економіки, прозорість управлінських рішень, інформаційну гігієну та кібербезпеку тощо.

Усвідомлення важливості вищенаведеного спонукало фахівців ХНМУ ввести освітній компонент «Інформаційна політика та цифровізація сфери охорони здоров'я» до освітньо-професійної програми «Управління у сфері охорони здоров'я» другого (магістерського) рівня спеціальності D4 «Публічне управління та адміністрування» як обов'язковий з виділенням 6 кредитів ЄКТС. Завдяки цьому забезпечується якісна підготовка здобувачів вищої освіти не лише до складання ЄДКІ, а й до подальшої професійної діяльності.

НАПРЯМКИ РОБОТИ КАФЕДРИ МЕДИЧНОЇ ТА БІОЛОГІЧНОЇ ФІЗИКИ І МЕДИЧНОЇ ІНФОРМАТИКИ ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

*Радзішевська Є. Б., Зайцева О. В., Мацько А. М.,
Рисована Л. М., Солодовніков А. С., Гранкіна С. С.
Харківський національний медичний університет, м. Харків*

В урядовому документі «Концептуально-референтна рамка цифрових компетентностей працівників сфери охорони здоров'я та забезпечення розвитку інформаційної культури, цифрової грамотності (цифрової освіченості), кібербезпеки і кібергігієни працівників сфери охорони здоров'я»

у розділі 1.5. «Розвиток цифрової медичної освіти. Аналіз стану навчальних програм та навчальних матеріалів курсів «Медична інформатика», «Інформаційні технології» провідних закладів медичної освіти України» йдеться про те, що стратегії навчання здобувачів вищої освіти молодших курсів основам цифрових технологій ще однозначно не сформовані, значно різняться за обсягом, залежать від контингенту та майже не містять розділів, що стосуються знань і практичних навичок роботи з медичними інформаційними системами (МІС). Наявний висновок надає нашому Університету можливості зайняти лідируючі позиції в цьому напрямку підготовки здобувачів вищої освіти. Підгрунтям для реалізації таких намірів є укладений договір з компанією Хелсі-Україна про надання доступу до тестового майданчика програмного продукту «Helsi», проведено навчання представниками компанії викладачів кафедри роботи з програмним забезпеченням та часткова апробація можливостей МІС зі здобувачами вищої освіти другого курсу стоматологічного факультету. Крім того, на кафедрі медичної та біологічної фізики і медичної інформатики було створено підручник «Медичні інформаційні системи: світовий досвід» та розроблено відповідний вибірковий компонент, який було апробовано зі здобувачами вищої освіти 6-го курсу.

На підставі викладеного вище, доцільними кроками є продовження договору з компанією Хелсі-Україна про надання доступу до тестового майданчика програмного продукту «Helsi» та надання статусу обов'язкового освітнього компонента «Медична інформатика», який натеper викладається лише здобувачам вищої освіти стоматологічного факультету, із практичною складовою курсу у вигляді роботи з МІС «Helsi».

Для відповідності вимогам Цифрової рамки до складу освітнього компонента «Медична інформатика» мають бути доданими розділи щодо концептуальних засад розвитку української електронної охорони здоров'я та її складових (центральної бази даних ЕСОЗ; медичних та інших інформаційних систем як інструментів автоматизації системи охорони здоров'я; телемедицини; хмарних сховищ даних; інтернету речей; телеметрії). Слід зазначити, що базовий підручник освітнього компонента. «Медична інформатика» (Медична інформатика: підручник для студентів медичних ВНЗ: за ред. В.Г. Книгавка. – Харків: ХНМУ, 2015. – 240 с) уже містить у собі такі базові положення. Цифрової рамки як типи загроз в інформаційному середовищі; захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах та робота з персональними даними у закладі охорони здоров'я; основи кібербезпеки; поняття про штучний інтелект та про системи підтримки прийняття клінічних рішень.

Крім того, для здобувачів вищої освіти старших курсів обов'язковим освітнім компонентом має бути «Медичні інформаційні системи», який повністю відповідає вимогам Цифрової рамки про формування компетентностей щодо «інших інформаційних систем як інструментів автоматизації та управління в надавачів медичних послуг».

КОГНІТИВНЕ МАПУВАННЯ ЗАСОБАМИ CANVAS У СЕРЕДОВИЩІ РКМ OBSIDIAN У СИСТЕМІ НАВЧАННЯ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ УНІВЕРСИТЕТІВ

Рижов О. А., Іванькова Н. А.

*Запорізький державний медико-фармацевтичний університет,
м. Запоріжжя*

Цифровізація освіти, зокрема впровадження дистанційних технологій, висуває нові вимоги до організації навчального процесу в медичних університетах. Однією з ключових проблем є оптимізація самостійної роботи студентів через застосування когнітивних технологій, які базуються на Cognitive Load Theory (CLT). Важливу роль у цьому відіграють сучасні системи управління знаннями, такі як системи менеджменту персональних баз знань (РКМ) Obsidian, які дозволяють візуалізувати та інтегрувати інформацію в інтерактивному середовищі. Новим етапом розвитку цієї технології є використання інструмента Canvas для концептуального мапування змісту теми навчальної дисципліни, що підвищує якість навчання та підтримує розвиток критичного мислення студентів.

Концептуальне мапування (concept mapping) є потужним інструментом, який сприяє розвитку критичного мислення студентів-медиків (*AMEE Guide №157*). Воно базується на когнітивній теорії Д. П. Аузубела про осмислене навчання, яке виникає, коли нові знання інтегруються у вже наявні когнітивні структури студента. Концептуальні граfi є результатом концептуального мапування та дозволяють організувати знання у вигляді ієрархічних зв'язків між поняттями, допомагаючи студентам зрозуміти їхню структуру та інтеграцію. Створення когнітивних графів у середовищі РКМ Obsidian на основі аналізу навчального матеріалу дозволяють візуалізувати зв'язки між ключовими поняттями.

Цей підхід позитивно впливає на процес навчання за рахунок інтерактивності, рефлексії та ітеративного покращення когнітивних графів, сприяючи більшій залученості студентів до навчання.

1. Когнітивний граф як основа структурування знань

Когнітивний граф змісту теми є структурованим відображенням понять, їх взаємозв'язків та ієрархій. Використання Canvas у РКМ Obsidian дозволяє створити візуальну модель знань, яка відповідає принципам CLT, зокрема:

- **Chunking:** декомпозиція інформації на логічно пов'язані блоки. Це зменшує когнітивне навантаження та дозволяє студентам зосереджуватися на ключових поняттях.
- **Зв'язування:** використання внутрішніх посилань і тегів забезпечує інтеграцію понять у когнітивну схему, що полегшує розуміння складних тем.

2. Canvas як інструмент організації та візуалізації знань

Canvas в Obsidian надає можливість створювати інтерактивні графи, які відображають структуру теми у вигляді ментальних карт; підтримують формування гештальтного уявлення про навчальний матеріал; забезпечують можливість редагування та кастомізації графу відповідно до індивідуальних потреб студента.

3. Адаптація навчального процесу через аналіз когнітивного графу

Викладач може використовувати когнітивний граф для оцінки прогресу студента, порівнюючи його граф із еталонним. Це дає можливість виявити прогалини у знаннях; надати цільовий зворотний зв'язок; формувати персоналізовані траєкторії навчання.

Висновки: Використання Canvas у середовищі PKM Obsidian для побудови когнітивного графу змісту теми є ефективною педагогічною технологією, яка дозволяє адаптувати навчання до індивідуальних потреб студентів медичних університетів. Цей підхід сприяє зменшенню когнітивного навантаження, розвитку структурного мислення та глибокого засвоєння навчального матеріалу. Подальший розвиток технології охоплює інтеграцію Canvas з системами моніторингу навчальних досягнень, що забезпечить якісну оцінку знань студентів.

РЕКЛАМНО-ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В МЕДИЦИНІ: СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО РОБОТИ З ІНФОРМАЦІЄЮ

Рисована Л. М., Гранкіна С. С., Радзішевська Є. Б.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Вивчення рекламно-інформаційних технологій у медичній сфері є актуальним, адже сучасний світ вимагає ефективної комунікації між лікарями, пацієнтами та медичними закладами. Цифрові інструменти дозволяють оперативно надавати інформацію про медичні послуги, нові методи лікування та профілактики. Особливо актуальним вивчення рекламно-інформаційних технологій стає саме під час пандемії COVID-19 та в умовах війни в Україні, які створюють безпрецедентні виклики для системи охорони здоров'я.

Рекламно-інформаційні технології дозволяють оперативно інформувати про нові протоколи лікування, профілактичні заходи, а також надавати актуальну інформацію про вакцинацію чи поширення інфекцій. Під час війни такі технології стають інструментом для швидкого поширення інформації про мобільні медичні пункти, можливості евакуації мирного населення, психологічну допомогу, гуманітарну підтримку тощо.

Інновації в медичній сфері, такі як телемедицина чи використання мобільних додатків для моніторингу стану здоров'я, потребують ефективного

просування. Реклама допомагає подолати недовіру та стимулює використання нових рішень, що є надзвичайно важливим у кризових умовах.

Водночас реклама допомагає покращити взаємодію між лікарями та пацієнтами. Увага до прозорості та відповідності законодавчим нормам, закріпленим у законі України «Про рекламу», гарантує, що поширювана інформація є точною та етичною.

Проблема вивчення рекламно-інформаційних технологій у медичних університетах полягає в недостатній увазі до маркетингових аспектів у підготовці майбутніх медиків. У сучасному світі реклама є ключовим інструментом популяризації послуг охорони здоров'я, проте багато навчальних програм не враховують потребу в розвитку відповідних компетенцій.

У більшості медичних університетів подібні освітні компоненти є необов'язковими або взагалі відсутніми і це ускладнює для здобувачів освіти розуміння того, як ефективно просувати послуги медичних закладів чи інноваційні розробки. Для вирішення цих проблем потрібна інтеграція маркетингових освітніх компонентів у медичну освіту, розвиток викладацького складу та активізація співпраці з практикуючими маркетологами.

Метою роботи є розкриття важливості та актуальності використання рекламно-інформаційних технологій у медицині як інструменту для ефективного опрацювання, аналізу та подання інформації.

У ХНМУ освітній компонент "Рекламно-інформаційні технології" є компонентом за вибором. Уже декілька років здобувачі другого та третього року навчання обирають для вивчення даний освітній компонент, де основним об'єктом вивчення є саме інформація, але через призму рекламних можливостей та рекламних технологій.

Здобувачі освіти знайомляться не тільки з базовими поняттями маркетингу, реклами, інформаційних технологій, але й з психологічними аспектами впливу інформації, створення бренду, PR. На жаль, сучасність диктує нові вимоги до інформації, уміння з нею працювати, тому до даного освітнього компонента додано нові теми, де здобувачі освіти вивчають поняття інформаційної війни, інформаційної гігієни, критичного мислення тощо.

Отже, рекламно-інформаційні технології відіграють активну роль у сучасній медицині, стаючи ефективним інструментом для управління інформацією, її аналізу та передачі. Інтеграція даного освітнього компонента в навчальний процес сприятиме не лише розвитку професійних навичок, але й формуванню інформаційної грамотності. Розвиток та впровадження освітнього компонента "Рекламно-інформаційні технології" в медичну освіту є необхідним кроком для забезпечення сучасного рівня підготовки майбутніх лікарів та науковців.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ВИВЧЕННЯ БІОМЕХАНІКИ В ПІДГОТОВЦІ ФАХІВЦЯ З ПРОТЕЗУВАННЯ ТА ОРТЕЗУВАННЯ

*Рисована Л. М., Литвиненко М. І.,
Гранкіна С. С., Григорук В. В., Алексєєнко Р. В.
Харківський національний медичний університет, м. Харків*

У сучасному світі стрімкого розвитку медицини та технологій роль біомеханіки, як фундаментальної дисципліни в підготовці протезистів та ортезистів, є надзвичайно важливою. Біомеханіка забезпечує наукове розуміння функціонування опорно-рухового апарату людини, аналізує механічні властивості тканин і суглобів, досліджує принципи руху в нормі та за патологічних станів.

Збільшення кількості людей з порушеннями функцій опорно-рухової системи незмінно зростає, особливо це стосується сучасних реалій України. Ці виклики зумовлюють необхідність якісної підготовки фахівців, які здатні створювати ефективні протезно-ортопедичні вироби, що покращують якість життя людини.

Особливо актуальним є інтегрування біомеханіки в навчальні програми майбутніх протезистів та ортезистів у зв'язку зі стрімким розвитком технологій, а саме використанням 3D-друку для створення протезів і ортезів; впровадженням біонічних протезів, що потребують глибокого розуміння механіки руху; розвитком цифрових інструментів моделювання руху та аналізу біомеханічних параметрів.

Біомеханіка є ключовою складовою навчального процесу, яка формує наукову базу для створення інноваційних протезів і ортезів, спрямованих на відновлення рухових функцій і підвищення рівня самостійності пацієнтів.

Попри безперечну важливість біомеханіки в підготовці майбутніх протезистів та ортезистів, у навчальному процесі існує низка проблем, які обмежують ефективність засвоєння цього освітнього компонента та його практичного застосування.

Метою даної роботи є визначення ролі біомеханіки в підготовці протезистів та ортезистів, а також розробка рекомендацій для вдосконалення відповідних навчальних програм у медичних університетах.

Для досягнення мети дослідження було **проведено спостереження за навчальним процесом і відповідно до цього визначено пріоритети в зацікавленості здобувачів освіти, проведено аналіз сучасних технологій у протезуванні та ортезуванні,**

На основі зібраних даних розроблено рекомендації щодо вдосконалення викладання біомеханіки в медичних навчальних закладах. Вони включають пропозиції щодо оновлення відповідних навчальних програм, впровадження сучасних технологій і посилення практичної складової.

Авторами визначено основні рекомендації щодо майбутнього удосконалення вивчення біомеханіки майбутніми фахівцями в сфері протезування-ортезування. Збільшити обсяг кредитів для вивчення біомеханіки та практичної роботи; зосередити увагу на міждисциплінарному підході, забезпечити доступ до різноманітних фахових симуляторів, **розширити співпрацю з протезними підприємствами, посилити практичну складову навчання.**

Також, важливим є й підготовка викладачів, тобто викладачі біомеханіки мають регулярно підвищувати кваліфікацію, вивчаючи сучасні технології та підходи до викладання, що допоможе підвищити якість навчання здобувачів освіти.

Вдосконалення викладання біомеханіки є важливим кроком для підвищення якості підготовки майбутніх протезистів-ортезистів. Забезпечення теоретичних знань, інтегрованих із практичними навичками та сучасними технологіями, дозволить виховати конкурентоспроможних фахівців, які здатні не тільки якісно створювати протезно-ортезні вироби, але й ефективно працювати у сфері реабілітаційної медицини, відповідати на виклики сучасності та надавати пацієнтам найкращі можливості для відновлення функцій опорно-рухового апарату.

МАТЕРІАЛОЗНАВСТВО, ЯК БАЗОВА СКЛАДОВА В ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ ПРОТЕЗИСТІВ ТА ОРТЕЗИСТІВ

Рисована Л. М., Литвиненко М. І., Гранкіна С. С., Попенко О. О.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

Матеріалознавство займає одне з центральних місць в підготовці фахівців з протезування та ортезування, забезпечуючи знання про властивості, обробку та застосування матеріалів, які використовуються для створення протезно-ортопедичних виробів. Сучасна медицина вимагає інноваційних підходів до виготовлення протезів і ортезів, що відповідають високим стандартам функціональності, довговічності та комфорту. У цьому контексті розуміння характеристик матеріалів, таких як біосумісність, міцність, гнучкість, вага та інші, стає критично важливим.

Основні проблеми, пов'язані з вивченням матеріалознавства в підготовці протезистів та ортезистів, включають: недостатню інтеграцію новітніх технологій у навчальні програми, зокрема методів дослідження та застосування сучасних матеріалів, таких як вуглецеві волокна, термопластики та композити; обмежену кількість практичних занять, що знижує рівень розуміння здобувачами освіти практичних аспектів вибору і застосування відповідних матеріалів у реальних умовах; розрив між теоретичними знаннями і практичними потребами, оскільки здобувачі часто

не мають доступу до новітніх технологій, які широко використовуються у сучасній клінічній практиці; відсутність міждисциплінарного підходу, який інтегрує матеріалознавство з іншими освітніми компонентами, такими як біомеханіка, анатомія та реабілітаційні технології.

Зважаючи на вище сказане метою роботи є визначення ролі матеріалознавства у підготовці фахівців з протезування та ортезування, аналіз актуальних проблем викладання цієї дисципліни, а також розробка рекомендацій для вдосконалення навчальних програм із урахуванням сучасних вимог і технологій.

Для досягнення мети даної роботи було використано комплексний підхід, що включав порівняння кількості годин та змісту відповідних освітніх компонентів з матеріалознавства у провідних медичних університетах України та світу, зокрема університету Йончепінгу, що в Швеції; визначення проблемних аспектів викладання матеріалознавства та практичного застосування знань у професійній діяльності протезистів та ортезистів.

Аналіз навчальних програм показав, що в ХНМУ вивченню матеріалознавства приділяється недостатньо уваги: відводиться 3 кредити, тоді як у європейських програмах цей показник становить 4–7,5 кредитів. Матеріалознавство є базовим освітнім компонентом, який забезпечує знання про властивості та застосування матеріалів для виготовлення протезів та ортезів. Його належне вивчення є ключовим фактором у формуванні професійної компетентності фахівців. Важливо впровадити міждисциплінарний підхід, що інтегрує матеріалознавство з біомеханікою, анатомією та сучасними технологіями.

Брак спеціалізованого обладнання для демонстрації можливостей і властивостей матеріалів знижує якість практичного навчання. Дослідження сучасних матеріалів виявило, що використання інноваційних матеріалів, таких як вуглецеві волокна та полімерні композити, значно покращує функціональні характеристики протезів та ортезів, проте для їх ефективного застосування потрібні спеціальні знання та навички, які не завжди включені у програму підготовки здобувачів освіти.

Отже, розробка рекомендацій для вдосконалення навчальних програм включає збільшення обсягу практичних занять, оновлення теоретичних курсів з урахуванням сучасних досягнень у матеріалознавстві та посилення співпраці між університетами та виробниками протезно-ортопедичних виробів.

Забезпечення якісного викладання матеріалознавства сприятиме підготовці висококваліфікованих фахівців, які здатні відповідати сучасним викликам у сфері протезування та ортезування.

МЕДИЧНА ІНФОРМАТИКА, ЯК СКЛАДОВА У ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНЬОГО ЛІКАРЯ

Рисована Л. М., Радзішевська Є. Б., Гранкіна С. С., Мацько А. М.

Харківський національний медичний університет, м. Харків

У сучасному світі медицина стрімко трансформується завдяки розвитку інформаційних технологій. Сьогодні лікар повинен не лише володіти фундаментальними знаннями анатомії, фізіології та клінічної медицини, а й бути підготовленим до роботи з інноваційними цифровими засобами та інструментами.

Під поняттям «інформатика» розуміється трансдисциплінарна наука про поведінку і структуру будь-якої системи, яка генерує, зберігає, обробляє і потім представляє інформацію. Саме інформатика як наука в змозі поєднати інформаційні технології та медицину, що робить її важливим компонентом підготовки майбутніх фахівців.

Застосування електронних медичних записів, телемедицини, систем штучного інтелекту, а також автоматизованих баз даних у клінічній практиці робить медичну інформатику ключовою складовою в освітньому процесі. Це особливо важливо в контексті переходу багатьох країн, включаючи Україну, на електронні стандарти охорони здоров'я. Але недостатній рівень інтеграції медичної інформатики у програми навчання може обмежити професійну компетентність випускників. Дослідження ролі та місця медичної інформатики у підготовці лікарів є надзвичайно актуальним і спрямоване на формування фахівців, здатних адаптуватися до потреб цифрової медицини та підвищувати якість медичної допомоги.

Однією з ключових проблем впровадження медичної інформатики в освітній процес медичних університетів є недостатня кількість навчальних годин, виділених на цей освітній компонент. Незважаючи на те, що сучасні виклики охорони здоров'я вимагають від лікарів високого рівня обізнаності у використанні інформаційних технологій, у багатьох медичних університетах курс "Медична інформатика" займає лише невелику частину навчальної програми.

Крім того, обмеження навчальних годин не дозволяє повною мірою охопити всі аспекти медичної інформатики. Наприклад, здобувачі вищої освіти можуть ознайомитись лише з базовими поняттями, тоді як практичні навички, такі як аналіз медичних даних, робота з медичними інформаційними системами чи апаратно-програмними комплексами залишаються поза увагою. Ще одним викликом є те, що медична інформатика розглядається як "допоміжний" освітній компонент, а не як стратегічно важливий компонент у підготовці лікарів.

Отже, недостатня кількість навчальних годин у вивченні медичної інформатики створює значний розрив між теоретичними знаннями здобувачів освіти та практичними потребами сучасної медицини. Для подолання цієї проблеми необхідно переглянути навчальні програми та збільшити кількість аудиторних годин на викладання медичної інформатики.

Для забезпечення сучасної та ефективної підготовки майбутніх лікарів, курс "Медична інформатика" має охоплювати основні теми та навички: основи медичної інформатики, електронні медичні записи (ЕМЗ), інструменти візуалізації в діагностиці, штучний інтелект у медицині, системи підтримки прийняття рішень, захист інформації та кібербезпека в медицині, математичне моделювання в медицині, електронні ресурси для самоосвіти лікаря.

"Медична інформатика" є невід'ємною складовою підготовки сучасного лікаря, оскільки вона забезпечує розвиток ключових компетенцій, необхідних для роботи у цифровізованій медичній сфері. Сучасні виклики охорони здоров'я, зокрема впровадження електронних медичних записів, розвиток телемедицини, використання штучного інтелекту та систем підтримки клінічних рішень, вимагають від лікарів не лише професійних знань у медицині, а й володіння інформаційними технологіями.

Інтеграція медичної інформатики в освітній процес медичних університетів є стратегічно важливим завданням. Вона сприяє підготовці лікарів, здатних ефективно використовувати цифрові технології для підвищення якості медичної допомоги, що є необхідною умовою розвитку сучасної системи охорони здоров'я.

ВИКОРИСТАННЯ ПРОГРАМИ OBSIDIAN ДЛЯ СТВОРЕННЯ ПЕРСОНАЛЬНОЇ БАЗИ ЗНАТЬ СТУДЕНТА МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Строїтелєва Н. І., Рижов О. А.

*Запорізький державний медико-фармацевтичний університет,
м. Запоріжжя*

Для ефективного навчання в медичних ЗВО України в сучасних умовах здобувачам вищої освіти необхідно володіти великою кількістю сучасних програмних інструментів з інформаційних технологій, оскільки щодня з'являються нові інструменти, мови програмування, фреймворки тощо. Це призводить до певної перенасиченості студентів інформацією та до втрат ними часу на пошук потрібних даних. Однак на сьогодні дуже популярним засобом для управління особистими знаннями стає безкоштовна програма Obsidian з відкритим кодом.

Obsidian представляє собою простий у використанні Markdown – редактор і програму для створення та ведення бази знань. Markdown – редактор призначений для написання тексту; він дозволяє легко формувати текст, додавати зображення, посилання, списки та інші елементи; при цьому створені нотатки зберігаються як простий текст без втрати структури та форматування. Obsidian дозволяє створювати різноманітні зв'язки між поняттями або окремими темами. Завдяки цьому користувачам легко

знаходити та об'єднувати інформацію з різних джерел. Ця програма дозволяє створювати нотатки, зв'язувати їх між собою, додавати теги та вести повнотекстовий пошук. Це, у свою чергу, дає можливість швидко знаходити потрібну інформацію, не витрачаючи час на перегляд великої кількості нотаток.

Obsidian також підтримує широкий спектр плагінів, які розширюють його функціональність. На сьогодні Obsidian має активну спільноту розробників, яка створює різноманітні плагіни для розширення функціональності програми. Тому середовище постійно розвивається та пропонує нові рішення.

У Запорізькому державному медико-фармацевтичному університеті на кафедрі медичної та фармацевтичної інформатики та новітніх технологій Obsidian був запропонований студентам 2 курсу фармацевтичного факультету для створення та зберігання нотаток з різних навчальних дисциплін з метою підвищення ефективності структурування учбової інформації та покращення якості навчання (Рижов О.А. та ін., 2024). На відміну від багатьох інших додатків для нотаток, Obsidian відрізняється продуманим і лаконічним інтерфейсом, усі налаштування максимально спрощені, а основні функції доступні в один клік. Це дає змогу студентам зосередитися на створенні власного контенту, а не на освоєнні складних опцій програми.

Під час вивчення дисципліни «Інформаційні технології у фармації» здобувачі вищої освіти на практичних заняттях власноруч створюють двосторонні зв'язки між своїми нотатками за допомогою внутрішніх посилань та тегів. Це полегшує організацію інформації та подальшу навігацію студента по власній базі знань з будь-якої теми хімічного, біологічного або фармацевтичного профіля. Така навчальна діяльність сприяє формуванню когнітивних структур у свідомості студента.

Усі записи в Obsidian студенти зберігають у вигляді простих текстових файлів, а потім візуалізують побудовані зв'язки за допомогою графу. Викладач порівнює створені студентами графи з еталонним графом, який він створив власноруч заздалегідь, та надає рекомендації щодо покращення змісту персональної бази знань кожному студентові. Такі рекомендації дозволять покращити засвоєння студентом складного навчального матеріалу, а самостійна робота студента зі створення власної бази знань з навчальних дисциплін підвищить якість засвоєння ним нової інформації.

Ми вважаємо, що цей зручний сучасний програмний продукт може бути налаштований студентом під свої власні потреби. Завдяки своїй гнучкості Obsidian дає змогу здобувачу вищої освіти оптимізувати власну роботу з навчальною інформацією та реалізувати будь-які завдання, пов'язані зі створенням та структуруванням контенту. Програму Obsidian студент може використовувати для різних цілей: від ведення особистого щоденника та конспектів лекцій з різних дисциплін з підготовки до єдиного державного кваліфікаційного іспиту.

Наукове видання

СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН У МЕДИЧНИХ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ

**Матеріали
XVI Міжнародної науково-методичної
інтернет-конференції**

Харків, 26–27 грудня 2024 року

Відповідальний за випуск

Т. С. Фідяєва

Комп'ютерна верстка – М. Ю. Орлова

Формат А5. Ум. друк. арк 17,5. Зам. № 25-19.

**Редакційно-видавничий відділ
ХНМУ, пр. Науки, 4, м. Харків, 61022
izdatknmurio@gmail.com, vid.redact@knmu.edu.ua**

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи до Державного реєстру видавництв, виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції серії ДК № 3242 від 18.07.2008 р.